

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οψη του Μέλλοντος

Από το τόξο της γέφυρας στην οποία τον έχει μεταφέρει ο οδηγός του, ο Δάντης βλέπει τώρα τους Μάντεις [...] να πλησιάζουν αργά, από το βάθος του τέταρτου Χάσματος. Με την βοήθεια των μαγικών τους επικλήσεων και των κακών τους πρακτόρων, είχαν προσπαθήσει να κατασκοπεύσουν το μέλλον που ανήκει στον Παντοδύναμο, και τώρα τα πρόσωπα τους είναι συσπασμένα από τον πόνο και μη μπορώντας να κοιτάξουν προς τα εμπρός, είναι αναγκασμένοι να περπατούν προς τα πίσω.

DANTE ALIGHIERI, Η Θεία Κωμωδία: Η Κόλαση (1867)

1.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

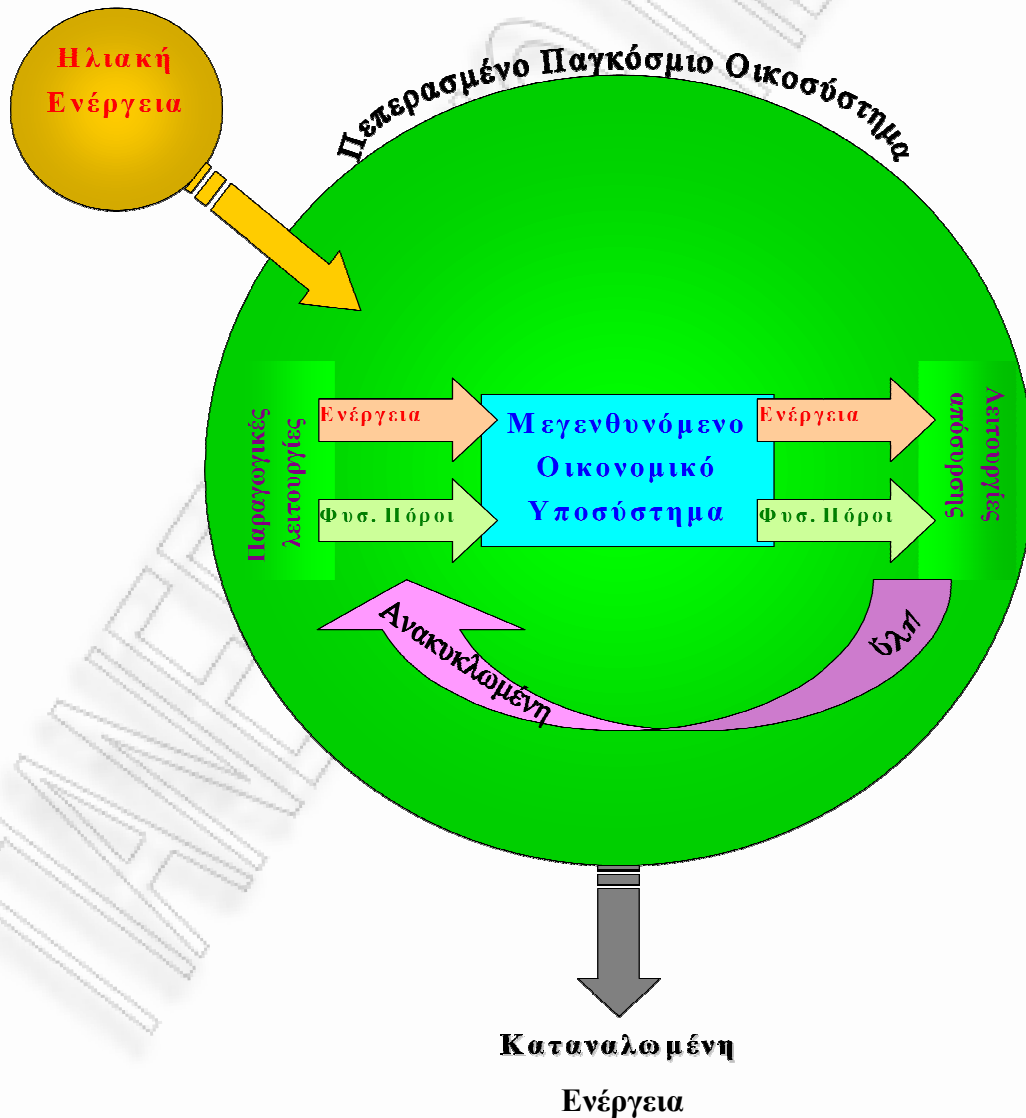
Αναμφίβολα το περιβάλλον είναι δημόσιο αγαθό και βρίσκεται στο επίκεντρο των πολιτικών επιλογών των εκάστοτε κυβερνήσεων αλλά και των επιχειρηματικών σχεδίων και πλάνων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται τόσο στην τοπική κοινωνία όσο και σε διεθνή επίπεδο. Ειδικότερα για τις επιχειρήσεις παρατηρείται τα τελευταία χρόνια η τάση να αποτελεί αναπτυξιακό πόρο και συγκριτικό πλεονέκτημα. Η πολιτική των επιχειρήσεων για το περιβάλλον, ο νέος «πράσινος» ενεργειακός σχεδιασμός των κυβερνήσεων καθώς και οι πολιτικές για τις μεταφορές, φαίνεται να αποτελούν τους τρεις πυλώνες για να οδηγηθούμε σε μια πράσινη οικονομία.

Μια οικονομία που θα αποτελεί τη βάση της βιώσιμης ανάπτυξης, που θα δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και θα προστατεύει το περιβάλλον. Ποια όμως είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα και έχουν κάνει τόσο επιτακτική την ευσυνείδητη δραστηριοποίηση τόσο σε ατομικό όσο και σε επιχειρηματικό, πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο;

Η υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος και ο φόβος εξάντλησης των φυσικών πόρων, σε παγκόσμιο επίπεδο, συγκαταλέγονται μεταξύ των βασικών προβλημάτων που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα. Η εμφάνιση απειλών επί του περιβάλλοντος σε πλανητική κλίμακα επιβεβαιώνει την ιδέα ότι γι' αυτήν ευθύνεται η οικονομική ανάπτυξη και ότι πρέπει να βρεθεί ένας συμβιβασμός ανάμεσα στις οικονομικές θεωρήσεις και την προάσπιση της φύσης. Στην γενική του μορφή το περιβαλλοντικό πρόβλημα μπορεί να θεωρηθεί ως πρόβλημα του πεπερασμένου οικοσυστήματος.

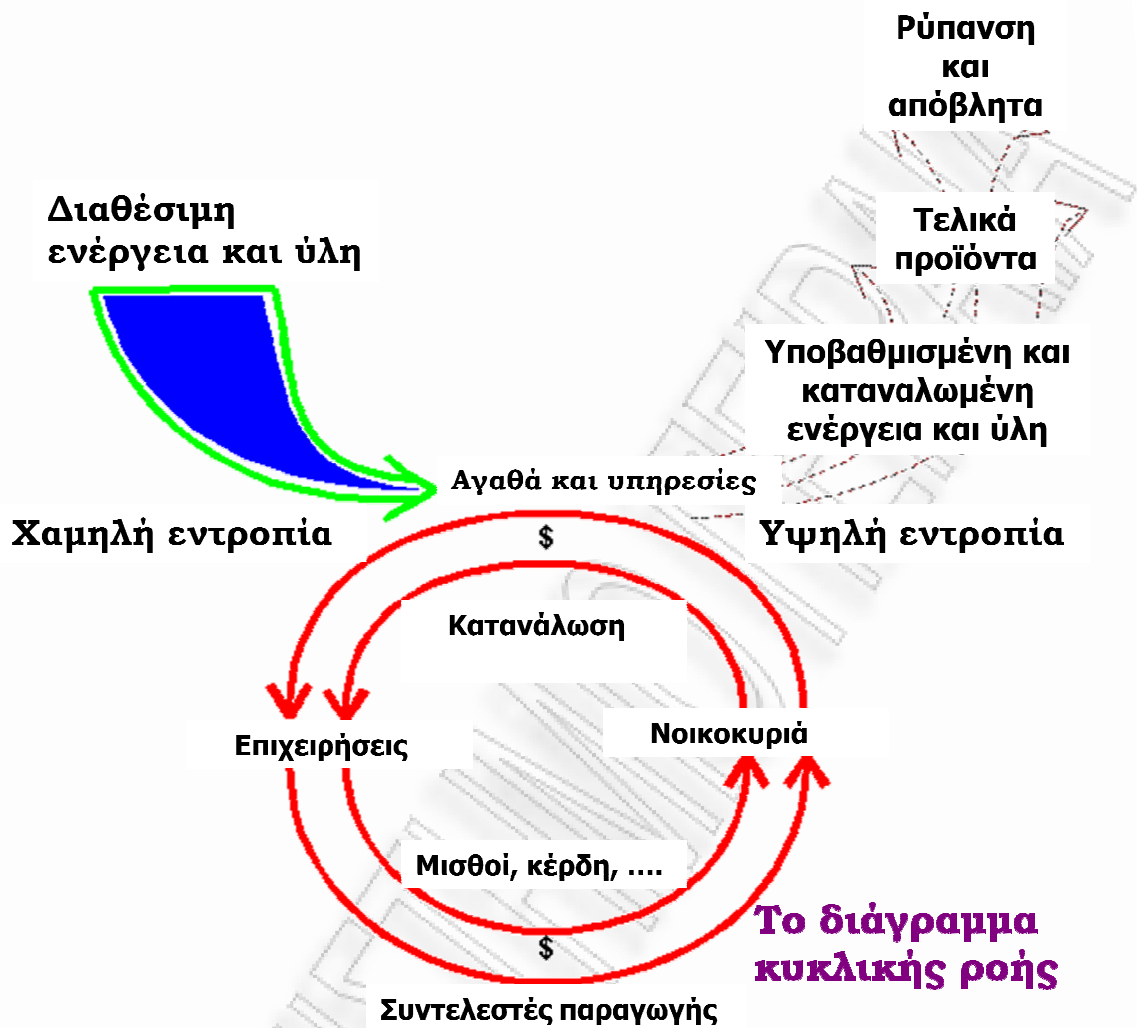
Το διάγραμμα 1 δείχνει την σχέση του περιβαλλοντικού και του οικονομικού συστήματος. Το οικονομικό υποσύστημα μπορεί να περιγραφεί με το γνωστό διάγραμμα κυκλικής ροής (διάγραμμα 2) το οποίο όμως δεν είναι αυθύπαρκτο αλλά στηρίζεται και επηρεάζει το περιβαλλοντικό υποσύστημα. Πιο συγκεκριμένα αυτό που απεικονίζεται στο διάγραμμα 2 είναι ότι κατά την παραγωγή τελικών προϊόντων, ένα ικανό μέρος της ενέργειας και ύλης που χρησιμοποιείται είναι αδύνατον να ανακυκλωθεί πλήρως. Επίσης κατά την παραγωγική διαδικασία υπάρχει σημαντική σπατάλη ενέργειας και ύλης.

Διάγραμμα 1.1: Το πεπερασμένο παγκόσμιο οικοσύστημα και το οικονομικό υποσύστημα.

Πηγή: Goodland R., Daly H.E., Serafy S., Environmentally Sustainable Economic Development, 1991

Διάγραμμα 1.2: Το πρόβλημα κυκλικής ροής

Πηγή: Ε. Σ. Σαρτζετάκης

Μπροστά στην ανάδυση αυτών των νέων προβληματισμών, οι ορθόδοξες οικονομικές θεωρίες συνέχισαν να αναπτύσσουν απαντήσεις πάνω στο θέμα της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και της διαχείρισης όλων των μορφών ρύπανσης (Faucheux et al, 1997). Το μέγεθος της οικολογικής καταστροφής που μπορεί να φτάσει η οικονομική ανάπτυξη σήμερα καθρεπτίζεται από την απάντηση που έδωσε ο Mahatma Gandhi όταν ρωτήθηκε εάν μετά την ανεξαρτησία της η Ινδία θα φτάσει το επίπεδο ευημερίας της Αγγλίας. Συγκεκριμένα απάντησε: «..Η Βρετανία χρειάστηκε πάνω από τους μισούς φυσικούς πόρους του πλανήτη για να φτάσει στο σημερινό επίπεδο ευημερίας, πόσους πλανήτες θα χρειαστεί μια χώρα σαν την Ινδία; ...».

Τα σημαντικότερα ορατά προβλήματα από την οικονομική ανάπτυξη είναι η υπερβολική χρήση της συνολικής βιομάζας από τον άνθρωπο, η αλλαγή των καιρικών συνθηκών, η καταστροφή του στρώματος του όζοντος, η υποβάθμιση της ποιότητας

των εδαφών, η εξαφάνιση μορφών ζωής (περισσότερα από 11.000 καταγράφονται ως είδη προς εξαφάνιση ενώ περισσότερα από 800 έχουν ήδη εξαφανισθεί) και η κρίση στην αλιεία. Στο παράρτημα 1 ο συγγραφέας παραθέτει μια σειρά από διαφάνειες που παρουσιάζουν σχηματικά την φύση και την έκταση των προβλημάτων.

Στις ΗΠΑ χρειάζονται 12,2 εκτάρια για την κάλυψη των βασικών αναγκών του μέσου κατοίκου, στην Ολλανδία 8 και στην Ινδία 1. Το οικολογικό αποτύπωμα της Ολλανδίας καλύπτει 15 φορές την έκταση της χώρας ενώ το αντίστοιχο της Ινδίας την έκταση της χώρας ξεπερνά κατά 35%. Θα χρειαζόταν τρεις πλανήτες όπως η Γη για να καλυφθούν οι ανάγκες του τωρινού πληθυσμού της Γης σε Βορειοαμερικάνικα επίπεδα (βλέπε σχήμα 3).

Διάγραμμα 1.3: *Το πρόβλημα με σταθερά όρια*

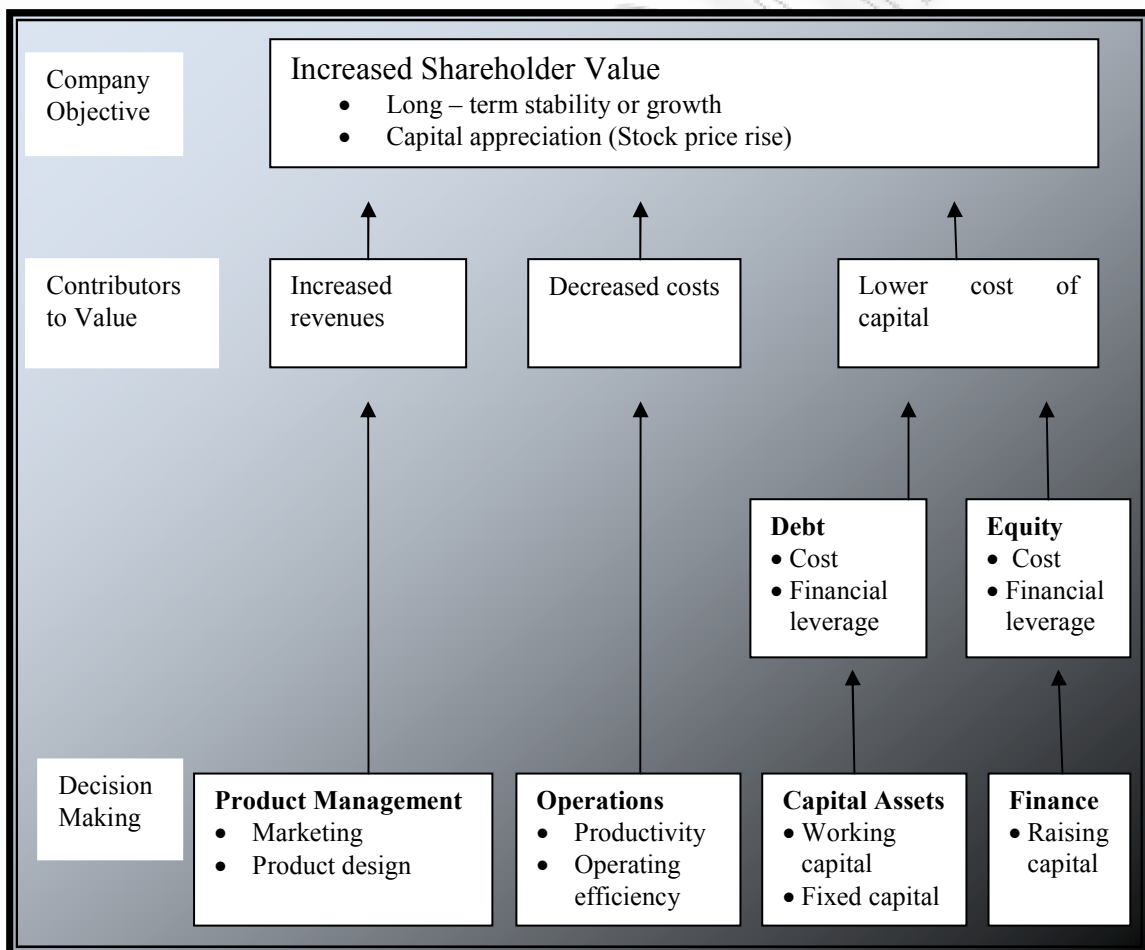
Donella Meadows, Our Footprints Are Treading Too Much Earth@ Charleston (S.C.) Gazzette, April 1, 1996

Η οικονομική δραστηριότητα (παραγωγική και κατανάλωση) δημιουργεί αναπόφευκτα περιβαλλοντικά προβλήματα, το μέγεθος των οποίων αυξάνει με την μεγέθυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Η οικονομική του περιβάλλοντος εξετάζει όλες τις διαφορετικές πτυχές των σχέσεων μεταξύ ποιότητας του περιβάλλοντος και της οικονομικής συμπεριφοράς του πολίτη ή ομάδας πολιτών. Η περιβαλλοντική χρηματοοικονομική από την άλλη πλευρά εξετάζει την σχέση του

περιβάλλοντος με την οικονομία από το πρίσμα των επιχειρήσεων. Είναι μια καινούργια έννοια που έκανε την εμφάνιση της στο τέλος του 20^{ου} αιώνα.

Περιλαμβάνει όλα τα βασισμένα στην αγορά εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί αφ' ενός για να προσφέρουν ποιότητα στο περιβάλλον και αφ' ετέρου για να μεταφέρουν τον κίνδυνο. Αυτό που αποδεικνύεται στην διατριβή είναι ότι η περιβαλλοντική χρηματοοικονομική καταφέρνει στην πράξη να εφαρμόσει την βιώσιμη ανάπτυξη και να προσδώσει προστιθέμενη αξία και στους shareholders (σχήμα 4) αλλά και στο περιβάλλον όπως θα φανεί και στην παρουσίαση των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων στα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν.

Διάγραμμα 1.4: *Shareholder Value Creation Model*

Πηγή: Adapted from Willis and Desjardins 2000; Havemann and Webster 1999

Όπως αναφέρουν οι καθηγητές κ.κ. Σαρτζετάκης (επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας) και Παπανδρέου (επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών) τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η Βιώσιμη Ανάπτυξη έχει αναδειχθεί ως ένα από τα πρωτεύοντα θέματα τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Σε

θεωρητικό επίπεδο, η Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί κεντρικό θέμα τόσο των κοινωνικών όσο και των φυσικών επιστημών. Στα πλαίσια της Οικονομικής Επιστήμης γίνονται συστηματικές και πολύ σημαντικές προσπάθειες προσδιορισμού του όρου Βιώσιμη Ανάπτυξη και διερεύνησης των αλληλεξαρτήσεων μεταξύ της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής διάστασης της ανάπτυξης τόσο σε μικροοικονομικό όσο και μακροοικονομικό επίπεδο. Οι προσπάθειες αυτές ξεκινούν από την ευρύτατη αποδοχή ότι η οικονομική μεγέθυνση συντελέστηκε (α) σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος, χωρίς κάτι τέτοιο να είναι απαραίτητο τουλάχιστον με τους ρυθμούς που αυτό έγινε κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών και (β) ότι η κοινωνική διάσταση της ανάπτυξης παραμελήθηκε.

Επομένως, σύμφωνα με την ίδια πηγή είναι απαραίτητος ο άμεσος επαναπροσανατολισμός της μεγέθυνσης μέσα από πιο περιβαλλοντικά φιλικά μονοπάτια και με ταυτόχρονη ανάπτυξη της κοινωνικής διάστασης έτσι ώστε να μην τεθούν σε κίνδυνο οι μελλοντικές δυνατότητες ανάπτυξης. Η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι ο κύριος ιδεολογικός μοχλός προώθησης μιας τέτοιας αλλαγής σε πολιτικό – θεσμικό επίπεδο. Αναπτύχθηκε στην διεθνή σκηνή από τις περιβαλλοντικές μη - κυβερνητικές οργανώσεις και τα όργανα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και υιοθετήθηκε σταδιακά από τις επιχειρήσεις και τους άλλους διεθνείς οργανισμούς πέραν του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ενώ διείσδυσε ευρέως και σε εθνικό επίπεδο.

Η περιβαλλοντική κίνηση ξεκίνησε στο δεύτερο μισό του 19^{ου} ως απόρροια της οικονομικής ανάπτυξης στο περιβάλλον. Υπήρχε μέχρι πρόσφατα η λανθασμένη αντίληψη ότι ακριβώς επειδή η περιβαλλοντική υποβάθμιση ήρθε ως απόρροια της οικονομικής ευημερίας θα πρέπει να θυσιάσουμε πρόοδο για να βελτιώσουμε τις συνθήκες στο περιβάλλον. Σκοπός της διπλωματικής είναι να αποδείξει – με την παρουσίαση των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων - ότι αυτές οι δυο έννοιες σαφώς και μπορούν να συνυπάρξουν μαζί.

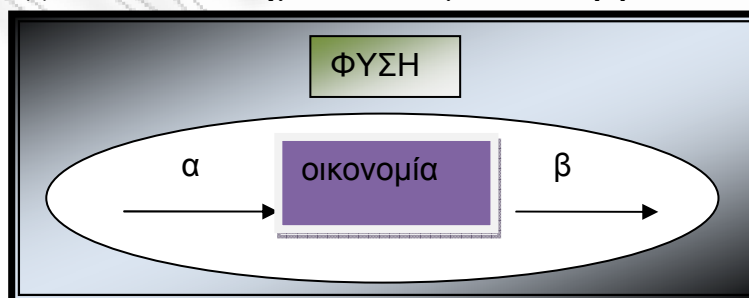
Αξίζει να σημειωθεί ότι αρχικά το λογιστικό σύστημα που αναπτύχθηκε παράλληλα με την βιομηχανική επανάσταση παρουσίαζε κυρίως λογαριασμούς εσόδων, εξόδων και ισολογισμούς. Αν η εταιρεία δεν ήθελε να πληρώσει για τις αρνητικές επιπτώσεις της στο περιβάλλον λόγω των δραστηριοτήτων της απλά δεν το ανέφερε στους λογαριασμούς της. Αργότερα εμφανίστηκε η έννοια των “externalities”. Μια καινούργια έννοια που ήρθε είναι η περιβαλλοντική λογιστική που περιγράφεται ως «η ενασχόληση με περιβαλλοντικά θέματα (κόστη, υποχρεώσεις

και πάγια) μέσα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και περιβαλλοντικές εκτιμήσεις».

Οι καθηγητές Δ. Καλιαμπάκος, (Επικ. Καθηγητής Ε.Μ.Π.) και Δ. Δαμίγος, (Λέκτορας Ε.Μ.Π) στο μάθημα «Περιβαλλοντική Οικονομία» αναφέρουν ότι η οικονομία του περιβάλλοντος, ως κλάδος των οικονομικών, έχει διατρέξει μια παράλληλη πορεία με τη γενικότερη οικονομική θεωρία τουλάχιστον από τον 18ο αιώνα. Όλοι οι μεγάλοι κλασικοί οικονομολόγοι έχουν εκφράσει, άμεσα ή έμμεσα, απόψεις που διαμόρφωσαν σταδιακά την οικονομία του περιβάλλοντος ως αυτοτελή επιστημονικό κλάδο. Η περιβαλλοντική οικονομία αρχίζει να αναπτύσσεται δυναμικά και με συστηματικό τρόπο τις δεκαετίες '60-'70 στις Η.Π.Α., ταυτόχρονα με το πρώτο κύμα της οικολογικής ανησυχίας (Navrud & Pruckner, 1997), ενώ στην Ευρώπη και σε αρκετές αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και της Αφρικής, κατά τις δεκαετίες '80-'90 (Navrud, 1992; Navrud & Pruckner, 1997).

Η Περιβαλλοντική οικονομία (Environmental Economics) είναι ο επιστημονικός κλάδος, αντικείμενο του οποίου αποτελεί η μελέτη περιβαλλοντικών προβλημάτων, υπό το πρίσμα και τις αναλυτικές τεχνικές της οικονομίας (Field, 1994). Η Οικονομία των φυσικών πόρων (Natural Resource Economics) είναι ο επιστημονικός κλάδος, ο οποίος έχει ως αντικείμενο τη βελτιστοποίηση της χρήσης των ανανεώσιμων και μη-ανανεώσιμων φυσικών πηγών, υπό το πρίσμα της οικονομίας (Field, 1994). Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των δύο αντικειμένων, όπως αναφέρεται και από τους Cooper και Oates (1992), είναι ασαφής. Όπως αναπαρίσταται σχηματικά από τον Field (1994) η οικονομία των φυσικών πόρων εξετάζει τη σχέση α, η οποία αναπαριστά την εισαγωγή πρώτων υλών στο οικονομικό σύστημα, ενώ η περιβαλλοντική οικονομία τη σχέση β, ήτοι τις επιπτώσεις της οικονομικής δραστηριότητας στην ποιότητα του περιβάλλοντος (Σχ. 5).

Διάγραμμα 1.5: **Βασικές σχέσεις οικονομίας και περιβάλλοντος**

Πηγή: (Field, 1994)

Σήμερα εκατοντάδες από τις μεγαλύτερες εταιρείες του κόσμου εκδίδουν περιβαλλοντικές εκθέσεις παράλληλα με τις οικονομικές εκθέσεις και τους λογαριασμούς τους κάθε χρόνο. Οι εκθέσεις αυτές περιέχουν ποσοτικά στοιχεία όπως για την κατανάλωση νερού, τον όγκο των απορριμμάτων που παράγουν, την έκλυση των ατμοσφαιρικών ρύπων καθώς και το ποσοστό της ενέργειας που καταναλώνουν από ανανεώσιμες πηγές. Συνήθως αυτό γίνεται εθελοντικά αν και υπάρχει η προσδοκία να γίνει υποχρεωτικά. Κάποιες εταιρείες θεωρούν κερδοφόρο να μετράνε και να παρατηρούν περιβαλλοντικούς παράγοντες. Αυτές και πολλές άλλες επιχειρήσεις καταγράφουν τις επιδόσεις τους με περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια σε αντίθεση με τις παραδοσιακές συνηθισμένες οικονομικές μεθόδους. Οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι οι καλές περιβαλλοντικές πολιτικές μεταφράζονται σε δυνατές οικονομικές επιδόσεις.

Η νομοθεσία για τα περιβαλλοντικά θέματα αυξάνεται ως αποτέλεσμα των καταστροφών και των θανάτων που έχει επιφέρει η καταστροφή του περιβάλλοντος (πετρελαιοκηλίδες, μολυσμένες εκτάσεις, όξινη βροχή, αλλαγή κλίματος κλπ). Εξίσου σημαντική όμως είναι και η ανησυχία του κόσμου για τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Μη κυβερνητικές οργανώσεις οργανώνουν παγκόσμιες καμπάνιες αφυπνίζοντας και ευαισθητοποιώντας την κοινή γνώμη.

Απόδειξη είναι η ραγδαία αύξηση σε επενδύσεις που καθορίζονται από περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια. Τα χρήματα των επενδύσεων υπολογίζονται σε 2 trillion \$ και συνεχώς αυξάνονται. Στα τελευταία 5 χρόνια FTSE και DOW JONES έχουν στοχεύσει στην κοινωνικά ευαίσθητη επενδυτική κοινότητα. Αυτές οι δυο πολύ σημαντικές αγορές αναγνωρίζουν την πιθανότητα θετικής συνεργασίας μεταξύ καλής περιβαλλοντικής συμπεριφοράς και ανώτερης share price performance. Οι εταιρείες που επιλέγονται για αυτή τη δουλειά πρέπει να επιδείξουν το Minimum των απαιτούμενων περιβαλλοντικών επιδόσεων.

Οι επενδύσεις αυτές έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον των MME και έχουν φέρει αρνητική προβολή στις εταιρείες που δεν έχουν επιτύχει τους στόχους τους. Πολλές εταιρείες θέλουν να μπουν στο πρόγραμμα. 3 χρόνια από το ξεκίνημα τους 3 billion \$ έχουν επενδυθεί σε προϊόντα στο δείκτη DOW JONES. Πολλές τράπεζες και ασφαλιστικοί οργανισμοί δείχνουν επίσης ενδιαφέρον. Οι τράπεζες λαμβάνουν υπόψη τους περιβαλλοντικούς παράγοντες πριν δανείσουν επιχειρήσεις και 60% από αυτές έχουν ήδη κριτήρια για δανεισμό και επενδύσεις σε επιχειρήσεις. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές τράπεζες έχουν αποκτήσει μολυσμένες εκτάσεις από εταιρείες που είχαν δανειστεί από αυτές και έχουν υποστεί πολύ σημαντικές οικονομικές απώλειες

προκειμένου να τις καθαρίσουν για να τις πουλήσουν. Αλλά και οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν επικίνδυνες εμπειρίες. Το σύνολο των κατηγοριών για αμιάντο που ξεκίνησαν το 1970 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Αυτό οδηγεί στη μείωση των ασφαλισμένων και στην αναδιοργάνωση της Lloyd's of London, μιας εταιρείας 300 χρόνων.

Περιβαλλοντικές καταστροφές αναγκάζουν τις ασφαλιστικές εταιρείες να επαναπροσδιορίσουν τις ασφάλειες τους. Τυφώνες, πλημμύρες και κυκλώνες αυξάνονται συνεχώς με 16 από τα 20 πιο ζημιογόνα περιστατικά σε χρηματοοικονομικό επίπεδο να λαμβάνουν χώρα τα τελευταία 10 χρόνια. Ο τυφώνας Andrew (Florida 1992) είναι μια από τις πιο ζημιογόνες φυσικές καταστροφές όλων των εποχών με 15 billions \$ ασφαλιστικές απώλειες. Αυτό οδήγησε πολλές ασφαλιστικές στο πως πρέπει τέτοιες πιθανότητες να αντιμετωπίζονται.

Οι ασφαλιστικές κατάλαβαν ότι δεν μπορούσαν να καλύψουν από μόνες τους τέτοιες απώλειες. Μια θεωρητική λύση που θα τους επέτρεπε να μπορέσουν να προσφέρουν προστασία σε τέτοια δραματικά προβλήματα και περιστατικά θα ήταν να πάρουν περισσότερα χρήματα από τις χρηματοοικονομικές αγορές ασφαλίζοντας κάποιους από τους κινδύνους σε χρεόγραφα που θα μπορούσαν να πουληθούν με τη σειρά τους σε κάποιους επενδυτές. Τέτοια καταστροφικά χρεόγραφα τυπικά είναι πολύ καλό «χαρτί» και κερδοφόρο εκτός από την περίπτωση που συμβεί μια μεγάλη φυσική καταστροφή.

Αυτό είναι ένα παράδειγμα από μια σειρά καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων που εξελίχθηκαν τα τελευταία χρόνια και αφορούν τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Αυτός άλλωστε είναι και ο βασικός στόχος της διπλωματικής. Να παρουσιάσει τα πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα: τα προβλήματα που καλούνται να επιλύσουν καθώς και την προστιθέμενη αξία που προσδίδουν στο περιβάλλον, στους επενδυτές και στους φορείς που τα προσφέρουν.

Για να γίνουμε πιο σαφείς θα αναφέρουμε ένα πιο πρόσφατο παράδειγμα που είναι τα weather derivatives – contracts που προστατεύουν τις εταιρείες από τις καιρικές συνθήκες αλλά όχι από τις καταστροφές πχ αν έχουμε εκτός εποχής πολύ κρύο / ζέστη / υγρασία. Αυτά τα προϊόντα είναι πολύ δημοφιλή με εταιρείες παραγωγής ενέργειας στις ΗΠΑ και σιγά σιγά βρίσκουν αγοραστές στην γεωργία, απασχόληση λιανική πώληση και μεταφορές. Εκτιμάται ότι 1 trillion \$ της Αμερικανικής οικονομίας είναι ευαίσθητο στις καιρικές μεταβολές και μέσα σε πέντε χρόνια από την δημιουργία τους έχουν μεταφερθεί 12 billion \$.

Ίσως το πιο γνωστό περιβαλλοντικό χρηματοοικονομικό προϊόν είναι οι επιχορηγήσεις εκπεμπόμενων αερίων. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι στις ΗΠΑ με το US ACID RAIN PROGRAM που το 1995 επέβαλε όριο στις εκπομπές αερίων σε μεγάλες πηγές παραγωγής SO₂, το κύριο αίτιο της όξινης βροχής, 1 τόνο ανά εταιρεία με οικονομικό πρόστιμο αν υπερβούν το όριο. Όσες εταιρείες μπορούν να μειώσουν πχ σε 800 κιλά τότε μπορούν να πωλήσουν τα 200 κιλά σε άλλες εταιρείες. Ο κ. Κώστας Νικολάου Δρ Χημικός Περιβαλλοντολόγος, Αντιπρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Χημικών - Περιφ. Τμ. Κ. Δ. Μακεδονίας σε άρθρο του στην εφημερίδα «Μακεδονία» στις 20 Μάιου 2007 αναφέρει χαρακτηριστικά για αυτό το μέτρο:

«Η ιδέα του εμπορίου ρύπων έχει την καταγωγή της στις ΗΠΑ και στηρίζεται στη "θεωρία της φουσαλίδας" και σε μια πολιτική συμψηφισμού της ρύπανσης. Σύμφωνα με αυτήν, η ρύπανση δεν εξετάζεται σε κάθε πηγή ξεχωριστά αλλά συνολικά. Συγκεκριμένα, μια επιχείρηση αντιμετωπίζεται σαν να ήταν καλυμμένες οι εγκαταστάσεις της παντού από μια φουσαλίδα. Στο βαθμό που το συνολικό επίπεδο ρύπανσης (για κάθε ρύπο χωριστά) δεν ξεπερνά ορισμένα όρια, τότε η επιχείρηση έχει δικαίωμα σε κάποια εγκατάσταση να αυξήσει τις εκπομπές ρύπων, αρκεί να τις μειώσει ανάλογα σε κάποια άλλη δική της εγκατάσταση. Στο εσωτερικό της υποθετικής φουσαλίδας το συνολικό επίπεδο ρύπων δεν θα ξεπερνά τα όρια.

Αυτό δίνει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να εφαρμόζει σοβαρά μέτρα προστασίας περιβάλλοντος σε μια εγκατάσταση, που οικονομικά συμφέρουν και να μην εφαρμόζει μέτρα προστασίας στις εγκαταστάσεις, όπου το κόστος είναι μεγάλο. Επεκτείνοντας τη λογική της φουσαλίδας, αυτή μπορεί να εφαρμοσθεί και στα πλαίσια μιας γεωγραφικής ζώνης ή μιας περιοχής με βάση μια πολιτική συμψηφισμού της ρύπανσης. Η εφαρμογή της φουσαλίδας σε μια περιοχή σημαίνει ότι αν μια επιχείρηση έχει "δικαίωμα" να ρυπάνει μέχρι ένα ορισμένο σημείο και δεν το κάνει (για λόγους μέτρων, διακυμάνσεις της παραγωγής κτλ.) τότε μπορεί να πουλήσει αυτό το "δικαίωμα" σε μια άλλη επιχείρηση, που έχει καλύψει τα δικά της όρια εκπομπών.

Επίσης, μια επιχείρηση που κλείνει μπορεί να πουλήσει το "δικαίωμα ρύπανσης" σε μια καινούργια, που θέλει να ανοίξει στην ίδια περιοχή, διατηρώντας έτσι μια πολιτική συμψηφισμού μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων, έτσι ώστε το σύνολο της φουσαλίδας να μην ξεπερνά κάποια όρια. Δημιουργείται έτσι μια "αγορά ρύπανσης" ή "εμπόριο ρύπανσης" ή "χρηματιστήριο ρύπανσης", όπου κάθε επιχείρηση μπορεί να απευθύνεται για να αποκτήσει ένα "πιστοποιητικό ρύπανσης", που της δίνει το "δικαίωμα" να ρυπαίνει το περιβάλλον μέσα σε κάποια προκαθορισμένα όρια».

Το μέτρο αυτό αναμφίβολα προσέφερε αποτελέσματα γρηγορότερα και φθηνότερα από το αναμενόμενο και θεωρείται εξέχουσα επιτυχία. Αυξάνει το κόστος των εργασιών για τις εταιρείες που εξακολουθούν να μολύνουν έντονα και παρουσιάζει νέες ευκαιρίες σε όσες υιοθετούν νέες μεθόδους παραγωγής. Είναι στην ουσία θέμα κινήτρων. Η ίδια μέθοδος χρησιμοποιείται και σε άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα. Στις ΗΠΑ «τρέχουν» προγράμματα για το nitrogen oxide για να καταπολεμηθεί το πρόβλημα της αιθαλομίχλης ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 2002 ξεκίνησε πρόγραμμα μείωσης της εκπομπής του CO₂ σύμφωνα με τους όρους του πρωτοκόλλου του ΚΙΟΤΟ για τη μείωση των θερμών ρύπων το 2012 στο 12,5% κάτω από το όριο που υπήρχε το 1990. Στο επόμενο σχήμα βλέπουμε κάποιες πληροφορίες για τη συνθήκη του ΚΙΟΤΟ όπως περιγράφονται από τον Δρ Κώστα Νικολάου ενώ στη συνέχεια παρατίθενται τα προσωπικά του σχόλια με τα οποία δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε.

Διάγραμμα 1.6: *Διάσκεψη του ΚΙΟΤΟ*

ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΚΙΟΤΟ

Στη Διεθνή Διάσκεψη του Κιότο (Ιαπωνία) το 1997, έπειτα από σκληρές διαπραγματεύσεις, συντάχθηκε το γνωστό πρωτόκολλο του Κιότο σε εφαρμογή της Σύμβασης - Πλαίσιο για τις Κλιματικές Αλλαγές (Διάσκεψη ΟΗΕ, Ρίο 1992). Το πρωτόκολλο προβλέπει τη μείωση των θερμοκηπιακών αερίων κατά 5,2% στην περίοδο 2008-12 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990. Αποφασίσθηκαν επίσης, περιορισμένα ποσοστά μειώσεων των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ παράλληλα έγινε δεκτό το αίτημα των αναπτυσσόμενων χωρών για περιορισμένα ποσοστά αυξήσεων. Το Πρωτόκολλο του Κιότο προβλέπει τρεις μηχανισμούς με τους οποίους οι χώρες μπορούν να περιορίσουν τις εκπομπές τους. Ένας από τους μηχανισμούς αυτούς είναι το εμπόριο εκπομπών ρύπων, που θα λειτουργήσει το 2008 σε διεθνές επίπεδο, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο ξεκίνησε το 2005 με τη δημιουργία του κοινοτικού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Η οδηγία 2003/87/ΕΚ θεσπίζει ένα κοινοτικό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των δεσμεύσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών - μελών της για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Σε συνδυασμό με άλλες πολιτικές και μέτρα, η εμπορία εκπομπών αντιμετωπίζεται ως ένα σημαντικό μέρος της κοινοτικής στρατηγικής για την εφαρμογή των δεσμεύσεων της Ε.Ε. Το κοινοτικό σύστημα εμπορίας ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 2005 και αρχικά καλύπτει εκπομπές μόνο διοξειδίου του άνθρακα από μεγάλες σταθερές πηγές. Η Ελλάδα είναι πλήρως συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης για τις κλιματικές αλλαγές, έχει κυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο (Ν. 3017/2002) και είναι ένα από τα 39 συμβαλλόμενα μέρη τα οποία έχουν δεσμευθεί με ποσοτικό απόλυτο όριο των εκπομπών.

Τα αποτελέσματα της Διεθνούς Διάσκεψης του Κιότο και τα όσα ακολούθησαν, οδηγούν σε τρεις βασικές διαπιστώσεις: Πρώτα από όλα οι συγκεκριμένοι βιομηχανικοί κλάδοι (καθώς και όσοι διατυπώνουν ίδιες θέσεις), οι οποίοι θεωρούσαν ως υπερβολική την εκτίμηση ότι απειλείται ο πλανήτης από την αύξηση των εκπομπών αερίων ρύπων που συμβάλλουν στο φαινόμενο θερμοκηπίου και στις παγκόσμιες κλιματικές αλλαγές, δεν μπορούν πλέον να πείσουν κανέναν για την επιστημονική βάση των απόψεών τους. Επίσης οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων και ενεργοβόρων χωρών και κυρίως των ΗΠΑ, κυριαρχούμενες από την κοντόφθαλμη πολιτική των οικονομικών συμφερόντων, δεν μπορούν να διακρίνουν ότι η επιβίωση του πλανήτη και η αλλαγή των μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης, αποτελούν προϋπόθεση για την επιβίωση και πρόοδο ακόμα και των δικών τους κοινωνιών.

Τέλος άνοιξε ο δρόμος για την εμπορική αντιμετώπιση των εκπομπών ρύπων σε πλανητική πλέον κλίμακα, δηλαδή, για να μπορούν οι αναπτυγμένες χώρες να εξαγοράζουν τα ποσά ρύπων που επιτρέπονται για τις αναπτυσσόμενες χώρες, εκμεταλλευόμενες έτσι την οικονομική κρίση και αποβιομηχάνιση των φτωχών χωρών. Ανακόπτεται έτσι η δυνατότητα αντικατάστασης παλαιών ρυπογόνων δραστηριοτήτων με άλλες που στηρίζονται σε καθαρές τεχνολογίες και μειώνουν δραστικά το σύνολο των εκπομπών ρύπων.

Ο κ. Κυριάκος Μητσοτάκης (Βουλευτής Β' Αθηνών και πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής σε άρθρο του στον Economist Καθημερινή 25 - 10 - 07 αναφέρει ότι οι πιέσεις για περισσότερες πολιτικές πρωτοβουλίες όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος στην Ελλάδα και τον κόσμο, γίνονται ολοένα και πιο έντονες. Στον 21ο αιώνα η ανάγκη να στρέψουμε τη ματιά μας προς πιο πράσινες αναπτυξιακές πολιτικές δεν υπαγορεύεται μόνο από ηθικούς ή περιβαλλοντικούς λόγους αλλά έχει και απτή οικονομική διάσταση. Είναι πλέον προφανές ότι το μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθήθηκε τον προηγούμενο αιώνα αποδείχτηκε ευεργετικό για την οικονομία αλλά καταστροφικό για το περιβάλλον. Η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν είναι πλέον μια θεωρητική συζήτηση μεταξύ επιστημόνων αλλά μια απειλητική πραγματικότητα ενώ και η ανάγκη εφαρμογής ενός νέου μοντέλου πράσινης ανάπτυξης εξελίσσεται από εφήμερη μόδα σε συλλογική συνείδηση.

Η μεγαλύτερη πρόκληση τα επόμενα χρόνια είναι να δώσουμε πειστικές απαντήσεις στο δίλημμα βιώσιμο περιβάλλον ή οικονομική ανάπτυξη. Το κρίσιμο

πολιτικό στοίχημα είναι να εξασφαλίσουμε πραγματική ευημερία για τους πολίτες που εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη σύνθεση των δύο αυτών παραγόντων. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες η γρήγορη οικονομική ανάπτυξη δεν σημαίνει απαραίτητα και ευημερία των πολιτών. Η Κίνα, για παράδειγμα, έχει τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης στον κόσμο ταυτόχρονα όμως είναι μια από τις πιο μολυσμένες χώρες που συναγωνίζεται τις ΗΠΑ στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Ακόμα και στην δύσπιστη Αμερική η συζήτηση για την σταδιακή απεξάρτηση από τα ρυπογόνα καύσιμα και την εξεύρεση έξυπνων ενεργειακών επιλογών έχει αρχίσει να γίνεται πιο γόνιμη, όχι μόνο στην κοινωνία των πολιτών αλλά και σε επίπεδο μεγάλων εταιρειών. Στην Ευρώπη από την άλλη πλευρά, αναζητείται η χρυσή τομή μεταξύ δύο φαινομενικά αντίθετων στόχων: της ενεργειακής επάρκειας και της αντικατάστασης των ρυπογόνων πηγών ενέργειας με καθαρότερες μορφές της.

Ένα σημείο το οποίο θα θέλαμε να τονίσουμε είναι η επιβεβαίωση του ευδιάκριτου και καθοριστικού ρόλου των χρηματοπιστωτικών θεσμών στην προσφορά των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων και όλα τα πλεονεκτήματα που συνεπάγονται από αυτό. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελείται από θεσμούς που βοηθούν στο να έρθουν σε επαφή οι αποταμιευτές με τους επενδυτές. Είναι ο απαραίτητος καταλύτης για να μεταφερθεί το χρήμα από την αποταμίευση στην επένδυση. Οι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί ανήκουν στις εξής δύο κατηγορίες: 1) Χρηματοπιστωτικές αγορές (αγορά ομολόγων και αγορά μετοχών) και 2) Χρηματοοικονομικούς διαμεσολαβητές (Τράπεζες και Αμοιβαία Κεφάλαια). Οι χρηματοπιστωτικές αγορές είναι οι θεσμοί εκείνοι μέσω των οποίων οι αποταμιευτές μπορούν να προσφέρουν άμεσα κεφάλαια σε εκείνους που επιθυμούν να δανειστούν. Οι χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές είναι οι θεσμοί εκείνοι μέσω των οποίων οι αποταμιευτές μπορούν να προσφέρουν έμμεσα κεφάλαια σε εκείνους που επιθυμούν να δανειστούν.

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές διευκολύνουν τη μεταφορά χρηματοοικονομικών πόρων από τους αποταμιευτές στους επενδυτές και προάγουν την οικονομική ανάπτυξη, επηρεάζουν τον πλούτο των νοικοκυριών και επηρεάζουν την κερδοφορία των επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα επιτυγχάνεται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη μεταφορά πόρων, μικρότερο κόστος μεταφοράς πόρων, μικρότερο κόστος κεφαλαίων για χρηματοδοτούμενους, μεγαλύτερη απόδοση για

χρηματοδότες και μεγαλύτερη κοινωνική ευημερία (Αντζουλάτος Άγγελος, Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Διοίκηση Τραπεζών).

Ανακεφαλαιώνοντας θα θέλαμε να τονίσουμε για άλλη μια φορά ότι η μόλυνση που προκαλείται από τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου είναι μία από τις σοβαρότερες απειλές που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Η καταπολέμηση της απώλειας της βιοποικιλότητας είναι μία ακόμη προτεραιότητα για την παγκόσμια κοινότητα, δεδομένου ότι οι επιπτώσεις τόσο για τα οικοσυστήματα όσο και για τους πολίτες είναι πολύ μεγάλες. Διαβάζοντας στον περιοδικό τύπο αντιλαμβανόμαστε ότι έχει πλέον διαμορφωθεί, στο μεγαλύτερο μέρος του, το πλαίσιο πολιτικής της παγκόσμιας κοινότητας με στόχο να περιοριστεί η απώλεια της βιοποικιλότητας μέχρι το 2010 και μετέπειτα, και τώρα απομένει να επιταχύνουμε τη διαδικασία εφαρμογής του προκειμένου να τηρήσουμε τις προθεσμίες.

Η προώθηση της οικολογικής καινοτομίας είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων καθώς και άλλων επίκαιρων περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως η ρύπανση του αέρα και των υδάτων, η παραγωγή αποβλήτων και η αλόγιστη χρήση των πόρων. Μόνο με την ανάπτυξη και τη διάδοση νέων περιβαλλοντικών τεχνολογιών σε όλη την ανθρωπότητα μπορούμε να μιλάμε για ουσιαστική πρόοδο. Κύριος στόχος της διπλωματικής είναι να παρουσιάσει το σύνολο των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων όπως αυτά προσφέρονται από τις τράπεζες ανά τον κόσμο και με κριτική διάθεση να τα αξιολογήσει, με γνώμονα την διεθνή βιβλιογραφία (textbooks, επιστημονικά περιοδικά, αποτελέσματα συνεδρίων, reports) αλλά και τις αντλούμενες πληροφορίες από το διαδίκτυο με αντιπαραβολή στοιχείων από το site των τραπεζών. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι το NATF (North America Task Force, 2007) αποτελεί τον πυλώνα πάνω στον οποίο στηρίχθηκε η επισκόπηση των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων με επιβεβαίωση στοιχείων από τον συγγραφέα.

Στο κεφάλαιο που θα ακολουθήσει θα παρουσιαστεί ένα θεωρητικό πλαίσιο για την εφαρμογή των αρχών Management όπως αυτές πρέπει να θεμελιώνουν τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την προώθηση αλλά και τον έλεγχο και την συνεχής ανατροφοδότηση όλων των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων από το εκάστοτε αρμόδιο τμήμα της τράπεζας που θέλει να εφαρμόσει την περιβαλλοντική χρηματοοικονομική. Θα θέλαμε να κλείσουμε αυτό το πρώτο μέρος της διπλωματικής που αποτελεί και μια πολύ γενική εισαγωγή πάνω στο θέμα οικονομία – κοινωνία – περιβάλλον με το ακόλουθο απόφθεγμα που αποτελεί και την βασική αρχή πάνω

στην οποία στηρίζονται όλες οι ιδέες που παρουσιάζονται στην διπλωματική: «*A thing is right when it tends to preserve the integrity, stability and beauty of the biotic community. It is wrong when it tends otherwise*». Aldo Leopold, A Sand County Almanac (1949).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΡΑΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΡΧΕΣ MANAGEMENT ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Παλιότερα οι επιχειρήσεις έσκαβαν τάφρους ή ύψωναν τοίχους ολόγυρα τους. Σήμερα οι επιτυχημένες επιχειρήσεις φτιάχνουν γέφυρες.

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά τις περσινές καλοκαιρινές δασικές πυρκαγιές οι συνέπειες που μπορεί να αντιμετωπίσουμε είναι εφιαλτικές. Ο περισσότερος κόσμος γνωρίζει τα πιθανά προβλήματα πλημμυρών, όμως οι συνέπειες είναι πολύ πιο πολύπλοκες. Τα δάση μιας πόλης όπως η Αθήνα ήταν τα φυσικά κλιματιστικά της. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού οι ψυχρότερες και βαρύτερες μάζες αέρα έφταναν στην πόλη και μείωναν τις θερμοκρασίες. Σήμερα αναμένουμε η μέση αύξηση της θερμοκρασίας στην πόλη να φτάσει τους 2 – 3 βαθμούς Κελσίου και κατά σημεία να αγγίζει και τους 10 βαθμούς.

Αυτό σημαίνει ότι θα έχουμε μεγαλύτερη χρήση κλιματιστικών και αύξηση της ζήτησης σε ηλεκτρικό ρεύμα, ιδίως τις περιόδους καύσωνα. Ως αποτέλεσμα η ΔΕΗ θα αναγκαστεί να προβεί σε μεγαλύτερες νέες επενδύσεις και φυσικά αυτό οδηγεί σε μεγάλη οικονομική επιβάρυνση των καταναλωτών. Η αυξημένη χρήση κλιματιστικών θα φέρει ακόμα μεγαλύτερες θερμοκρασίες στην πόλη, που σημαίνει ότι θα αντιμετωπιστεί με ακόμα πιο εντατική χρήση κλιματιστικών. Το φαινόμενο αυτό στη σύγχρονη Οικολογία περιγράφεται ως «δαιμονικός κύκλος».

Η παραπάνω άποψη του Δρ. Ελευθέριου Σταματόπουλου (Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος) όπως παρουσιάζεται στο ημερολόγιο Περιβαλλοντική Ευαισθησία 2008 είναι άλλη μία από τις ολοένα αυξανόμενες που δημοσιεύονται καθημερινά και παρουσιάζουν με ιδιαίτερα περιγραφικό τρόπο την φύση του περιβαλλοντικού προβλήματος αλλά και τις ανησυχητικές αν όχι απειλητικές διαστάσεις που έχει πάρει.

Ο στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει τα θεωρητικά εργαλεία διαχείρισης, οργάνωσης και προγραμματισμού όπου με βασική παράμετρο την ανάπτυξη και την ικανοποίηση των εταιρικών στόχων και σε συνάρτηση με την

«περιβαλλοντική συνείδηση» μπορούν να οδηγήσουν στην επιτυχία. Όπως αναφέρουν οι Hofer και Schendel (1980) στρατηγική είναι η αντιστοίχιση που κάνει ένας οργανισμός μεταξύ των εσωτερικών του πόρων και ικανοτήτων και των ευκαιριών και κινδύνων που δημιουργούνται στο εξωτερικό περιβάλλον. Και βέβαια θα προσθέσουμε εμείς ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος από την περιβαλλοντική υποβάθμιση για τις επιχειρήσεις (που οδηγεί σε πρόστιμα, αύξηση του κόστους παραγωγής, ποιοτική υποβάθμιση του τρόπου ζωής, αλλά και μείωση της ζήτησης των προϊόντων από περιβαλλοντικά ευσυνείδητους καταναλωτές). Η ίδια ακριβώς αυτή παράμετρος μπορεί με σωστό στρατηγικό προσανατολισμό των επιχειρήσεων να οδηγήσει σε στρατηγικό πλεονέκτημα μέσω της αειφόρου ανάπτυξης.

Ο συγγραφέας δεν πιστεύει ότι οι επιχειρήσεις, οι κυβερνήσεις αλλά και οι απλοί πολίτες πρέπει να αποβλέπουν σε τεχνικές και λύσεις προστασίας του περιβάλλοντος και οικονομικής ανάπτυξης που με μια δόση κυνισμού θα μπορούσαμε να τα χαρακτηρίσουμε και ως «όπλα επιστημονικής φαντασίας για το περιβάλλον». Σε καμία περίπτωση δεν είμαστε αντίθετοι σε επιστημονικές – τεχνολογικές καινοτομίες αλλά όπως έχει ήδη αναφερθεί στο εισαγωγικό κεφάλαιο η κατάσταση έχει φτάσει σε ένα τέτοιο επίπεδο όπου δεν υπάρχει πολύ απλά χρόνος για να περιμένουμε να δούμε την πρακτική εφαρμογή τέτοιων πρωτοποριακών ιδεών.

Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι το πάθος για νεωτερισμούς δεν πρέπει να φτάνει στα όρια του παραλόγου. Ο Αριστοφάνης στο έργο του «Εκκλησιάζουσαι» (στίχοι 217 – 220) ειρωνεύεται τους Αθηναίους ότι έχουν τόση μανία για νεωτερισμούς ώστε να αλλάζουν και τα σωστά, προκειμένου να τα αντικαταστήσουν με κάτι πιο καινούργιο και ότι έχουν φτάσει στο σημείο να πιστεύουν ότι δεν θα μπορούσαν να σωθούν αν δεν καλοπιανόντουσαν συνεχώς με περίεργα και καινούργια πράγματα. Αυτό που επιβάλλεται λοιπόν είναι η βούληση κατ' αρχήν και η εφαρμογή όλων των θεωρητικών μοντέλων management και περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής με διαρκή έλεγχο και επαναπροσδιορισμό από τεχνικά και επιστημονικά καταρτισμένους υπαλλήλους.

Όπως πολύ σωστά αναφέρει ένας άγνωστος blogger στο διαδίκτυο¹ “μπορεί να μην έχει ακόμα συνειδητοποιηθεί στην Ελλάδα, αλλά η «Πράσινη Επανάσταση» έχει ήδη ξεκινήσει. Οι συχνά ακραίες κλιματολογικές αλλαγές, που βιώνει εδώ και μερικά χρόνια το σύνολο του πληθυσμού του πλανήτη μας έδωσαν και δίνουν το

¹ Πηγή: <http://beyond-the-obvious.blogspot.com>, date of entry: 11 / 02 / 08

ένανσμα για το κτίσιμο μιας αρμονικής και όχι ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ ανθρώπου και περιβάλλοντος.

Αποτελεί μέγα σφάλμα η ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση περί εκδικητικής μανίας της φύσεως. Η φύση ορίζει τους δικούς της κανόνες, οι οποίοι πρέπει να γίνονται σεβαστοί από όλα τα έμβια όντα, συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπου. Σε αντίθετη περίπτωση, δημιουργούνται προβλήματα τα οποία – τις περισσότερες φορές – επιβαρύνουν τα μέλη της κοινωνίας που δεν είναι υπεύθυνα για την πρόκλησή τους. Για παράδειγμα, η ρύπανση ενός ποταμού από μια βιομηχανία επιβαρύνει την τοπική κοινωνία, επειδή τα μέλη της δεν μπορούν να ψαρέψουν από τα νερά του, να κολυμπήσουν, να πιούν νερό κλπ. Η ρυπαίνουσα βιομηχανία αποφεύγει το κόστος π.χ. του βιολογικού καθαρισμού των αποβλήτων της μετακυλώντας το στο κοινωνικό σύνολο.

Έτσι, επιτυγχάνεται η μεγιστοποίηση των κερδών της μιας και δεν επωμίζεται άμεσα τις συνέπειες της προκαλούμενης απ' αυτήν μόλυνσης (κόστος ρύπανσης). Το αποτέλεσμα είναι το ιδιωτικό όφελος να υπερβαίνει την ιδιωτική ζημιά, γεγονός που αποτελεί κίνητρο για την εξακολούθηση της ρύπανσης. Στην οικονομική ορολογία, τέτοιου είδους «στρεβλώσεις» ονομάζονται εξωτερικές αντικονομίες (external diseconomies), ενώ στην αντίθετη περίπτωση ονομάζονται εξωτερικές οικονομίες (external economies).

Η ύπαρξη εξωτερικών οικονομιών είχε διαπιστωθεί από την εποχή του Α. Marshall, αλλά δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην ύπαρξή τους από το 1960, μετά τη δημοσίευση του βιβλίου «Economics of Welfare» από τον νεοκλασικό οικονομολόγο Α.С. Ρίγου. Μιας και τα κίνητρα για την μόλυνση του περιβάλλοντος είναι κατά κύριο λόγο οικονομικής φύσεως, η μελέτη τους και η προσπάθεια για την εξεύρεση αντικινήτρων για την προστασία του εμπίπτει κατά κύριο λόγο στις αρμοδιότητες των οικονομολόγων”.

«Εξ όνουχος τον λέοντα»! Όπως λέει και μια αρχαία παροιμία, το λιοντάρι το καταλαβαίνεις και από το νυχάκι του (και αντίστροφα: και το νυχάκι του λιονταριού φαίνεται ότι ανήκει σε λιοντάρι και όχι σε κάποιο «υποδεέστερο» ζώο). Ένα καλό περιβαλλοντικό χρηματοοικονομικό προϊόν ή μια σωστή περιβαλλοντική στρατηγική είναι αποτέλεσμα της εύρυθμης λειτουργίας όλων των ενδιάμεσων συστημάτων που ενεργοποιούνται στην παραγωγή του προϊόντος και στην χάραξη της πολιτικής – στρατηγικής. Αν όλες οι επιμέρους και ενδιάμεσες διαδικασίες δεν είναι ότι καλύτερο

υπάρχει, αργά ή γρήγορα, οι ελλείψεις θα φανούν: στη σύλληψη, στο σχεδιασμό, στην παραγωγή, στο κόστος και στην ποιότητα.

2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Υπάρχουν πέντε τύποι ανθρώπων και κατ' επέκταση επιχειρήσεων. Αυτοί που κάνουν πράξη τους στόχους τους, αυτοί που νομίζουν ότι κάνουν πράξη τους στόχους τους, αυτοί που απλώς παρατηρούν την εξέλιξη των πραγμάτων, αυτοί που αναρωτιούνται τι συνέβη, και αυτοί που δεν ξέρουν ότι κάτι έχει συμβεί. Εμείς θα εστιάσουμε την προσοχή μας στην πρώτη κατηγορία αναφέροντας τα εργαλεία εκείνα που κάθε επιχείρηση πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί για να εκπληρωθούν οι στόχοι της που για άλλη μια φορά τονίζουμε ότι πρέπει να αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον κατά τρόπο θετικό.

Οι επιχειρήσεις σήμερα έχουν πατρίδα και αυτή είναι η αβεβαιότητα. Ποιες είναι οι συντεταγμένες της; *ΟΜιμητισμός* και ο *Αποσηματισμός*, όπως έθεσε ποιητικά και στοχαστικά ο Λουίς Σεπούλβεδα. «Μιμητισμός είναι η τέχνη του εξαφανίζεσθαι, του να βλέπεις αλλά να μην σε βλέπουν. Αποσηματισμός είναι το θεατρικό εφέ, χάρη στο οποίο σε βλέπουν αλλά εσύ δεν βλέπεις τίποτα. Αυτά είναι τα δυο βασικά συστατικά της αβεβαιότητας μας» (Λουίς Σεπούλβεδα: «Σημειώσεις εν καιρώ πολέμου», εκδόσεις Opera, 2004). Όπως πολύ σωστά αναφέρεται στα ΝΕΑ (17 – 01 – 2005) ο διαρκής αγώνας μια επιχείρησης στις μέρες μας είναι μεταξύ των δυο άκρων μέσα σε ένα διεθνές περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού.

Η επιχείρηση πρέπει να «βλέπει» και να την «βλέπουν». Πρέπει να «βλέπει» το μακροπεριβάλλον της (την οικονομία, τη χρηματοοικονομική αγορά, τις κυβερνητικές ρυθμίσεις, τις κοινωνικές ανάγκες και συμβάσεις). Πρέπει να είναι ευαίσθητη, όχι μόνο έναντι του κέρδους των μετόχων της, αλλά και σε θέματα ηθικής και κοινωνικής ευθύνης, καθώς και προστασίας του περιβάλλοντος. Πρέπει να «βλέπει» τους ανταγωνιστές της, τους προμηθευτές της και φυσικά, τους πελάτες της (να αναλύει τις ανάγκες τους και να δίνει λύσεις στα προβλήματα τους). Να προσφέρει κατάλληλα κανάλια διάθεσης των προϊόντων και υπηρεσιών της. Πρέπει να «βλέπει» τον εαυτό της, τις κύριες δεξιότητες και ικανότητες της, τη λειτουργική της δομή, την οργάνωση της, το προσωπικό της. Τα δυνατά της σημεία και τις

αδυναμίες της, τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται και τις πιθανές απειλές και κινδύνους που την περιτριγυρίζουν (ΤΑ ΝΕΑ, 17 – 01 – 2005).

Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι η περιβαλλοντική χρηματοοικονομική δεν μπορεί να βρει εφαρμογή σε ένα περιβάλλον που δεν διέπεται από τις βασικές αρχές του στρατηγικού management. Όπως πολύ σωστά αναφέρει ο Peter Drucker το στρατηγικό management δεν είναι ένα κουτί γεμάτο με τεχνάσματα ή μια ομάδα τεχνικών. Είναι αναλυτική σκέψη καθώς και κινητοποίηση σημαντικών πόρων. Αλλά ο ποσοτικός προσδιορισμός από μόνος του δεν είναι στρατηγικό Management. Μερικά από τα πιο σημαντικά θέματα στο στρατηγικό management δεν επιδέχονται καμίας ποσοτικοποίησης. Το στρατηγικό πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις που θέλουν να εφαρμόσουν εφαρμογές περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής θα φανεί όταν η στρατηγική τους θα χαρακτηρίζεται στο να κάνουν διαφορετικά πράγματα απ' ό,τι οι ανταγωνιστές τους ή το να κάνουν τα ίδια πράγματα αλλά με διαφορετικό τρόπο.

Στο διάγραμμα 1 φαίνονται τα κύρια χαρακτηριστικά της στρατηγικής από όπου πρέπει να ξεκινήσει κάθε συνειδητοποιημένη επιχείρηση που θέλει να χαράξει περιβαλλοντικό προσανατολισμό. Όπως χαρακτηριστικά τόνισε ο Σωκράτης «θεωρώ πως αν κάποιος αρχηγός ξέρει τι του χρειάζεται για να επιτύχει στο έργο του και μπορεί να το εξασφαλίσει, τότε είναι καλός αρχηγός, είτε στο χορό, είτε στο σπίτι, είτε στην πόλη, είτε στο στρατό» (Ξενοφώντα: «Απομνημονεύματα» Γ IV 6 – 12). Πλήρη γνώση στην χάραξη της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής λοιπόν του που είμαστε και που θέλουμε να πάμε αλλά και με ποια μέσα και τι κόστος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1: *Κύρια χαρακτηριστικά Στρατηγικής*

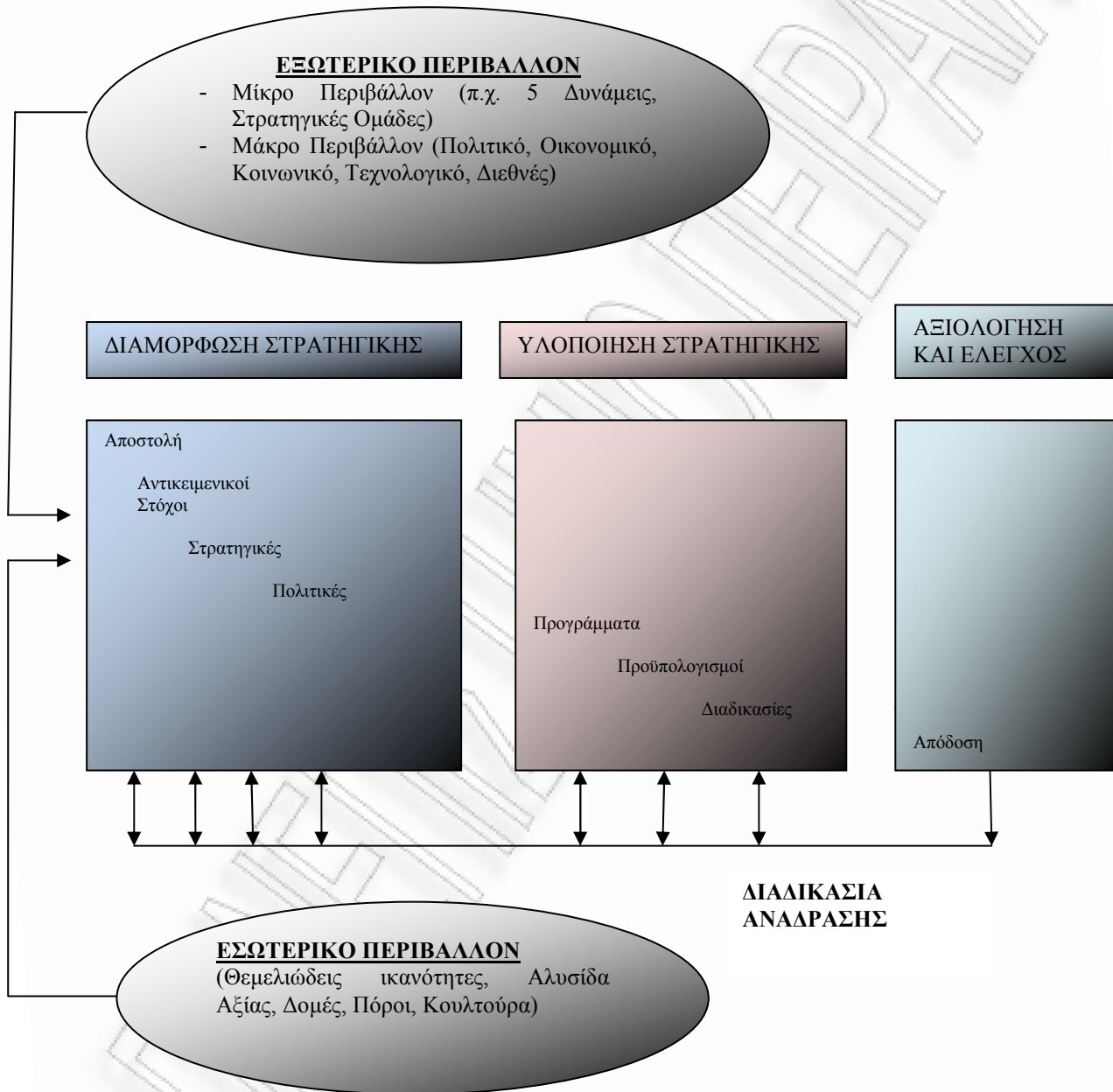

Κατά τον Henry Mintzberg (1987) η έννοια της στρατηγικής είναι αρκετά πολύπλοκη. Το πολυσύνθετο περιεχόμενο της είναι σκόπιμο να αποδοθεί με περισσότερες από μία διαστάσεις. Έτσι λοιπόν η στρατηγική κατά τον Mintzberg, μπορεί να ειπωθεί κάτω από το πρίσμα των εξής πέντε διαστάσεων: ως σχέδιο (Plan), ως τέχνασμα (Ploy), ως υπόδειγμα (Pattern), ως τοποθέτηση (Position), και ως προοπτική (Perspective). Οι Whellen και Hunger (1995) παρουσιάζουν το μοντέλο της στρατηγικής διοίκησης (διάγραμμα 2) αλλά αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ο βασικότερος παράγοντας επιτυχίας κάθε μοντέλου είναι ο ανθρώπινος παράγοντας.

Καμία εφαρμογή της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής δεν μπορεί να οδηγηθεί στην επιτυχή ολοκλήρωση της αν οι εργαζόμενοι δεν χαρακτηρίζονται από τεχνικές γνώσεις και κατάρτιση και από προσαρμοστικότητα σε περιβάλλοντα υψηλής τεχνολογίας (που αλλάζουν και που δεν παραμένουν σταθερά). Αναγκαία συνθήκη κάθε μοντέλου περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής είναι η άσκηση

αυτόνομης κρίσης και φυσικά το υψηλό αίσθημα ευθύνης και υπευθυνότητας. Τέλος ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στην αμοιβαία συνεργασία μεταξύ συναδέλφων, προϊσταμένων – υφισταμένων και βέβαια στην ανάληψη πρωτοβουλιών.

Διάγραμμα 2.2: *Μοντέλο Στρατηγικής Διοίκησης*

Πηγή: Wheelen and Hunger, 1995

Αναμφίβολα το πώς να πετυχαίνουμε του στόχους μας προσωπικούς ή εταιρικούς, έχει να κάνει με τις τακτικές που θα ακολουθήσουμε. Η Στρατηγική ασχολείται με την ανάλυση των δεδομένων στο παρόν και τη χάραξη για το μέλλον

στόχων (που είμαστε και που θέλουμε να πάμε). Ενώ θεωρητικά αυτές οι έννοιες – στόχοι φαίνονται αυτονόητες διαπιστώσεις για την καθημερινή πρακτική των εταιρειών, η πράξη (για μικρούς ή μεγάλους οργανισμούς) αποδεικνύεται μερικές φορές εξαιρετικά δύσκολη. Το επιχειρήν δεν είναι στατικό, είναι δυναμικό.

Συνεπώς δεν μπορούμε να σταματήσουμε τον χρόνο και να αναλύσουμε εύκολα και με αντικειμενικότητα μια κατάσταση, μέρος της οποίας είμαστε και εμείς. Οι μεγάλες εταιρείες παρομοιάζονται με το ποδηλάτη που αν σταματήσει θα πέσει. Μια εταιρεία περιλαμβάνει πολλές και διαφορετικές ομάδες ανθρώπων που λειτουργούν κάτω από σύνθετες και αλληλοεπηρεαζόμενες διαδικασίες. Το που θέλουμε να πάμε μας ωθεί στο να χαράξουμε μακροπρόθεσμους και ξεκάθαρους στόχους, σε ένα εξωτερικό περιβάλλον που συνεχώς μεταβάλλεται. Σε βοήθεια μας έρχονται τα διάφορα εργαλεία και μοντέλα του Management (ΤΑ ΝΕΑ, 24 – 01 – 2005).

Ο συγγραφέας πιστεύει ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για περιβαλλοντική χρηματοοικονομική στρατηγική αν πρώτα δεν ακολουθηθεί με συνέπεια από τις επιχειρήσεις η διαδικασία του προγραμματισμού της περιβαλλοντικής πολιτικής. Αυτή μπορεί να γίνει σε 5 φάσεις². Ο καθορισμός των στόχων της επιχείρησης είναι το πρώτο στάδιο, τι θέλει δηλαδή να επιτύχει η επιχείρηση (μείωση των ρύπων, ανακύκλωση, σχεδιασμός καινούργιου προϊόντος με «πράσινα» χαρακτηριστικά κ.ο.κ) και αυτό αποτελεί το σημείο εκκίνησης αφού παρέχει την κατεύθυνση για όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης. Βέβαια στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι οι στόχοι πρέπει να είναι εφικτοί και ρεαλιστικοί, ειδάλτως προκαλούν αποθάρρυνση, πτώση του ηθικού των εργαζομένων και των ιδιοκτητών και μείωση της αποτελεσματικότητας των κινήτρων για αύξηση της αποτελεσματικότητας και συνέχιση της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής στρατηγικής.

Όπως πολύ σωστά αναφέρει ο Sir Colin Marshall (Διευθύνων Σύμβουλος της British Airways) “η αποστολή της επιχείρησης είναι κάτι από πολύ περισσότερο από καλές προθέσεις και όμορφες ιδέες. Είναι ένα πλαίσιο αναφοράς για όλη την επιχείρηση, τις αξίες που την διέπουν, και την πίστη που η ίδια η επιχείρηση έχει στον εαυτό της, και τι μπορεί αυτή να πετύχει”. Βέβαια όπως τονίσαμε η εφαρμοστικότητα του πλαισίου αναφοράς είναι αναγκαία συνθήκη για να μην

² Ο συγγραφέας χρησιμοποίησε ως κύριο πλάνο τις σημειώσεις του κ. Αναστάσιου Στιβακτάκη που είναι εισηγητής στο μάθημα Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων στο Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης στο ΤΕΙ – Κρήτης (Ιεράπετρα) καθώς και το βιβλίο «Στρατηγική των Επιχειρήσεων» του κ. Β. Παπαδάκη.

καταλήξουμε σε αυτό που λέει ο γνωστός ηθοποιός Woody Allen “Πως μπορείς να κάνεις τον Θεό να γελάσει; Πες του τα σχέδια σου”.

2.3 ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Μέχρι τώρα είδαμε ότι οι στόχοι κάθε περιβαλλοντικής πολιτικής στο σχεδιασμό ενός περιβαλλοντικού προϊόντος πρέπει να είναι σαφείς (διατυπωμένοι γραπτά και με σαφήνεια ως προς το περιεχόμενο τους και τον χρονικό τους ορίζοντα), ρεαλιστικοί, ιεραρχημένοι και βέβαιοι να υπάρχει συνέπεια μεταξύ τους. Ορισμένα από τα κριτήρια αυτά συναντώνται και στο μοντέλο αξιολόγησης στρατηγικής του Rumelt (1980) [διάγραμμα 3] και η άποψη του συγγραφέα είναι ότι η επιτυχής εφαρμογή της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής προϋποθέτει την πιστή εφαρμογή του μοντέλου αυτού.

Με άλλα λόγια οι επιχειρήσεις που εστιάζουν στην οικονομική του περιβάλλοντος θα πρέπει να διακατέχονται από **συμφωνία – ταύτιση** (η περιβαλλοντική στρατηγική θα πρέπει να προσαρμόζεται – ανταποκρίνεται στο εξωτερικό περιβάλλον και στις σημαντικές αλλαγές που συμβαίνουν σε αυτό), **ανταγωνιστικό πλεονέκτημα** (η περιβαλλοντική στρατηγική θα πρέπει να προνοεί για δημιουργία και τη διατήρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, σε ένα συγκεκριμένο χώρο δραστηριότητας), **εφικτότητα** (δεν θα πρέπει να δημιουργεί εμπόδια στους διαθέσιμους πόρους, αλλά ούτε και να τους εξαντλεί και να δημιουργεί άλυτα προβλήματα) και τέλος συνέπεια με τους στόχους και τις πολιτικές της επιχείρησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3: Το Μοντέλο Αξιολόγησης Στρατηγικής του Rumelt

Πηγή: Rumelt, R., “The Evaluation of Business Strategy”, in W.F. Glueck, (ed) Business Policy and Strategy Management, New York, McGraw – Hill, 1980, 359 – 367

Το επόμενο βήμα είναι τα διοικητικά στελέχη να αναπτύξουν προτάσεις σχετικά με το μελλοντικό περιβάλλον (νομικό πλαίσιο, ανταγωνιστές, τεχνολογία, προμηθευτές, πελάτες) μέσα στο οποίο θα υλοποιηθούν οι στόχοι. Αναπόσπαστο στοιχείο είναι οι προβλέψεις αναφορικά με μελλοντικά γεγονότα που είναι δυνατόν να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων, π.χ. διαθέσιμο εργατικό δυναμικό (με τις κατάλληλες γνώσεις, τεχνικές και δεξιότητες στην περιβαλλοντική οικονομική), ευκαιρίες στην αγορά, ελλείψεις υλικών (που ενδεχομένως να απαιτούνται για την παραγωγή ενός πιο φιλικού προς το περιβάλλον προϊόντος), εκκρεμότητες στην νομοθεσία, ανταγωνισμός, μακροπρόθεσμες τάσεις της αγοράς και της οικονομίας.

Έχοντας λοιπόν καταθέσει ο κάθε εμπλεκόμενος την δικιά του πρόταση, το δικό του «όραμα», το δικό του σχέδιο δράσης έχουμε φτάσει στον προσδιορισμό των διαφόρων προτάσεων - εναλλακτικών λύσεων της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής και αυτό που απομένει είναι η εμπειριστατωμένη και με κριτική αλλά καλοπροαίρετη διάθεση ανάλυση όλων των παραπάνω πλάνων και βέβαια η

επιλογή της καλύτερης πρότασης. Όπως αναφέρει ο κ. Δούκας (2004) είναι πολύ σημαντικό για κάθε επιχείρηση - και θα προσθέσουμε εμείς και για κάθε περιβαλλοντική χρηματοοικονομική στρατηγική - να λειτουργεί και να χαρακτηρίζεται από ευελιξία, επιχειρηματικότητα και προσαρμοστικότητα. Στο στάδιο αυτό όλα τα εμπλεκόμενα στελέχη πρέπει να προβαίνουν σε ενέργειες που εξασφαλίζουν την συνοχή, τη συνεκτικότητα και να δημιουργούν μια «ταυτότητα» (πράσινης συνείδησης) με τρόπο που δεν θα εγκλωβίζει τη δημιουργικότητα των στελεχών της. Καμία πρόταση δεν απορρίπτεται. Όλες μαζί συνεισφέρουν στο ιδανικό περιβαλλοντικό χρηματοοικονομικό προϊόν.

Από τη στιγμή που έχει υιοθετηθεί ένα πρόγραμμα δράσης αυτό πρέπει να εφαρμοστεί. Οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν περιλαμβάνουν μια σειρά από ενέργειες, μεθόδους, κανόνες, βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για να υλοποιηθούν οι αντικειμενικοί στόχοι των προγραμμάτων και αυτό αποτελεί το τέταρτο βήμα χάραξης της στρατηγικής και του σχεδιασμού της περιβαλλοντικής πολιτικής. Στο επόμενο στάδιο έχουμε την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής που επιδιώκει να απαντήσει σε βασικά ερωτήματα σε σχέση με την καταλληλότητα των στόχων, των πλάνων καθώς και των αποτελεσμάτων της στρατηγικής που εφαρμόζει η επιχείρηση (McCockney, 1998).

Είναι το στάδιο του ελέγχου. Σύμφωνα με την ίδια πηγή αυτό είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο λόγω συγκεκριμένων μεταβλητών όπως είναι η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, ο μεγάλος βαθμός διεθνοποίησης, η μοναδικότητα κάθε επιχειρηματικής μονάδας και τα τυπικά συστήματα της αναθεώρησης μιας στρατηγικής (π.χ. ποιος έχει τα τυπικά προσόντα να αξιολογήσει την επιτυχία ή την αποτυχία της στρατηγικής;). Ο αυξημένος εταιρικός χρηματοοικονομικός έλεγχος θα επιτρέψει κάθε τμήμα της επιχείρησης που εργάζεται στην περιβαλλοντική χρηματοοικονομική να οργανωθεί καλύτερα γύρω από τη δική της αλυσίδα αξίας αλλά και να διευκολύνει τη μετρησιμότητα της απόδοσης τους.

Σε μια συζήτηση που είχε ο συγγραφέας με τον Dr. Δήμο Τσακίρη³ σχετικά με το πώς μπορούμε να διακρίνουμε αν μια περιβαλλοντική χρηματοοικονομική στρατηγική δύναται να χαρακτηριστεί ως επιτυχημένη ή όχι του ανέφερε τη μέθοδο STAIR του Grundy (1995). Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή κάθε επιχείρηση που θέλει να στραφεί στην οικονομική του περιβάλλοντος για παράδειγμα, θα πρέπει να

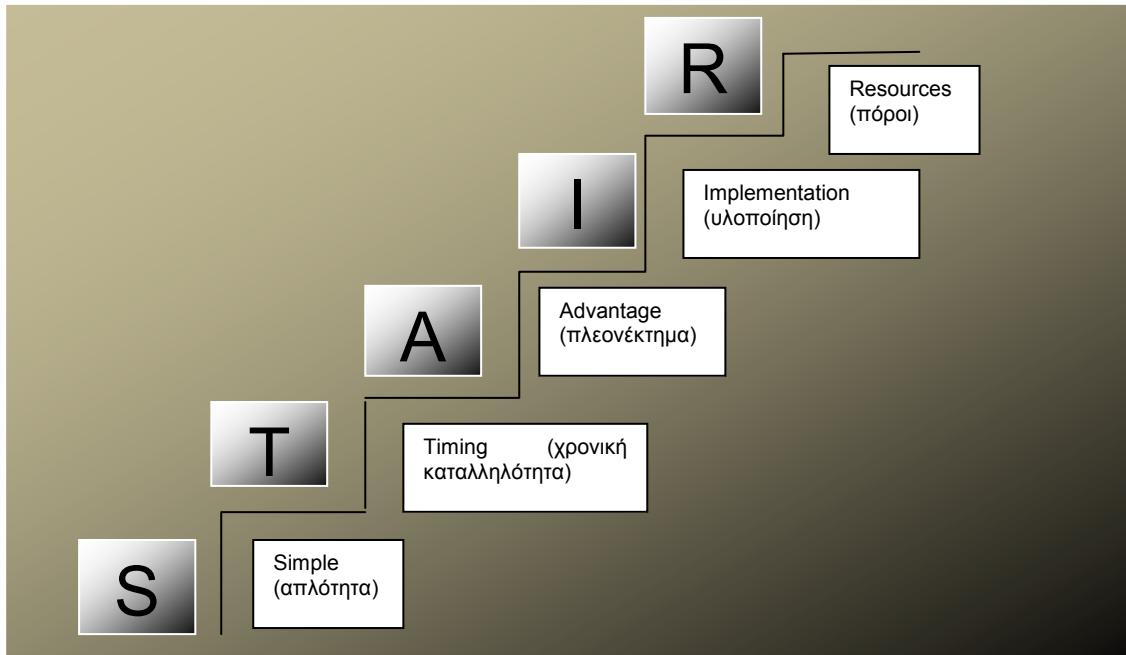
³ Ο Dr. Δήμος Τσακίρης είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Manchester με διδακτορική διατριβή στην χρήση του Υδρογόνου ως εναλλακτικό καύσιμο αλλά και με μεταπτυχιακές σπουδές στο Environmental Technology.

χρησιμοποιήσει ως βάση αξιολόγησης πέντε βασικές ιδιότητες που αποτελούν παράγοντες επιτυχίας (διάγραμμα 4). Αφού οριστεί το ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο για καθ' ένα από αυτά οδηγούμαστε στην μέτρηση και εξετάζουμε την ύπαρξη αυτών των παραγόντων, την αλληλεπίδραση τους αλλά και την βαθμολογία που συγκεντρώνουν.

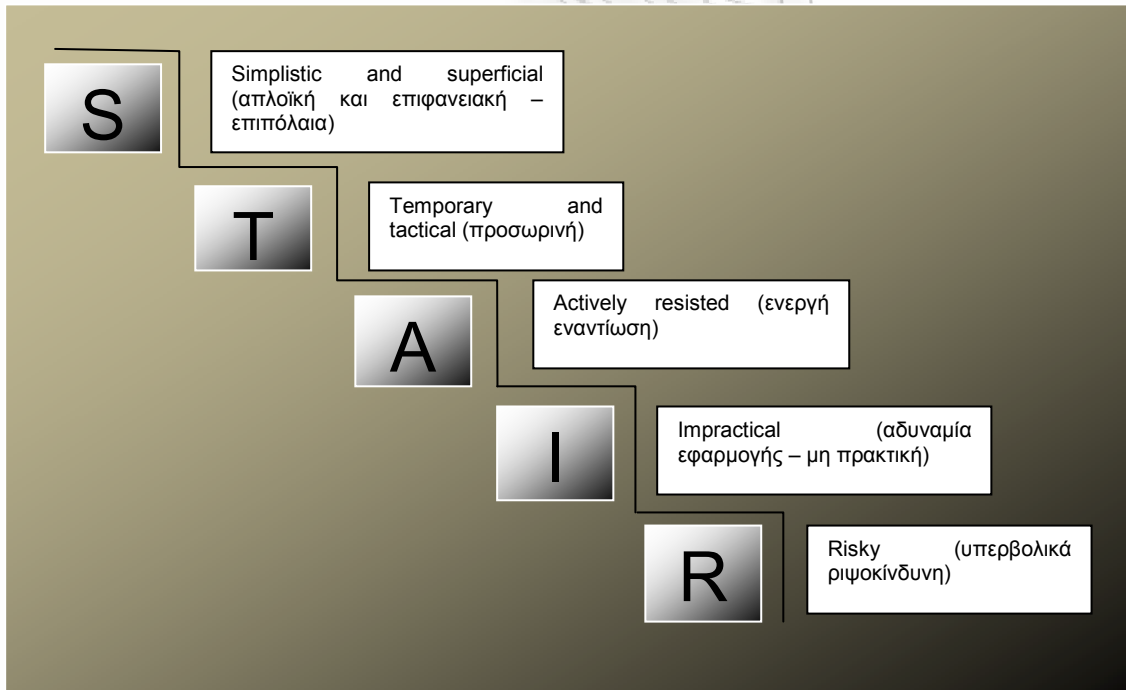
Στο ίδιο μοντέλο έχουμε και τους πέντε παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν την περιβαλλοντική χρηματοοικονομική σε αποτυχία (διάγραμμα 5). Τέλος ο συγγραφέας πιστεύει ότι το μοντέλο αξιολόγησης και επιλογής στρατηγικής των Johnson και Scholes (1999) (διάγραμμα 6) αποτελεί μία ακόμα παράμετρο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως συνάρτηση μιας επιτυχημένης περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής πολιτικής. Αυτό που βλέπουμε δηλαδή από το μοντέλο αυτό είναι ότι μια τράπεζα για παράδειγμα που θέλει να προσφέρει στην αγορά ένα περιβαλλοντικό χρηματοοικονομικό προϊόν πρέπει να εξετάσει πρώτα και κύρια την σχέση απόδοσης – κέρδους και κινδύνου και αυτό σε σχέση με την εφικτότητα αλλά και την πρακτική του εφαρμογή και αποδοχή από τους πελάτες (χωρίς βέβαια να αγνοεί και τους μετόχους).

Η δυναμική του προϊόντος θα πρέπει να είναι παρούσα σε όλη την φάση της ζωής του με δυνατότητα διαρκούς εξέλιξης πάντοτε βέβαια σε σχέση με τις συνθήκες λειτουργίας της επιχείρησης. Έτσι η τράπεζα του παραδείγματός μας θα καθορίσει τις αρχές της περιβαλλοντικής στρατηγικής της και θα διευκολύνει τις χρηματοοικονομικές λειτουργίες δίνοντας βάρος στο κόστος και στην κερδοφορία.

Διάγραμμα 2.4: Χαρακτηριστικά Επιτοχημένων Στρατηγικών

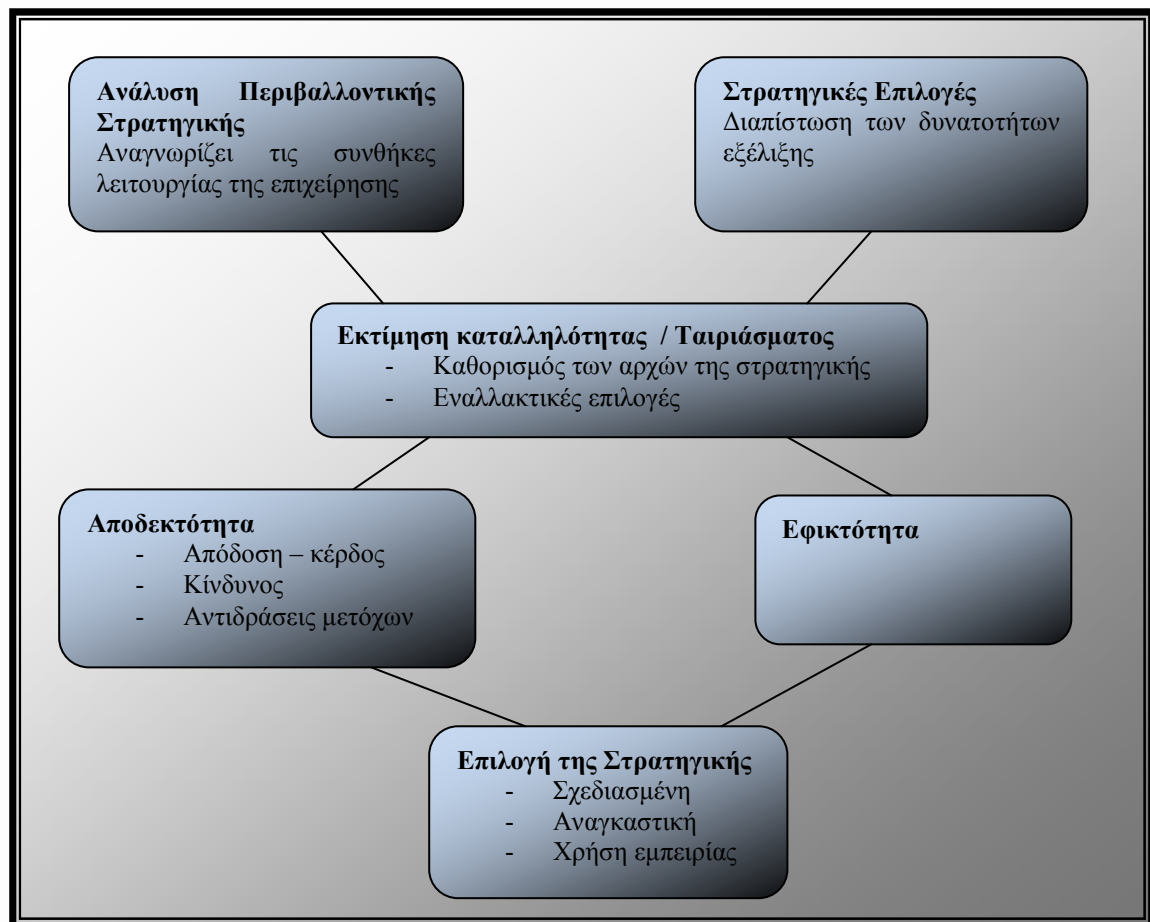

Διάγραμμα 2.5: Χαρακτηριστικά Αποτυχημένων Στρατηγικών

Πηγή: Grundy T., Breakthrough Strategies For Growth, Pitman Publishing 1995 page 94

Διάγραμμα 2.6: Μοντέλο Αξιολόγησης και Επιλογής Περιβαλλοντικής Στρατηγικής

Πηγή: Johnson G and Scholes, Exploring Corporate Strategy, Text and Cases, London Prentice Hall, Europe 1999, 5th Edition

2.4 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής οι επιχειρήσεις οδηγούνται σε λειτουργία με υψηλά ευρωπαϊκά πρότυπα, σε μέτρηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και σε ένα διαρκή έλεγχο συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία. Έτσι οδηγούνται στην υποστήριξη της αρχής της «συνεχούς βελτίωσης» και βελτιώνουν την εικόνα ως προς την κοινωνία και τους πελάτες. Τα άμεσα περιβαλλοντικά οφέλη για την επιχείρηση μεταφράζονται σε εξοικονόμηση πόρων και αποφυγή προστίμων ενώ μπορούν να εξασφαλίσουν ευνοϊκότερη χρηματοδότηση.

Η απόδοση των διαδικασιών βελτιώνεται οδηγώντας σε αυξημένος κύρος και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Δεν χρειάζεται βέβαια να τονίσουμε τα άμεσα οικονομικά οφέλη από τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, πρώτων υλών,

φυσικών πόρων και την ανακύκλωση των αποβλήτων καθώς και την αποκατάσταση του φυσικού τοπίου. Αναμφίβολα κάθε οικονομικός οργανισμός έχει μια αποστολή και ένα σύνολο στόχων που δικαιολογούν την οικονομική του δραστηριότητα. Η επιβίωσή του, η αποτελεσματικότητά του, η ανάπτυξή του εξαρτάται από την παραγωγή αγαθών που προσφέρουν για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταναλωτών. Είναι ένα ανοικτό σύστημα όπου οι εισροές μετατρέπονται μέσα από μια διαδικασία μεταποίησης σε εκροές.

Έτσι κάθε οικονομικός οργανισμός χρησιμοποιεί παραγωγικούς πόρους με συστηματικό τρόπο προκειμένου να επιτύχει τους οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς του. Οι σκοποί αυτοί επηρεάζονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες που αποτελούν το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον των οργανισμών. Η Διοίκηση αποβλέπει στον αποτελεσματικό συντονισμό όλων των ενεργειών που αφορούν στην μεταποίηση των εισροών σε εκροές, καθώς και στην πρόβλεψη και τον επηρεασμό των μεταβλητών του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος. Θα είναι αποτελεσματική εφόσον η αξία των εκροών του θα είναι μεγαλύτερη ή ίση από την αξία των εισροών (Αναστάσιος Στιβακτάκης).

Η βασική οικονομική αρχή κάθε επιχειρησιακής μονάδας είναι «*Η ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΗ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗ ΘΥΣΙΑ*» και αυτό μεταφράζεται σε υψηλά κέρδη, αύξηση μεριδίου αγοράς, μακροζωία και ανάπτυξη, ικανοποιημένοι εργαζόμενοι, ασφαλείς συνθήκες εργασίας, κοινωνική ανταπόκριση, ελάχιστο κόστος, μείωση της σπατάλης υλικών και ελάχιστη ρύπανση περιβάλλοντος.

Στα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν θα δούμε μια επισκόπηση όλων των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων, τους φορείς που τα προσφέρουν αλλά και την προστιθέμενη αξία που προσδίδουν στο περιβάλλον, στην κοινωνία γενικότερα και στους επενδυτές καθώς και στις τράπεζες ειδικότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: “ΠΡΑΣΙΝΑ” ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ - ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το μάνατζμεντ με στόχους (MBO – Management by Objectives), δουλεύει, αν ξέρεις τους στόχους. Στο 90% των περιπτώσεων δεν τους ξέρεις.

Peter Drucker (καθηγητής Κοινωνικών Επιστημών στα Πανεπιστήμια Claremont της Καλιφόρνιας και N.Y. University Business School)

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναμφίβολα, η περιβαλλοντική ρύπανση αποτελεί τη μεγαλύτερη αποτυχία του συστήματος της ελεύθερης αγοράς, χωρίς αυτό να σημαίνει υποχρεωτικά ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις ελεγχόμενες οικονομίες σοσιαλιστικού τύπου ήταν μικρότερες. Η μέχρι πρόσφατα ανυπαρξία κόστους για το δικαίωμα στη ρύπανση σε συνδυασμό με το γεγονός πως οποιαδήποτε μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση παραγωγικών μέσων ή τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων φυσικών πόρων, συνέβαλαν στην αποφυγή υιοθέτησης φιλικότερων προς το περιβάλλον επιχειρηματικών πολιτικών.

Είναι γνωστό πως οι επιχειρήσεις διέπονται από την αρχή της μεγιστοποίησης των κερδών τους. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε ενέργειά τους προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος πραγματοποιείται μόνο και εφόσον έχει θετική επίπτωση σ' αυτά. Επιπλέον, όταν το περιβαλλοντικό κόστος δεν συμπεριλαμβάνεται στη συνάρτηση παραγωγής και στην αγοραία τιμή του αγαθού, η τιμή του εμφανίζεται τεχνητά χαμηλότερη από ότι θα ήταν κοινωνικά ορθό με αποτέλεσμα την υπέρμετρη κατανάλωσή του (άγνωστος Blogger).

Τα δάνεια για τα φιλικά προς το περιβάλλον αυτοκίνητα, οι υποθήκες για την ενεργειακή αποδοτικότητα, το επιχειρησιακό κεφάλαιο εναλλακτικής ενέργειας, οι οικολογικές αποταμιευτικές καταθέσεις (eco – saving deposits) και οι φιλικές προς το περιβάλλον πιστωτικές κάρτες, όλα αυτά εκπροσωπούν κυρίως μια σειρά από πρωτοποριακά χρηματοοικονομικά προϊόντα οικολογικής φύσεως τα οποία προσφέρονται επί του παρόντος σε ολόκληρο τον κόσμο. Σε μια εποχή όπου οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι καθώς και οι ευκαιρίες αφθονούν, οι δυνατότητες για

συμφιλίωση των περιβαλλοντικών θεμάτων με ζητήματα δημοσιονομικής πολιτικής (lending – financing) ολοένα και αυξάνονται.

Ο όρος «πράσινα» διεθνώς χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια ευρεία κλίμακα από κοινωνικές, ηθικές και περιβαλλοντικές πρακτικές και προϊόντα. Στα επόμενα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν ο παραπάνω όρος θα χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει περιβαλλοντικά χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Ο στόχος των επόμενων κεφαλαίων είναι να εξετάσει την διαθεσιμότητα των οικολογικών προϊόντων και υπηρεσιών δίνοντας έμφαση στις πιθανές ευκαιρίες, την φύση και τη δυνατότητα μεταβίβασης των καλύτερων πρακτικών. Βασικός στόχος είναι να μελετήσει επίσης πως κάποιοι ειδικοί σχεδιασμοί μπορούν δυνητικά να αυξήσουν το μερίδιο της αγοράς και να παράξουν κέρδη βελτιώνοντας ταυτόχρονα την αναγνώριση μάρκας προϊόντος και προσφέροντας προστιθέμενη αξία στην φήμη που το συνοδεύει.

Το κεφάλαιο αυτό μελετά την παρούσα κατάσταση της τραπεζικής οικολογικής πολιτικής τόσο στην Βόρεια Αμερική όσο και στις υπόλοιπες χώρες που παρουσιάζουν έντονη δραστηριοποίηση και εξετάζει πιθανές δυνατότητες για μελλοντικά τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες περιβαλλοντικής φύσης για τον οικονομικό τομέα της Β. Αμερικής και Ευρώπης.

Ακολουθούν κάποια καίρια ερωτήματα τα οποία εστιάζουν στα ήδη υπάρχοντα αλλά και πιθανά θέματα που σχετίζονται με την ζήτηση και την παροχή των φιλικών προς το περιβάλλον οικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών:

- Ποιες είναι οι κύριες κατευθυντήριες γραμμές αλλά και τάσεις πίσω από την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών;
- Ποια είναι η τωρινή αλλά και η δυνητική απαίτηση για αυτού του είδους τα προϊόντα και τις υπηρεσίες;
- Τι χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες οικολογικής φύσεως προσφέρονται αυτήν την στιγμή από διαφορετικούς οικονομικούς θεσμούς;
- Ποιες καλύτερες πρακτικές μπορούν να αναγνωρισθούν όσον αφορά την εμπειρία με ανάλογο τύπου προϊόντα και υπηρεσίες;
- Ποιες είναι οι ευκαιρίες κλειδιά για να λάβουν υπ' όψιν τους οι οικονομικοί θεσμοί των χωρών που προσφέρουν τα «πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα» σε σχέση με την ανάπτυξη και το Marketing των οικολογικών οικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών;

Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι το επόμενο βήμα για τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που αποτελούν αντικείμενο μελέτης της διπλωματικής προκειμένου να οδηγηθούν στην διαφοροποίηση, να προσελκύσουν νέους πελάτες, να ενισχύσουν τους δεσμούς με τους υπάρχοντες, να αυξήσουν τους ρυθμούς αύξησης της παραγωγικής τους δραστηριότητας αλλά και να ενισχύσουν το μερίδιο αγοράς τους, να συνεισφέρουν στην κοινωνική ευημερία χωρίς να είναι εις βάρος των επιχειρηματικών τους κερδών είναι ο περιβαλλοντικός χρηματοοικονομικός προσανατολισμός.

Χρειάζεται δηλαδή ένα δομημένο πλαίσιο το οποίο σχεδιάζεται για να βοηθήσει έναν οργανισμό προκειμένου αυτός να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις δραστηριότητές τους χρησιμοποιώντας κατάλληλες πρακτικές. Βασικός στόχος για κάθε επιχείρηση πρέπει να είναι η υιοθέτηση μιας πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος και η εφαρμογή προγραμμάτων βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του οργανισμού και ο καθορισμός συγκεκριμένων περιβαλλοντικών στόχων.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ευαισθητοποίηση και κατάρτιση του προσωπικού σχετικά με την εφαρμογή συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης. Είναι όμως εξίσου σημαντικό να οδηγηθούμε στην ενίσχυση του κύρους του οργανισμού και της αξιοπιστίας του όσον αφορά στις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του και αυτό μπορεί να γίνει με την ενημέρωση της κοινής γνώμης πάνω σε θέματα περιβάλλοντος που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών αλλά και τους τομείς δράσεις της επιχείρησης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παρουσίαση όλων των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων στηρίζεται στα συμπεράσματα της NATF report και στη διαδικτυακή επιβεβαίωση των στοιχείων από τα web sites των τραπεζών. Ο συγγραφέας όπου έκρινε σκόπιμο πρόσθεσε στοιχεία από την διεθνή βιβλιογραφία και πρακτική.

3.2 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η UNEP FI (Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα πρωτοβουλίας επιχορήγησης των Ηνωμένων Εθνών / United Nations Environment Programme Finance Initiative)

πραγματοποιεί τις δραστηριότητες της μέσα από τη NATF (North American Task Force). Η μονάδα αυτή εργάζεται προκειμένου να ενσωματώσει τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της φυσιολογικής επιχειρηματικής πρακτικής μέσα σε όλον τον οικονομικό τομέα της Β. Αμερικής. Πιο συγκεκριμένα στοχεύει να δημιουργήσει έναν τόπο δημόσιας συζήτησης έτσι ώστε οι Β. Αμερικανοί συμβαλλόμενοι στην έκθεση της UNEP FI να ανταλλάσσουν ιδέες και καλύτερες πρακτικές στον τομέα της χρηματοοικονομικής και αειφορίας, επίσης να διεγείρουν το ενδιαφέρον πάνω σε συγκεκριμένα περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα καθώς και να εξερευνήσουν την επίδραση του στον οικονομικό τομέα της Β. Αμερικής.

Τέλος, βασικός στόχος είναι να αναγνωρίσουν και να διασπείρουν τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα. Σαν τμήμα αυτού του προγράμματος του 2007, η μονάδα NATF αποφάσισε να συντάξει μια αναφορά πάνω στα «πράσινα» οικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες, να αναγνωρίσει την καλύτερη πρακτική στην υφήλιο καθώς και τις σημαντικότερες ευκαιρίες στην Β. Αμερική. Τα επόμενα κεφάλαια στηρίζονται στα αποτελέσματα αυτής της δουλειάς.

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια, οι περισσότερες παραδοσιακές τράπεζες δεν ασκούσαν «πράσινη χρηματοοικονομική» και δεν επιζητούσαν ενεργά δυνατότητες επένδυσης σε τομείς ή επιχειρήσεις φιλικούς προς το περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα και κάτω από τον όρο περιβαλλοντική πολιτική αναφέρονταν σε θέματα όπως η αποτελεσματική διαχείριση χαρτιού και στερεών αποβλήτων, την εξοικονόμηση ενέργειας, την εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων στις προμήθειες και την εφαρμογή πολιτικής ανάλυσης και εκτίμησης περιβαλλοντικών κινδύνων στις διαδικασίες χορηγήσεων. Μόλις πρόσφατα έχουν επικρατήσει τα πράσινα οικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες και όχι μόνο σε μικρές εναλλακτικές και συνεργατικές (cooperative) τράπεζες αλλά και σε διαφοροποιημένους παροχείς οικονομικών υπηρεσιών, εταιρίες περιουσιακής διαχείρισης (asset management) και ασφαλιστικές εταιρίες (Strandberg, 2005).

Αν και αυτές οι εταιρίες μπορεί να διαφέρουν όσον αφορά τα δηλωμένα κίνητρα τους για την αύξηση των περιβαλλοντικών προϊόντων (π.χ. να βελτιώσουν τις προοπτικές μακροπρόθεσμης ανάπτυξης ή τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης πάνω στις οποίες βασίζεται μια εταιρία), η ανάπτυξη, παραλλαγή και η πρωτοβουλία πίσω από αυτές τις εξελίξεις υποδηλώνουν ότι βρισκόμαστε στη μέση μιας

υποσχόμενης τάσης προς την ανάπτυξη των πράσινων οικονομικών προϊόντων στην χρηματοοικονομική του κυρίως ρεύματος.

Η αλλαγή στις στρατηγικές και τις πράξεις των τραπεζών με κατεύθυνση την αειφόρο ανάπτυξη είναι ήδη καθοδόν. Ένας αυξανόμενος αριθμός οικονομικών θεσμών έχει αρχίσει να κατευθύνει τους πόρους και την δανειστική δύναμη προς μια συγκράτηση της οικολογικής απαξίωσης και επίσης στην προώθηση των πρακτικών των καταναλωτών της αειφόρου ανάπτυξης και λήψης αποφάσεων. Η αξιοπιστία των δανειστών, η ικανότητα των οφειλετών να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις, τα οικολογικά ελλείμματα και οι επιχειρηματικές ευκαιρίες είναι μερικοί από τους κύριους παράγοντες που αυτήν την στιγμή οδηγούν στο πάντρεμα και κατ'επέκταση στην αλληλεπίδραση της χρηματοοικονομικής και της αειφόρου ανάπτυξης (HSD, 2007). Επιπλέον αυτή η σχέση ενδυναμώνεται μέσα από μια σειρά αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές στις λειτουργίες των οικονομικών θεσμών.

Η ευρεία ποικιλία των ευκαιριών για να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη στις λειτουργίες της τράπεζας από την εταιρική πολιτική στα μέτρα μείωσης ενέργειας, δείχνει ότι η ανακούφιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων μπορεί να είναι μια λογική επέκταση της γενικότερης επιχείρησης στον τομέα. Πιθανοί οργανωτικοί τομείς και πρακτικές που μπορεί να παρουσιάζουν θέματα αειφόρου ανάπτυξης περιλαμβάνουν: οργανωτική πολιτική, πρακτική και υπηρεσίες, επιλογές στο supply chain και Logistics, επιχειρησιακή ανάπτυξη, reporting, δημόσια πολιτική προσέλκυσης πελατών, δέσμευση των μετόχων, ερευνητική συνεργασία με άλλες κυβερνητικές αλλά και μη οργανώσεις, θεσμικές δωρεές ή άλλες φιλανθρωπικές προσπάθειες.

Το 1997, μια έρευνα ανακάλυψε ότι επιπλέον από τις υπηρεσίες εκτίμησης περιβαλλοντικού κινδύνου, ένας αριθμός από Ευρωπαϊκές τράπεζες UNEP – FI είχε καθιερώσει περιβαλλοντικά τμήματα και ξεκίνησε τον σχεδιασμό προϊόντων με προσανατολισμό προς το περιβάλλον (Ganzi et al, 1997). Μπορούμε λοιπόν να συνάγουμε το συμπέρασμα ότι καθώς οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι και οι ευκαιρίες γίνονται καθιερωμένα στοιχεία σε πολιτικές και πρακτικές εσωτερικής χρηματοοικονομικής, αυτά τα είδη πρωτοβουλιών αειφόρου ανάπτυξης είναι πιθανόν να εξαπλωθούν (Jeucken, 2004).

3.3 ΠΕΔΙΟ ΔΡΑΣΕΩΣ / ΟΡΙΑ ΑΝΤΙΔΗΨΕΩΝ

3.3.1 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΜΕΛΕΤΗΘΗΚΑΝ

Εκτός από την αγορά της Β. Αμερικής, το πεδίο έρευνας των επόμενων κεφαλαίων της διπλωματικής περιλαμβάνει διεθνείς αγορές με κυρίαρχη έμφαση στην εξέλιξη και τις εμπειρίες που σχετίζονται με την ανάπτυξη των «πράσινων» οικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών στην Ευρώπη και σε μικρότερο βαθμό στην Αυστραλία και την Ιαπωνία. Σε σύγκριση με τους ομολόγους τους στην Β. Αμερική, οι τράπεζες σε άλλες αναπτυγμένες περιοχές παραδοσιακά είναι πιο δραστήριες και πρωτοποριακές σε σχέση με την ανάπτυξη των «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών. Κάποιοι παράγοντες οδηγούν σε αυτήν την απόκλιση ανάμεσα στις τοπικές οικονομικές κοινότητες, ιδιαίτερα αναφορικά με την Ευρώπη και τη Β. Αμερική.

Γεωγραφικός και Τοπικός Ανταγωνισμός: Οι Τράπεζες της Β. Αμερικής τείνουν να κυριαρχούν σε μεγάλες γεωγραφικές περιοχές με μια διαρκώς εξελισσόμενη στρατηγική συγχωνεύσεων και αποκτήσεων (acquisitions) (Marlin, 2007). Καθώς οι μεγαλύτερες τράπεζες αποκτούν τον έλεγχο των μικρότερων τραπεζών σε ένα ιδιαίτερα γρήγορο ρυθμό, γίνεται ολοένα και πιο προκλητικό να ενσωματωθούν τα τραπεζικά προϊόντα, συμπεριλαμβανόμενων των «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών στα αντίστοιχα χαρτοφυλάκια. Σε ένα λιγότερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, δεν δίνεται στις τράπεζες ένα ισχυρό κίνητρο προκειμένου να ανανεωθούν και επομένως να διαφοροποιηθούν από τους ομολόγους τους με σύγχρονες προσφορές όπως για παράδειγμα «πράσινα» προϊόντα και υπηρεσίες.

Ετερογένεια: Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα αγορών, η οποία περιλαμβάνει 27 κράτη – μέλη, αντιπροσωπεύει όχι μόνο μια πελατειακή δυνατότητα 60% μεγαλύτερη από την Αμερικανική, αλλά είναι επίσης μια λιγότερη ομογενή βάση πελατών. Ιδιωτικοί πελάτες Ευρωπαϊκών Τραπεζών χαρακτηρίζονται από διαφορετικές κουλτούρες, καταναλωτικά πρότυπα, κοινωνικές συνήθειες και ρυθμιστικούς περιορισμούς. Επομένως, μια τόσο διαφοροποιημένη πελατειακή βάση έχει οδηγήσει σε μια ακόμα πιο διαφοροποιημένη παροχή τραπεζικών προϊόντων ιδιαίτερα στον τομέα της λιανικής πώλησης.

Διαφάνεια: Αν και απαιτείται από μερικές τράπεζες της Β. Αμερικής να σκιαγραφούν την συνεισφορά τους στην οικονομία και την κοινωνία στους πελάτες και στους μετόχους, οι περισσότερες Ευρωπαϊκές τραπεζικές λειτουργίες έχουν υποστεί ιδιαίτερος έντονη περιβαλλοντική εξονυχιστική έρευνα από το κοινό και την κυβέρνηση σε σύγκριση με τις τράπεζες της Β. Αμερικής. Για αρκετά χρόνια, έχει ζητηθεί βάσει νόμου από αρκετές Ευρωπαϊκές Τράπεζες να εκδίδουν μια ετήσια αναφορά αειφόρου ανάπτυξης. Επειδή ελλοχεύει ο κίνδυνος να εκτεθεί η τράπεζα ως μη αειφόρος σε ένα κοινό με περιβαλλοντική συνείδηση, πολύς χρόνος και αναρίθμητοι πόροι προσανατολίζονται στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών πολιτικών καθώς και «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτή η πίεση των ομολόγων έχει παίξει ένα σημαντικό ρόλο στην επίσπευση της ανάπτυξης των «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και στην καινοτομία σε ένα διαρκώς αυξανόμενο ανταγωνιστικό Ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό τομέα. Για παράδειγμα όταν η HSBC βραβεύτηκε με το “Financial Times 2005 Sustainable Bank of the Year Award” και άλλες Βρετανικές, Ελβετικές και Γαλλικές τράπεζες ακολούθησαν στοχεύοντας σε corporate carbon neutrality.

Αλλαγή στην προοπτική κινδύνου: Εκεί όπου οι Ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν δώσει έμφαση ιστορικά στα απτά (π.χ. οικονομικά) και απροσδιόριστα (πχ. σε σχέση με τη φήμη) προτερήματα της ροπής προς το «πράσινο» αυτά τα είδη των περιβαλλοντικών τραπεζικών ευκαιριών έχουν παραδοσιακά παραγκωνισθεί από τις τράπεζες της Β. Αμερικής. Εστιάζοντας κυρίως στην αποφυγή του περιβαλλοντικού κινδύνου, αντί για τις ευκαιρίες περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών, η δυνατότητα σχεδιασμού, προσφοράς και αποτελεσματικής διαχείρισης αλλά και αξιολόγησης των «πράσινων» χρηματοοικονομικών προϊόντων έχει παραμεληθεί εξαιτίας της τοπικής αμυντικής προσέγγισης στα ζητήματα περιβάλλοντος.

Αυτή είναι μια φυσική ανάπτυξη, δεδομένου ότι οι τράπεζες της Β. Αμερικής, σε αντίθεση με Ευρωπαϊκούς οικονομικούς θεσμούς, είναι τόσο νομικά όσο και χρηματοοικονομικά υπεύθυνες για την περιβαλλοντική απαξίωση που προκαλείται από τους πελάτες, ένα βάρος το οποίο έχει πυροδοτήσει την ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού ρίσκου στις πιστωτικές πολιτικές κινδύνου που ασκούν (Jeucken, 2001).

Κοινοτική Ανάπτυξη: Καθοδηγούμενες κυρίως από την πράξη Ανάπτυξης της Αμερικανικής Κοινότητας (US Community Development Act), οι Αμερικανικές Τράπεζες έχουν παραδοσιακά αλλάξει κατεύθυνση προς μια κοινοτική οικονομική

ανάπτυξη παρά προς μια περιβαλλοντική δράση. Δημοφιλείς υποψήφιοι για τέτοιου είδους δάνεια που βασίζονται στην κοινότητα συμπεριλαμβάνουν επιχορηγήσεις προσαρμοσμένες σε μη κέρδος και χαμηλού εισοδήματος πελάτες, εργασίες εργοδοσίας μέσα από τον δανεισμό της μικρο – μεσαίας επιχείρησης (SME – Small medium enterprise) και εργασίες αστικής ανανέωσης.

Αν και αυτή η έμφαση στην κοινοτική ανάπτυξη έχει καταλήξει σε υψηλά επίπεδα κοινωνικής επένδυσης, τόσο στην Αμερική όσο και στον Καναδά, πολλά από αυτά τα επιτεύγματα έχουν συμβεί ξεχωριστά από περιβαλλοντικά θέματα. Ωστόσο, ατενίζοντας το μέλλον, η εμπειρία με δραστηριότητες που επιχορηγούνται από την κοινότητα μπορεί κάλλιστα να προετοιμάσει τις τράπεζες της Β. Αμερικής να κεφαλαιοποιήσουν τα «πράσινα» οικονομικά προϊόντα και τις ευκαιρίες υπηρεσιών, ιδιαίτερα στην τραπεζική πολιτική λιανικής πώλησης (retail banking) (Strandberg, 2005).

NGS και Μετοχικός Ακτιβισμός: Οι NGOs (Non – Governmental Organization) και οι μέτοχοι απαιτούν διαρκώς οι χρηματοοικονομικοί θεσμοί να θέσουν σε εφαρμογή τις τραπεζικές πολιτικές και πρακτικές αειφόρου ανάπτυξης. Τα δίκτυα της NGOs και τα άτομα εντοπίζουν σταθερά τις λειτουργίες των χρηματοοικονομικών θεσμών παγκοσμίως και την επίδραση τους στην περιβαλλοντική αειφόρο ανάπτυξη. Αυτά τα δίκτυα εστιάζουν στο να επηρεάσουν τις δραστηριότητες των τραπεζών μέσα από έρευνα, διεθνείς εκστρατείες, κοινωνικό και περιβαλλοντικό έλεγχο, στρατηγική ανάπτυξης και συνεργασίες με τις τράπεζες.

Μερικά από αυτά τα δίκτυα, όπως η BankTrack, κάνουν ένα βήμα παραπάνω και παρέχουν συμβουλές όσον αφορά την βελτίωση των τραπεζικών πολιτικών αειφόρου ανάπτυξης. Για παράδειγμα το 2006 η BankTrack δεσμεύτηκε με ένα αριθμό ευρωπαϊκών τραπεζών για να εξετάσει υπάρχουσες ή νέες περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανόμενων των τραπεζών ABN AMRO, Radobank, HSBC, Calyon και Citigroup. Επιπλέον, οι τράπεζες καλούνται διαρκώς να ικανοποιήσουν τους ισχυρούς μετόχους οι οποίοι απαιτούν την ενσωμάτωση της αειφόρου ανάπτυξης σε πρακτικές δανεισμού προκειμένου να τους αποτρέψουν από μελλοντικά πιστωτικά και νομικά ρίσκα.

Προσεγγίσεις στην Περιβαλλοντική Δράση και Ανάπτυξη Προϊόντος: Τυπικά, η εισαγωγή των περιβαλλοντικών οικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών είναι είτε “board-driven”, είτε “client-driven”. Στην πρώτη περίπτωση, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αναγνωρίζει τις ευκαιρίες και τα ρίσκα ενός

περιβαλλοντικού θέματος και κατόπιν δρα ορίζοντας ένα ή περισσότερα καλύτερα (optimal) «πράσινα» προϊόντα ή υπηρεσίες. Στη δεύτερη περίπτωση, η τράπεζα αναγνωρίζει μια σημαντική απαίτηση για ένα συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία και αντιδρά καλύπτοντας το κενό.

Για παράδειγμα, στον τομέα του εμπορίου ρύπων, το Συμβούλιο της BNP Paribas πήρε την απόφαση να μπει στην αγορά κλιματολογικής αλλαγής πολύ πριν οι πελάτες εκφράσουν την ανάγκη για μια συγκεκριμένη υπηρεσία. Αντιστρόφως, η Ιταλική Banca Intesa περίμενε για να καθιερώσει ένα γραφείο εμπορίου ρύπων μέχρι ένας σημαντικός αριθμός corporate πελατών να ζητήσει την παροχή της υπηρεσίας, η οποία μέσα από την πάροδο του χρόνου έγινε ιδιαίτερος επικερδής. Μια περαιτέρω παρατήρηση είναι ότι η περιβαλλοντική δράση των Αμερικανικών Τραπεζών τείνει να ξεκινήσει από το επίπεδο πολιτικής (top – down) ενώ για πολλές προοδευτικές Ευρωπαϊκές τράπεζες η περιβαλλοντική δράση ξεκινά από το επίπεδο προϊόντος (bottom – up).

3.3.2 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ – ΤΑΣΕΙΣ

Αναμφίβολα η μεγαλύτερη πρόκληση τα επόμενα χρόνια είναι να δώσουμε πειστικές απαντήσεις στο δίλημμα βιώσιμο περιβάλλον ή οικονομική ανάπτυξη. Το κρίσιμο πολιτικό στοίχημα είναι να εξασφαλίσουμε πραγματική ευημερία για τους πολίτες που εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη σύνθεση των δύο αυτών παραγόντων. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες η γρήγορη οικονομική ανάπτυξη δεν σημαίνει απαραίτητα και ευημερία των πολιτών. Η Κίνα, για παράδειγμα, έχει τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης στον κόσμο ταυτόχρονα όμως είναι μια από τις πιο μολυσμένες χώρες που συναγωνίζεται τις ΗΠΑ στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Ακόμα και στην δύσπιστη Αμερική η συζήτηση για την σταδιακή απεξάρτηση από τα ρυπογόνα καύσιμα και την εξεύρεση έξυπνων ενεργειακών επιλογών έχει αρχίσει να γίνεται πιο γόνιμη, όχι μόνο στην κοινωνία των πολιτών αλλά και σε επίπεδο μεγάλων εταιρειών. Στην Ευρώπη από την άλλη πλευρά, αναζητείται η χρυσή τομή μεταξύ δύο φαινομενικά αντίθετων στόχων: της ενεργειακής επάρκειας και της αντικατάστασης των ρυπογόνων πηγών ενέργειας με καθαρότερες μορφές της

Γενικά, τρεις ευρύτατες, σχετικές κατευθυντήριες γραμμές και τάσεις βρίσκονται πίσω από την εμφάνιση και την ανάπτυξη της απαίτησης των «πράσινων»

προϊόντων και υπηρεσιών: περιβαλλοντική γνώση και κάλυψη των ΜΜΕ, περιβαλλοντική συνείδηση και κοινή γνώμη και περιβαλλοντική ρύθμιση και νομοθεσία. Για να υπολογίσουμε προς τα πού οδεύει η απαίτηση και η αγορά αυτών των αντικείμενων στη Β. Αμερική, είναι σημαντικό να εξερευνήσουμε το παρελθόν και το παρόν αυτών των εξελίξεων και στις δυο πλευρές του Ατλαντικού.

Περιβαλλοντική Γνώση και Κάλυψη

Η εποχή των πληροφοριών έχει καταστήσει δυνατή μια χωρίς προηγούμενο συνείδηση σχετικά με την σοβαρότητα, τις πηγές και τις επιλογές διαφόρων περιβαλλοντικών προκλήσεων, όπως για παράδειγμα ποιότητα αέρα, έλλειψη νερού και διάβρωση εδάφους. Όπως δείχνει η ιστορία, η ευρύτατα κάλυψη των περιβαλλοντικών προκλήσεων από τα ΜΜΕ μπορεί να αλλάξει την συμπεριφορά των καταναλωτών, κάποιες φορές ραγδαία, με στόχο μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική δράση. Η γενικότερη συμφωνία στην επιστήμη και τα αποτελέσματα της κλιματολογικής αλλαγής, για παράδειγμα, δεν αποτελεί αντικείμενο συζήτησης μόνο από επίλεκτα μέλη της επιστημονικής κοινότητας αλλά αγγίζει όλους τους τομείς της κοινωνίας. Κατά συνέπεια, οι καταναλωτές και οι μέτοχοι αρχίζουν να στρέφονται προς μια συμπεριφορά φιλική προς το κλίμα και να εντείνουν την απαίτηση για την εφαρμογή των κλιματολογικών ρυθμίσεων. Ο ρυθμός αυτής της κοινωνικής διαφοροποίησης διαφέρει ανάλογα με την περιοχή.

Περιβαλλοντική Συνείδηση και Κοινή Γνώμη

Στην Ευρώπη, ο σχετικά υψηλός βαθμός περιβαλλοντικής συνείδησης και κυβερνητικής στήριξης αντανακλάται στην διαρκώς αυξανόμενη καταναλωτική απαίτηση για προϊόντα και υπηρεσίες φιλικές προς το περιβάλλον. Ενώ ακόμα είναι πολύ πίσω σχετικά με την Ευρώπη, η πρόσφατη σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης και οι corporate / μετοχικές δράσεις υποδηλώνουν μια ραγδαία περιβαλλοντική αφύπνιση, η οποία γίνεται ολοένα και πιο ορμητική και στη Β. Αμερική.

Στην Αμερική, μια σφυγμομέτρηση που πραγματοποιήθηκε το 2007 από το τμήμα Environmental Attitudes and Behavior Project του Yale Center of Environmental Law and Policy ανακάλυψε ότι το 83% των Αμερικανών θεωρούν ότι η παγκόσμια υπερθέρμανση αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Η έρευνα αυτή έδειξε

επίσης ότι περισσότερο από ποτέ, οι Αμερικανοί ισχυρίζονται ότι έχουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με περιβαλλοντικές απειλές (Yale Daily News, 2007). Άλλα περιβαλλοντικά ζητήματα που προκαλούν ανησυχία περιλαμβάνουν: μόλυνση του εδάφους και του νερού (92% από 85% το 2004), αποψίλωση των δασών (89% από 78%), μόλυνση της ατμόσφαιρας (93% από 87%) και η εξαφάνιση της άγριας ζωής (83% από 72% το 2005). Η εθνικής εμβέλειας έρευνα έδειξε ότι το 63% των Αμερικανών πιστεύουν ότι η Αμερική διατρέχει τον ίδιο σοβαρό κίνδυνο από περιβαλλοντικές απειλές όπως μόλυνση της ατμόσφαιρας και υπερθέρμανση της ατμόσφαιρας όσο και από τους τρομοκράτες (Yale Daily News, 2007).

Σε σχέση με τις κλιματικές αλλαγές, η παραπάνω έρευνα έδειξε ότι το 75% των ερωτηθέντων ότι η δική τους συμπεριφορά μπορεί να βοηθήσει στην μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη, το 81% αισθάνεται ότι είναι δική τους ευθύνη να λάβουν μέτρα ενάντια στις περιβαλλοντικές προκλήσεις και αυτά τα αποτελέσματα δείχνουν ότι πολλοί Αμερικανοί θέλουν πράσινα προϊόντα και είναι διατεθειμένοι να ξοδέψουν χρήματα για να δοκιμάσουν καινούργιες τεχνολογίες οι οποίες θα βοηθήσουν να μειωθούν οι εκπομπές GHG (Yale Daily News, 2007). Συγκεκριμένα η σφυγμομέτρηση ανακάλυψε ότι το 75% του κοινού είναι πρόθυμο να αγοράσει ηλιακούς πίνακες ενώ το 67% θα σκεφτόταν να αγοράσει ένα υβριδικό όχημα.

Στον Καναδά, η πρόσφατη δημόσια γνώμη που αφορά στη σημασία των περιβαλλοντικών θεμάτων έχει ανέλθει σε εξαιρετικό επίπεδο μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ιστορικά, σφυγμομετρήσεις έδειξαν ότι το ενδιαφέρον των Καναδών πάνω στο θέμα του περιβάλλοντος κυμαίνεται ανάμεσα στο 4% και το 12% για περισσότερο από μια δεκαετία. Σήμερα, ωστόσο, η Strategic Council Poll (Στρατηγική Δημοτική Σφυγμομέτρηση) τοποθετεί το θέμα στο 26% και η Environics Poll στο 31%. Αυτή η ριζοσπαστική αλλαγή στη κοινή γνώμη δεν έχει ποτέ ξαναπαρουσιαστεί (Strategic Council Poll, 2007).

Περιβαλλοντική Ρύθμιση και Νομοθεσία

Αναμφίβολα, οι νομοθετικές και ρυθμιστικές πράξεις και κυρίως αυτές που αφορούν το price / market certainty των περιβαλλοντικών αγορών αλλά και σε συνάρτηση με τους περιορισμούς που συνεπάγονται μπορούν αισθητά να διεγείρουν ή όχι την ζήτηση για πράσινα προϊόντα και υπηρεσίες ανάμεσα σε όλων των ειδών τους μετόχους.

Στην Ευρώπη, η ενεργητική – proactive κυβερνητική πολιτική όπως το Ευρωπαϊκό CO₂, το Σχέδιο Εμπορίου Ρύπων, οι Γερμανικές feed – in – tariffs για εναλλακτικές πηγές ενέργειας και τα Ολλανδικά Πράσινα Κεφάλαια, έχει βοηθήσει να πυροδοτήσει τόσο την ζήτηση όσο και την ανάπτυξη των πράσινων καταναλωτικών επιλογών. Ταυτόχρονα, αυτή η πολιτική έχει ενδυναμώσει περιβαλλοντικές στάσεις και συμπεριφορές στο γενικό κοινό και έχει καθιερώσει υψηλά επίπεδα βεβαιότητας στην αγορά για περιβαλλοντικές ανέσεις και υπηρεσίες. Αντιθέτως, και συγκεκριμένα όσον αφορά τις κλιματολογικές αλλαγές, η άρνηση της Αμερικής να επικυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο και η διστακτικότητα του Καναδά να καλύψει τους στόχους του Κιότο, πιθανόν μείωσαν την ορμητικότητα της Β. Αμερικής να αντιμετωπίσει κλιματολογικές αλλαγές.

Τα τελευταία 2 χρόνια, το Αμερικανικό πολιτικό σκηνικό έχει υποστεί μια σημαντική αλλαγή σε σχέση με τα περιβαλλοντικά θέματα. Πιο συγκεκριμένα, οι Αμερικανικές εκλογές δημιούργησαν συνθήκες όπου το ερώτημα δεν είναι αν οι ρυθμιστικοί περιορισμοί του άνθρακα θα τεθούν σε εφαρμογή αλλά πόσο σύντομα θα εφαρμοστούν. Επί του παρόντος, υπάρχουν αρκετά νομοσχέδια σχετικά με την κλιματολογική αλλαγή τα οποία έχουν προταθεί τόσο στην Γερουσία όσο και στην Βουλή. Παρομοίως, ο Καναδάς είναι στα πρόθυρα του να εφαρμόσει GHG νομοθεσία σε όλο το έθνος καθώς και περιορισμούς σε άλλους παράγοντες μόλυνσης της ατμόσφαιρας (CACs).

3.4 ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο στόχος των επόμενων κεφαλαίων είναι η παρουσίαση των «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών σε οικονομικούς θεσμούς τόσο στη Β. Αμερική όσο και διεθνώς. Για να καταστεί ικανό, ανταγωνιστικό, επικερδές και να προσδίδει προστιθέμενη αξία τόσο στο περιβάλλον όσο και στους φορείς που το προσφέρουν αλλά και στους ιδιώτες – επιχειρήσεις που το επιλέγουν το πράσινο χρηματοοικονομικό προϊόν πρέπει ξεκάθαρα να τονίζει την ανάγκη που έρχεται να καλύψει, το περιβαλλοντικό πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει και τις προοπτικές που ανοίγει στην χρηματοοικονομική αγορά. Αναμφίβολα, όλα αυτά σαφώς και πρέπει να γίνουν με ποσοτικά κριτήρια άμεσα μετρήσιμα, άμεσα συγκρίσιμα. Το πράσινο χρηματοοικονομικό προϊόν πρέπει επίσης να πετύχει να

μειώσει αρνητικές περιβαλλοντικές επιδράσεις ή να καταφέρει να δημιουργήσει περιβαλλοντικά οφέλη.

Τα επόμενα κεφάλαια της διπλωματικής περιλαμβάνουν μια επισκόπηση των χρηματοοικονομικών προϊόντων με περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά τα οποία όπου ήταν εφικτό έγινε εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας τους. Όπως αναφέρεται στο NATF report, όπου και θα στηριχθούμε σχεδόν εξολοκλήρου για την ανάλυση που θα ακολουθήσει (σε συνδυασμό με εξακρίβωση – επιβεβαίωση των στοιχείων από τα web sites των τραπεζών και την ταυτοποίηση των references από την διεθνή βιβλιογραφία), τα προϊόντα αυτά είναι καινούργια στην αγορά και δεν υπάρχουν στοιχεία διαθέσιμα για επιστημονική – στατιστική ανάλυση. Εκτίμηση μόνο μπορεί να γίνει και αυτή με μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας.

Για παράδειγμα από την ελληνική αγορά ο συγγραφέας θα αναφερθεί στην αξιοσημείωτη προσπάθεια της Τράπεζας Πειραιώς σχετικά με το Green Banking και πιο συγκεκριμένα στα φωτοβολταϊκά συστήματα που προσφέρουν. Θα αναφερθούμε στις αποδόσεις που μπορούμε να προσδοκάμε, στο κόστος και στα κίνητρα που δίδονται. Θα πρέπει όμως να περάσουν πολλά χρόνια για να δώσουμε σαφή απάντηση στο τι κέρδισε πραγματικά η τράπεζα από το προϊόν, τι οι καταναλωτές – επιχειρήσεις που το επέλεξαν και τέλος αν τελικά το περιβάλλον κέρδισε. Θέτουμε στο σημείο αυτό ένα ερώτημα – απορία. Τα συστήματα αυτά έχουν διάρκεια ζωής περίπου 30 χρόνια. Μετά από την παρέλευση αυτών των ετών και παραμερίζοντας όλα τα πιθανά οφέλη από τη χρήση τους ποια είναι η στρατηγική για την ανακύκλωση τους; Μήπως αποτελούνται από χημικά, ηλεκτρονικά, δομικά στοιχεία τέτοια που μετά την χρήση τους γίνονται ιδιαίτερα επικίνδυνα για το περιβάλλον αν απλά τα πετάξουμε;

Η επισκόπηση των επόμενων κεφαλαίων εστιάζουν στις «πράσινες» οικονομικές προσφορές οι οποίες έχουν σχεδιαστεί ή προσφερθεί από Αμερικάνικες και Ευρωπαϊκές τράπεζες και σε μικρότερο βαθμό από Ιαπωνικές ή Αυστραλιανές τράπεζες. Περιλαμβάνει επίσης πρωτοποριακούς «πράσινους» οικονομικούς διακανονισμούς, που έχουν προταθεί και τεθεί σε εφαρμογή από το International Finance Corporation (IFC), τον ιδιωτικό τομέα του World Bank Group. Η επισκόπηση και ο κατάλογος των προϊόντων οδηγούν στην αναγνώριση των καλύτερων πρακτικών και πολύ συχνά στους παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία των «πράσινων» οικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η ανάλυση που ακολουθεί χωρίζει τον τομέα των οικονομικών υπηρεσιών στις

παρακάτω υποκατηγορίες: 1) Τραπεζική Λιανικής Πώλησης (Retail Banking), 2) Εταιρική και Επενδυτική Τραπεζική (Corporate and Investment Banking), 3) Διαχείριση περιουσίας (Asset Management) και 4) Ασφάλεια (Insurance).

Ο συγγραφέας πιστεύει ότι ο επόμενος πίνακας εισάγει με τον καλύτερο τρόπο την επισκόπηση των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Θα ήταν επιτυχία της διπλωματικής αν ο αναγνώστης στο τέλος της διατριβής θα είναι σε θέση να ανατρέξει στον πίνακα αυτόν και αφού είναι σε θέση να τον κατανοήσει να μπορεί με κριτική διάθεση να τον αξιολογήσει.

Πίνακας 3.1: *Risks and Opportunities of Climate Change within the Financial Services Sector*

Class of Business	Risks	Opportunities
Banking Τραπεζική Λιανικής Πώλησης	Άμεσες ζημιές λόγω φυσικών κινδύνων π.χ. ξηρασία, πτώση βροχής / χιονιού / χαλάζι Αλλαγή πολιτικής π.χ. παύση επιδότησης για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας Αυξανόμενος πιστωτικός κίνδυνος από τους πελάτες	Προσφορά νέων climate mitigation προϊόντων (για άμβλυνση του κινδύνου) Microfinance για φιλικές προς το περιβάλλον δραστηριότητες Συμβουλευτικές υπηρεσίες για μικρά ανανεώσιμα energy project δάνεια
Εταιρική και επενδυτική τραπεζική (corporate banking and project financing)	Υψηλό κόστος ενέργειας για τους καταναλωτές Αστάθεια τιμών στα carbon markets Reputational κίνδυνος λόγω επενδύσεων σε αμφιλεγόμενα ενεργειακά Projects	Επενδύσεις στην καθαρή τεχνολογία
Insurance Property, casualty, life, underwritings	Απώλειες – ζημιές από: Καιρικά και ακραία γεγονότα Business disruption coverage Επιρροές στην ανθρώπινη υγεία	Μεγαλύτερη ζήτηση για εναλλακτική μεταφορά κινδύνου Νέα ασφαλιστικά προϊόντα Counterparty credit for carbon trading Κάλυψη ασφάλειας για carbon neutral Εγγύηση για carbon – delivery για CDMs (Clean Development Mechanisms) Ασφάλεια για εμπόριο ρύπων Το carbon σαν ασφαλιστικό προϊόν
Investments Investment banking and asset management	Επενδύσεις σε immature τεχνολογίες Επιπρόσθετο κόστος λόγω	Επενδύσεις σε προϊόντα και μετοχές που χαρακτηρίζονται ως climate – changed

	αλλαγών στα weather patterns π.χ. στον τομέα utilities Ζημιές στα περιουσιακά στοιχεία	Προσφορά των weather derivatives Εδραίωση των carbon funds Πράσινη τεχνολογία
--	---	--

Πηγή: Carbon Finance, The Financial Implications of Climate Change, Labatt, S., White R., σελίδα 22: Derived from Allianz AG and WWF International 2005. Climate Change and the Financial Sector: An Agenda for Action. Gland: Allianz AG Munich and WWF International

ΓΑΛΛΙΚΟ ΠΕΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: RETAIL BANKING

“One thing that we’ve really broadly started to appreciate more is that climate is not an environmental issue. Climate change is a systemic and fundamental issue about the way we get our energy”

-Robert Bradley, World Resources Institute

Το Retail Banking καλύπτει προσωπικά και επιχειρηματικά τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες σχεδιασμένες για άτομα, νοικοκυριά και SMEs αντί για μεγάλους εταιρικούς ή θεσμικούς πελάτες. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες στον χώρο λιανικής πώλησης περιλαμβάνουν δάνεια και παρακαταθήκες, υπηρεσίες χρέωσης και πίστωσης, ταξιδιωτικές επιταγές, ταχυδρομικές επιταγές, προστασία υπέρβασης τραπεζικού λογαριασμού, υπηρεσίες διαχείρισης μετρητών και ασφάλειας ανάμεσα σε πολλές. Στον πίνακα 1 που ακολουθεί βλέπουμε επιγραμματικά τα πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα που προσφέρονται στο retail banking καθώς και τις Τράπεζες που τα προσφέρουν αλλά και τη γεωγραφική περιοχή (region) που ανήκουν. Συνοπτικά επίσης στον πίνακα 1 βλέπουμε ποια είναι τα αποτελέσματα αλλά και οι προοπτικές αυτών των προϊόντων. Στη συνέχεια γίνεται πιο λεπτομερής ανάλυση αυτών των προϊόντων.

Πίνακας 4.1: Περιληπτικό Σχεδιάγραμμα Λιανικού Προϊόντος και Υπηρεσίας

Προϊόν	Σχεδιασμός Προϊόντος και Αποτελέσματα / Δυνατότητες	Τράπεζα	Περιοχή
Υποθήκη οικίας	Η κυβέρνηση οδήγησε σε «πράσινη» πρωτοβουλία υποθήκης. 1% μείωση στον τόκο των δανείων που ανταποκρίνονται στα περιβαλλοντικά κριτήρια.	Ολλανδικές Τράπεζες	Ευρώπη
	Προσφέρει δωρεάν εκτίμηση ενέργειας στο σπίτι και αντισταθμίζει τις εκπομπές άνθρακα για κάθε χρόνο του δανείου. Σύντομα θα προστεθούν extra στοιχεία στο	CFS	Ευρώπη (Ην. Βασίλειο)

	πρόγραμμα.		
	Οι πράσινες υποθήκες έχουν ανακοινωθεί μόνο από αυτές τις τράπεζες, μερικές εκ των οποίων είναι οι μεγαλύτεροι παροχείς υποθηκών στην χώρα	Abbey, HBOS, Halifax και άλλοι	Ευρώπη (Ην. Βασίλειο)
	«Πράσινο» Σπιτικό δάνειο (Generation Green Home Loan). Προσφέρεται τόσο σε νέα όσο και σε παλιότερα σπίτια έτσι ώστε αυτοί με υπάρχουσες υποθήκες να εκμεταλλευτούν τους προεξοφλητικούς τόκους. Όλα τα προγράμματα πρέπει να υπερβαίνουν τις δημόσιες απαιτήσεις.	Bendigo Bank	Αυστραλία
	Υποθήκη με προσανατολισμό την «πράσινη» δύναμη. Παρέχει ένα κίνητρο για τους ιδιοκτήτες των σπιτιών για να χρησιμοποιήσουν ανανεώσιμη ενέργεια. Ο σχεδιασμός εστιάζεται στη sustainable συμπεριφορά ή τον πελάτη, αντί για την υλική υποδομή της κατοικίας τους.	N/A	N/A
	MyCommunityMortgage™ and Smart Commute Initiative Mortgage. Διαθέσιμα να βοηθήσουν τους δανειστές να αγοράσουν σπίτια αποτελεσματικά ως προς την ενέργεια και να χρησιμοποιούν δημόσια μέσα μεταφοράς. Τα προϊόντα παρέχουν μια ποικιλία από επιλογές και ευέλικτους όρους.	Fannie Mae	Καναδάς
	Το CMHC προσφέρει ένα 10% σε επιστροφή χρημάτων σαν ασφάλεια δανείου υποθήκης και παρατεταμένη αποπληρωμή χρέους (amortization) στην μέγιστη περίοδο των 35 χρόνων (υπόκειται στη διαθεσιμότητα του δανειστή) προκειμένου να αγοράσουν σπίτια αποτελεσματικά ως προς την ενέργεια. Η επιστροφή χρημάτων είναι τρόπος πληρωμής για μια μόνο φορά.	CMHC (CIBC BMO)	Καναδάς
Εμπορικό	«Πράσινα» Δάνεια για καινούργια	TAF /	Καναδάς

Κατασκευαστικό Δάνειο (Commercial Building Loan)	διαμερίσματα. Ο Developer (Tridel®) ξεχρεώνει το δάνειο με κεφάλαια τα οποία υπό άλλες συνθήκες θα χρησιμοποιούνταν για λειτουργικά έξοδα χρησιμοποιώντας παραδοσιακό εξοπλισμό και υλικό. Τα κτίρια πρέπει να δείχνουν κέρδη ενεργείας 25% + σε σχέση με τα παραδοσιακά σχέδια.	Tridel®	
	Παρέχει πρώτα δάνεια υποθήκης για την κατασκευή και την επαναχρηματοδότηση των εμπορικών κτιρίων με την πιστοποίηση LEED. Οι “Developers” δεν χρειάζεται να πληρώσουν ένα αρχικό ποσό για τα «πράσινα» εμπορικά κτίρια, εξαιτίας χαρακτηριστικών όπως: χαμηλότερα λειτουργικά έξοδα και υψηλότερη απόδοση.	Wells Fargo	US
	Παρέχει το 1/8 της έκπτωσης του 1% στα δάνεια των «πράσινων» προγραμμάτων ηγεσίας στον εμπορικό τομέα ή στον κατοικημένο ή στον κατοικημένο τομέα πολλών ενοτήτων	NRB	US
Μετοχικό Στεγαστικό Δάνειο (Home Equity Loan)	Ηλιακή Επιχορήγηση ενός βήματος. Λαμβάνει χώρα σε μια περίοδο 25 χρόνων, ισότιμη με την ίδια περίοδο χρόνου όπως η εγγύηση του ηλιακού πίνακα	NRB	US
	Μετοχικό Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Στέγασης. Για τους πελάτες που χρησιμοποιούν την VISA Access Credit, η τράπεζα θα συνεισφέρει οικονομικά στην περιβαλλοντική NGO	Bank of America	US
	Η τράπεζα υπέγραψε μια κοινή συμφωνία marketing με την Sharp Electronics Corporation για να προσφέρει στους πελάτες εύκολα προσβάσιμες και βολικές χρηματοδοτικές επιλογές για να αγοράσουν και να εγκαταστήσουν residential ηλιακές τεχνολογίες. Καθιστά τους χρήστες ικανούς	Citigroup	US

	να πάρουν ένα μετοχικό στεγαστικό δάνειο ή πίστωση αντί να έχουν πρόσβαση στις αποταμιεύσεις ή να πάρουν ένα γενικό δάνειο.		
Δάνειο Αυτοκινήτου	Δάνειο Αυτοκινήτου καθαρού αέρα με ευνοϊκές τιμές για υβριδικά. Το προϊόν πρόσφατα ξανασχεδιάστηκε για να καλύψει όλα τα οχήματα με χαμηλές εκπομπές	VanCity	Καναδάς
	Το goGreen [®] Auto Loan έχει τύχει παγκόσμιας αναγνώρισης ως ένα επιτυχημένο «πράσινο» προϊόν. Από την προώθηση του, ο τραπεζικός αριθμός των δανείων αυτοκινήτων έχει αυξηθεί 45%.	mecu	Αυστραλία
Fleet Loan	Ταχύτατα Δάνεια Διαχείρισης Μικρών Επιχειρήσεων, με άμεση διαδικασία έγκρισης, χωρίς collateral και flexible όρους, προσφέρονται στις εταιρείες βαρέων οχημάτων (truck) για να χρηματοδοτήσουν τεχνολογίες αποτελεσματικές ως προς τα καύσιμα. Βοηθούν να αγοράσουν εξοπλισμούς SmartWay Upgrade που μπορούν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των καυσίμων μέχρι 15%.	Bank of America	US
Πιστωτική Κάρτα	Συγγενικές Κάρτες (affinity cards). Οι τραπεζικοί συνεργάτες με την ENGO, η οποία αποδέχεται μελλοντικά royalties σε ανταλλαγή της χρήσης του ονόματος του και του λογότυπου. ARP 15 – 22%, πολλά με ετήσιες αμοιβές.	Διάφορες	Διάφορες
	Πιστωτική Κάρτα Κλίματος. Η τράπεζα θα συνεισφέρει οικονομικά στην WWF. Το ποσό της δωρεάς εξαρτάται από τη ενεργειακή ένταση του προϊόντος ή της υπηρεσίας που παρέχεται με την κάρτα.	Radobank	Ευρώπη
	Η Greencard VISA είναι η πρώτη πιστωτική	Tendris	Europe (NL)

	<p>κάρτα στον κόσμο που προσφέρει ένα πρόγραμμα αντιστάθμισης εκπομπών (emissions offset program). Οι κάρτες σύντομα θα γίνουν διαθέσιμες στην Γερμανία και σε τμήματα της Σκανδιναβίας. Οι δημιουργοί του προϊόντος εργάζονται τώρα για να φέρουν αυτό το είδος του προϊόντος στους Αμερικανούς πελάτες.</p>	<p>Holding B.V</p>	
	<p>Η Barclay Breathe Card Που περιλαμβάνει έκπτωση και χαμηλά rates δανεισμού στους χρήστες όταν αγοράζουν «πράσινα» προϊόντα και υπηρεσίες. Το 50% των κερδών της κάρτας θα πάνε να χρηματοδοτήσουν προγράμματα μείωσης εκπομπών σε όλο τον κόσμο.</p>	<p>Barclays</p>	<p>UK</p>
	<p>Οι υπάρχοντες χρήστες καρτών μπορούν να δωρίσουν βραβεία / ανταμοιβές της VISA World Points σε οργανισμούς που επενδύουν σε μειώσεις GHG ή τα εξαγοράζουν για «πράσινο» εμπόρευμα.</p>	<p>Bank of America</p>	<p>US</p>
	<p>Η τράπεζα δωρίζει £1,25 για κάθε £100 που ξοδεύονται από προσωπικές (Co – Op χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες) και επιχειρηματικούς (Co – op Business Visa) στις εκστρατείες της Τράπεζας με τίτλο «Πελάτες που Νοιάζονται»</p>	<p>CFS</p>	<p>UK</p>
<p>Παρακαταθήκη</p>	<p>Landcare Term Deposit. Το πρώτο περιβαλλοντικό προϊόν παρακαταθηκών της Αυστραλίας. Για κάθε δολάριο που ξοδεύεται, η τράπεζα δανείζει ισότιμο ποσό για να στηρίξει γεωργικές πρακτικές αειφόρου ανάπτυξης.</p>	<p>Westpac</p>	<p>Αυστραλία</p>
	<p>EcoDeposits® Παρακαταθήκες με πλήρη ασφάλιση που προορίζονται για δανεισμό σε τοπικές εταιρίες αποτελεσματικές ως προς την ενέργεια, οι οποίες στοχεύουν να</p>	<p>Shore Bank Pacific</p>	<p>US</p>

	μειώσουν τα απόβλητα / μόλυνση ή να συντηρήσουν τους φυσικούς πόρους. Ο Eco Cash Checking Account επιτρέπει 5 δωρεάν ελέγχους τον μήνα με αμοιβή US\$3 ανά έλεγχο. Ένα τμήμα αυτού του ποσού πηγαίνει στο κλιματολογικό καταπίστευμα.		
Πωλήσεις	Οι καταναλωτές μπορούν να αντισταθμίσουν τις εκπομπές CO ₂ (διοξειδίου του άνθρακα) που συσχετίζονται με αεροπορικά ταξίδια, χωρίς να διοχετεύονται κεφάλαια στην τράπεζα. Αυτή η καινούργια πρωτοβουλία είναι σε συνεργασία με τον αντισταθμιστικό οργανισμό Φροντίδα για το κλίμα (Climate Care).	Barclays, HSBC	UK

Πηγή: NATF, 2007

4.1 ΥΠΟΘΗΚΗ ΣΠΙΤΙΟΥ

Γενικά, οι «πράσινες» υποθήκες ή υποθήκες ενεργειακής αποτελεσματικότητας (energy efficient mortgages EEMs) παρέχουν στους retail customers αισθητά χαμηλότερο επιτόκιο από το επίπεδο της αγοράς για πελάτες που αγοράζουν καινούργια σπίτια με αποδοτικότητα ενέργειας και επενδύουν σε retrofits, σε συσκευές ενεργειακής αποτελεσματικότητας ή «πράσινη» δύναμη. Παρομοίως, οι τράπεζες μπορούν επίσης να επιλέξουν να δώσουν «πράσινες» υποθήκες καλύπτοντας το κόστος της μετατροπής ενός σπιτιού από συντηρητικό σε ενεργειακό και περιλαμβάνουν αυτό το όφελος στην προώθηση του προϊόντος στην αγορά. Αυτά τα retail προϊόντα βγαίνουν σε διαφορετικά σχέδια, μερικά εκ των οποίων έχουν γνωρίσει περισσότερη επιτυχία από άλλα. Στη Β. Αμερική, η Citigroup / Fannie Mae (My Community Mortgage™), Wells Fargo, CIBC (Enviro - Saver Rebate), VanCity Credit Union (Climate Change Mortgage) και η Citizens Bank of Canada παρέχουν προϊόντα «πράσινης» υποθήκης στους πελάτες.

- ***Κυβερνητικές Πράξεις με κατεύθυνση την ανάπτυξη προϊόντος***

Μια πρωτοποριακή ανάπτυξη στην προώθηση των «πράσινων» υποθηκών είναι στο τελικό στάδιο παρουσίασης στο Ηνωμένο Βασίλειο. Με ανακοίνωση που πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2007, το All Party Parliamentary Climate Change Group της χώρας υπέβαλε γράμματα στους 100 κορυφαίους δανειστές υποθηκών της χώρας ζητώντας από τον καθένα να αναλύσει λεπτομερώς τα σχέδια του για την προώθηση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον (The Guardian, 2007). Ο στόχος αυτού του αιτήματος είναι να υποκινήσει τους παροχείς υποθηκών να διευκολύνουν τους ιδιοκτήτες σπιτιών για να βελτιώσουν το ποσοστό ενεργειακής αποδοτικότητας των σπιτιών τους προκειμένου να συμπληρώσουν την προώθηση των Government's Energy Performance Certificates (EPCs) του Ιουνίου 2007.

Σύμφωνα με το κυβερνητικό group, Οι Βρετανοί δανειστές σπιτιών (home loan providers) πρέπει σύντομα να προσφέρουν οικονομικά κίνητρα τα οποία θα περιλαμβάνουν ένα ή δυο από τα παρακάτω στοιχεία: ανταγωνιστικό επιτόκιο σε σύγκριση με τα παραδοσιακά επιτόκια, επιστροφή μετρητών (cash back), καθόλου αντίτιμο (fees), ή ένα υψηλότερο δάνειο σε αξία. Όσον αφορά τους δανειολήπτες, πρέπει ή να έχουν ένα σπίτι που να έχει ενεργειακή αποδοτικότητα πάνω από το ελάχιστο επίπεδο των κτιριακών ρυθμίσεων (www.myfinances.co.uk) ή να χρησιμοποιούν τα δάνεια για να αναλάβουν μέτρα retrofits προκειμένου να βελτιώσουν το επίπεδο ενεργειακής αποδοτικότητας τους σπιτιού.

Αντιδρώντας άμεσα στο δημόσιο αίτημα, η HBOS & Abbey, ο μεγαλύτερος δανειστής υποθηκών της Βρετανίας καθώς και άλλοι δανειστές (π.χ. Halifax), όπως και κατασκευαστικοί οργανισμοί έχουν δεσμευτεί να φέρουν ή «πράσινες» υποθήκες ή χρηματοοικονομικά προϊόντα με ενεργειακή απόδοση μέσω διαδικτύου μέσα στο επόμενο έτος. Επί του παρόντος, μόνο τρεις δανειστές σε όλο το έθνος προσφέρουν πράσινες υποθήκες: CFS, το Ecology Building Society και το Norwich and Peterborough Building Society (BBR, 2007).

- ***Δεσμεύοντας το προϊόν υποθήκης με την αντιστάθμιση Διοξειδίου.***

Ένα πρωτοποριακός σχεδιασμός «πράσινης» υποθήκης είναι εκείνος ο οποίος συνεισφέρει στον μετριασμό της κλιματολογικής αλλαγής. Το CFS, το οποίο

αποτελέσει την πρωτοπόρο ιδέα των «πράσινων» υποθηκών πριν από 7 χρόνια, προσφέρει σε όλους τους πελάτες υποθηκών ένα δωρεάν ποσοστό στην αγορά του σπιτιού και κάθε χρόνο που ο πελάτης έχει την υποθήκη, η τράπεζα πληρώνει την Climate Care (Κλιματολογική Φροντίδα) για να αντισταθμίσει το 1/5 των εκπομπών διοξειδίων του άνθρακα (CO₂) του σπιτιού. Από το 2000, οι συνεισφορές του προγράμματος στην κλιματολογική αλλαγή έχουν ανέλθει στο £1,5m (BBR, 2007). Αυτό το είδος του «πράσινου» προϊόντος που δεσμεύει το κλίμα με τις υποθήκες μπορεί να ανοίξει τον δρόμο για παρόμοια – ωστόσο πιο προηγμένα – προϊόντα στο μέλλον. Για παράδειγμα, οι τράπεζες μπορούν να δομήσουν προγράμματα για τα οποία οι υποθήκες συνδέονται με τις Πιστοποιημένες Μειώσεις Εκπομπών (Verified Emission Reductions, VERs) οι οποίες παράγονται από μέτρα οικιακής ενεργειακής αποδοτικότητας που προτείνονται από τους καταναλωτές.

- ***Ελκυστικά μέτρα που προσφέρονται σε καινούργια και παλιά σπίτια***

Στην Αυστραλία, υπό τον οικογενειακό όρο των Generation Green™ products, η Bendigo Bank προσφέρει ένα πράσινο στεγαστικό δάνειο (Generation Green Home Loan) με μια ετήσια μείωση 0,5% στο κυμαινόμενο residential rate και καθόλου μηνιαίες αμοιβές υπηρεσιών. Αυτή η ευνοϊκή τιμή, η οποία συνδυάζεται με έλλειψη αμοιβών, μπορεί να επιτρέψει στον δανειολήπτη να αποταμιεύσει ένα σημαντικό χρηματικό ποσό με το να επιλέξει απλά “to go green”. Για να γίνει πιο κατανοητό αυτό ας δούμε ένα παράδειγμα όπως δίδεται από την Bendigo Bank το 2007. Ας υποθέσουμε ένα δάνειο US\$200.000 με μηνιαίες δόσεις λίγο κάτω από \$1.500. Με βάση αυτό το σενάριο αν κάποιος θέλει να συγκρίνει το Generation Green™ Home Loan, με ένα επιτόκιο 6,85% pa και χωρίς μηνιαίες αμοιβές, με ένα conventional mortgage με 7,35% pa και \$8 για μηνιαίες αμοιβές (υποθέτοντας ότι όλα τα κριτήρια ικανοποιούνται) μπορεί να βοηθήσει τον ιδιοκτήτη να κερδίσει μέχρι και \$48.000 κατά τη διάρκεια του δανείου.

Επίσης, το προϊόν μπορεί να προσφερθεί τόσο σε καινούργια όσο και σε παλιά σπίτια έτσι ώστε αυτοί με υπάρχουσες υποθήκες να έχουν την ευκαιρία να εκμεταλλευτούν τα μειωμένα επιτόκια. Πρόσφατα, η Bendigo Bank έχει συνδέσει αυτό το προϊόν – και άλλα Generation Green™ Carbon offset Products – με προγράμματα αντιστάθμισης διοξειδίου του άνθρακα, όπου η τράπεζα κανονίζει ντόπια είδη να φυτεύονται εκ μέρους του πελάτη κατά τη διάρκεια του δανείου τους.

Ο κάθε συμμετέχων πελάτης θα λάβει ένα πιστοποιητικό Generation Green™ Carbon Offset που θα αναγνωρίζει τα περιβαλλοντικά οφέλη που θα συσχετίζονται με την επιλογή προϊόντος (Bendigo Bank, 2007).

- **Ποσό Μείωσης Υποθήκης και Κριτήρια Επιλογής**

Υπάρχουν αμφιλεγόμενες κριτικές σχετικά με το πρόγραμμα της Ολλανδικής Κυβέρνησης για την «πράσινη υποθήκη». Το πρόγραμμα αυτό επιτρέπει στις εγχώριες τράπεζες να προσφέρουν μείωση 1% στο επιτόκιο υποθήκης όταν τα καινούργια σπίτια ή τα προγράμματα ανακαίνισης πληρούν τα περιβαλλοντικά κριτήρια. Το κόστος αυτό το αναλαμβάνει η Ολλανδική Κυβέρνηση αν και σε αυτήν την περίπτωση, το πρόγραμμα δεν έχει θεωρηθεί ιδιαίτερος ελκυστικό από όλους τους ιδιοκτήτες σπιτιών και όλες τις τράπεζες γιατί το ποσό μείωσης περιορίζεται μόλις στις 34.000 και τα κριτήρια επιλογής θεωρούνται υπερβολικά περιοριστικά (DSR, 2006).

4.2 ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Στη Β. Αμερική, ελκυστικά σχέδια και διακανονισμοί δανείων έχουν αρχίσει να αναδύονται για «πράσινα» εμπορικά κτίρια, τα οποία χαρακτηρίζονται από χαμηλότερη ενεργειακή κατανάλωση (έως 15 - 25%), μειωμένα απόβλητα και λιγότερη μόλυνση από τα παραδοσιακά κτίρια. Εξαιτίας αυτών των «πράσινων» λειτουργιών και στοιχείων, κάποιοι εκτιμητές τώρα αναγνωρίζουν τα μειωμένα λειτουργικά έξοδα, την βελτιωμένη απόδοση και την μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Επομένως, το χαμηλότερο κόστος του project μέσω των ιδιαίτερα ευνοϊκών όρων των δανείων βελτιώνει τα καθαρά λειτουργικά έσοδα, γεγονός το οποίο αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην εκτίμηση της ιδιοκτησίας χρησιμοποιώντας την «μέθοδο εισοδήματος» (income approach) (Wells Fargo, 2005).

- **Αποπληρωμή Δανείου μέσα από «Πράσινες Αποταμιεύσεις»**

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στην πόλη του Τορόντο όπου μέσω μιας πιλοτικής πρωτοβουλίας Πράσινου Δανείου, και μέσα από το Ατμοσφαιρικό Κεφάλαιο του Τορόντο – Toronto Atmospheric Fund TAF – και το Tridel®, την

μεγαλύτερη μονάδα ανάπτυξης διαμερισμάτων του Καναδά, εργάζεται για να κάνει τα «πράσινα» εμπορικά κατασκευαστικά δάνεια επιτυχία. Αυτό γίνεται με την μείωση του κόστους που επιτυγχάνεται κατά την διάρκεια ζωής του εξοπλισμού και υλικών του διαμερίσματος με ενεργειακή απόδοση. Πως όμως λειτουργεί αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα; Αφού ολοκληρωθεί το κατασκευαστικό project και η αποδοτικότητα της ενέργειας μετρηθεί από τρίτους – αντικειμενικούς – εκτιμητές, το δάνειο προωθείται. Η εταιρεία διαμερισμάτων αποπληρώνει το δάνειο μέσα από κεφάλαια τα οποία υπό άλλες συνθήκες θα ξοδεύονταν σε θέρμανση, κλιματισμό και ηλεκτρισμό, χρησιμοποιώντας παραδοσιακά και λιγότερο αποτελεσματικά υλικά (Tribel®, 2006).

Για να έχει κάποιος το δικαίωμα να υποβάλλει αίτηση για το TAF / Tridel® Green Loan πρέπει το κτίριο το οποίο ανεγείρεται ή ανακαινίζεται να επιδεικνύει αποταμιεύσεις ενέργειας 25% σε σύγκριση με ένα ίδιο κτίριο το οποίο έχει σχεδιαστεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του Εθνικού Μοντέλου Ενεργειακού Κώδικα του Καναδά - Canada's Model National Energy Code (Tribel®, 2006). Οι εκπομπές και το κέρδος όσον αφορά στην ενέργεια που παράγονται πρέπει να υπολογίζονται μέσα από ενσωματωμένα μοντέλα του υπολογιστή καθώς επίσης να δημιουργούνται και να εκτελούνται από εξωτερικούς συμβούλους.

▪ *Απόκτηση Εμπειρίας και Βελτίωση Φήμης*

Μέχρι σήμερα, η Wells Fargo έχει αφιερώσει US \$720 εκατομμύρια στα «πράσινα» εμπορικά κατασκευαστικά projects στην Αμερική. Το 2006, η τράπεζα ολοκλήρωσε το 12^ο αναγνωρισμένο κατασκευαστικό project χρηματοδότησης (LEED® certified building financing project), ένα δάνειο πρώτης υποθήκης \$225 εκατομμυρίων σε μέλη της “The JBG Companies” για την κατασκευή και επαναχρηματοδότηση ενός συγκροτήματος γραφείων 460.000 τετραγωνικών μέτρων, το οποίο αποτελείται από καινούριες και υπάρχουσες ανέσεις (CSR Wire, 2006). Τα καινούρια και ανακαινισμένα «πράσινα» εμπορικά κτίρια αναμένεται να παρουσιάσουν κάποια – αν όχι όλα – από τα παρακάτω: πράσινη στέγη και διαχείριση νερού καταιγίδας, διαρρυθμισμό αποδοτικότητας νερού, αυξανόμενη αποδοτικότητα εξαερισμού, χρήση υλικών με χαμηλές εκπομπές και ενσωματωμένες στο κτίριο περιοχές ανακύκλωσης.

4.3 HOME EQUITY LOANS

Τα Home equity loans με χαμηλό επιτόκιο που κάποιες φορές αναφέρονται ως «δεύτερες υποθήκες», μπορούν να δώσουν το κίνητρο στα νοικοκυριά να εγκαταστήσουν οικιακή ανανεώσιμη ενέργεια – δυναμική ή θερμική. Στον σχεδιασμό και την προσφορά τέτοιων προϊόντων με βάση το κίνητρο, ένας αριθμός τραπεζών έχουν επίσης συνεργαστεί με technology providers και περιβαλλοντικούς NGOs.

- ***Άμεση Χρηματοδότηση (One – Step Financing) και Συνεργασία με Κατασκευαστές***

Η άμεση χρηματοδότηση, η οποία προτάθηκε από την New Resource Bank (NRB) το 2006, αναπτύχθηκε για να βοηθήσει τους Αμερικανούς πελάτες να χρηματοδοτήσουν οικιακές εγκαταστάσεις ηλιακής ενέργειας. Σε συνεργασία με την SunPower Corporation, μια κατασκευάστρια εταιρεία ηλιακών τεχνολογιών υψηλής απόδοσης, το μακροπρόθεσμο χρηματοδοτικό πρόγραμμα οικειοποιεί τα home – equity lending products και στοχεύει στο να προσφέρει στους πελάτες οικονομικές λύσεις για να έχουν ανανεώσιμη ηλιακή ενέργεια. Μέσα από αυτό το σχέδιο ηλιακής χρηματοδότησης, οι πελάτες της NRB ολοκληρώνουν μια διαδικασία εφαρμογής ενός σταδίου και κατόπιν κάνουν μηνιαίες αποπληρωμές του δανείου ενώ ταυτόχρονα παράγουν τον δικό τους ηλεκτρισμό χρησιμοποιώντας την ηλιακή τεχνολογία της SunPower.

Η χρηματοδότηση της NRB γίνεται σε μια περίοδο δανείου 25 χρόνων, που είναι το ίδιο διάστημα με την εγγύηση του μακροπρόθεσμου ηλιακού πίνακα της SunPower. Γενικά, μετά από εκπτώσεις που προσφέρονται από το πρόγραμμα ηλιακής στέγης της California, η ηλιακή χρηματοδότηση της NRB μπορεί να προσφέρει ηλιακή ενέργεια σε ένα σπίτι για λιγότερο από \$100 τον μήνα. Αυτό το κόστος μειώνεται ακόμα περισσότερο δεδομένου ότι ο τόκος σε ένα ηλιακό δάνειο δεν εμπίπτει στην εφορία (Environmental Finance, 2007).

4.4 ΔΑΝΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

Με επιτόκιο χαμηλότερο της αγοράς, πολλά «πράσινα» δάνεια αυτοκινήτων στοχεύουν να κινητοποιήσουν την ενεργοποίηση των αυτοκινήτων που επιδεικνύουν χαμηλή ένταση GHG και / ή υψηλά επίπεδα απόδοσης καυσίμων. Ο αριθμός αυτών των προϊόντων έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια με την πλειοψηφία να προσφέρεται στην Αυστραλία και την Ευρώπη. Όπως θα φανεί και παρακάτω, τα περισσότερα «πράσινα» δάνεια αυτοκινήτων προσφέρονται από πιστωτικές ενώσεις όπως το mecu (CUNA Mutual Group, 2006). Ο δανεισμός οχημάτων έχει αποδειχθεί ότι είναι ο ιδανικός τρόπος για να πετύχουν οι μικρότεροι χρηματοοικονομικοί θεσμοί διαφοροποίηση μέσα από την πρωτοπορία και την καινοτομία, με την οποία μπορούν να προσφέρουν μια «απόλυτη εμπειρία αγοράς αυτοκινήτου για τα μέλη τους», μέσα από εξειδικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες.

- ***Διαβαθμίσεις GHG για όλα τα είδη οχημάτων***

Το 2003, το mecu της Αυστραλίας, η πρώτη πιστωτική ένωση στον κόσμο που έγινε μέλος της UNEP-FI ανέλαβε τα ηνία στη δημιουργία ενός πρωτοποριακού πακέτου προϊόντος για το δάνειο αυτοκινήτου goGreen, γεγονός που σύντομα απέδωσε καρπούς. Το προϊόν mecu δεν παρέχει «πράσινα» αυτοκινητιστικά δάνεια για ένα niche κομμάτι της αγοράς. Αντιθέτως, για κάθε δάνειο, η τράπεζα λαμβάνει υπόψη της έναν βαθμό GHG, ο οποίος συνδέεται με το είδος του οχήματος και παρέχει ένα αντίστοιχο χαμηλότερο επιτόκιο. Επιπλέον, όσον αφορά τους όρους του πελατειακού δανείου, η τράπεζα δεσμεύεται να αντισταθμίσει το 100% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα του αυτοκινήτου. Από την έναρξη του προϊόντος αυτοκινήτου goGreen, το mecu έχει υποστεί μια αύξηση της τάξεως του 45% στα αυτοκινητιστικά δάνεια (Banksia, 2005).

- ***Εκπαιδευτικές Υπηρεσίες και Συμπληρωματικά Προγράμματα Αντιστάθμισης***

Στην Ευρώπη, εκείνοι που προσφέρουν «πράσινα» δάνεια αυτοκινήτων τείνουν να συνδέουν το προϊόν με τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες που υπογραμμίζουν

την υψηλή συνεισφορά του τομέα μεταφορών στις παγκόσμιες εκπομπές GHG. Για παράδειγμα, το κάθε δάνειο αυτοκινήτου που προσφέρεται από την τράπεζα CFS περιλαμβάνει ένα ευπρόσδεκτο πακέτο το οποίο παρέχει πληροφορίες για τον πράσινο έλεγχο και συμβουλές οδήγησης με απόδοση καυσίμων. Η τράπεζα CFS επίσης δεσμεύεται να αντισταθμίσει το ένα πέμπτο των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα του οχήματος για όλη τη διάρκεια του δανείου. Η τράπεζα Fortis προσφέρει ουσιαστικές εκπτώσεις μέχρι 10% στα δάνεια των αυτοκινήτων με ενεργειακή απόδοση και συμβουλεύει τους πελάτες της πώς να καταστούν κατάλληλοι για να κάνουν αίτηση στο σχέδιο της Βελγικής κυβέρνησης για αφορολόγητο πρόγραμμα αυτοκινήτου.

- ***Αντιδρώντας στις προκλήσεις του υβριδικού δανείου***

Το 2003, το VanCity του Καναδά πρότεινε ένα “hybrid car consumer lending product”, το οποίο αργότερα αναβαθμίστηκε για να περιλαμβάνει και άλλες “clean car options”. Αν και το αρχικό υβριδικό προϊόν κατάφερε να πετύχει “member acquisition and loyalty” και «καλά περιβαλλοντικά αποτελέσματα» με 353 τόνους ετήσιων μειώσεων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, οι πωλήσεις δανείου ήταν αναπάντεχα χαμηλές. Αυτό το αδύναμο αποτέλεσμα προϊόντος, σύμφωνα με την τράπεζα το 2005, ήταν κυρίως εξαιτίας της περιορισμένης παροχής υβριδίων στην αγορά καθώς επίσης και διάφοροι παράγοντες ελλιπούς μάρκετινγκ (Harris, 2005).

Η καινούρια ακολουθία της πιστωτικής ένωσης των Clean Air Auto Loans όμως που εισήχθη το 2006 καλύπτει μια μεγάλη γκάμα από οχήματα με χαμηλές εκπομπές ρύπων. Το προϊόν βασίζεται σε διαφορετικές κατηγορίες οχημάτων ή σειρές, όπου τα οχήματα Tier 1 (π.χ. Prius, Honda’s Insight, Civic Hybrid κ.λ.π.) που θεωρούνται «ειδικώς σχεδιασμένα για ανώτερη περιβαλλοντική απόδοση» (Harris, 2005). Η τράπεζα παρέχει στους ιδιοκτήτες των οχημάτων Tier 1 ένα σημαντικό ποσοστό (6%), το οποίο είναι 3 – 4 μονάδες χαμηλότερο από ένα μέσο δάνειο αυτοκινήτου. Ποια είναι η προστιθέμενη αξία όμως αυτού του προϊόντος; Όπως αναφέρει στο marketing campaign της η VanCity οι προοπτικές αποταμίευσης / μειώσεων σε ένα διάστημα 5 χρόνων, βασιζόμενη σε ένα δάνειο C\$35,000 με 3% επιτόκιο είναι: αποταμίευση \$3.000 σε τόκους, μείωση του gas bill κατά \$1.500 και μείωση εκπομπών CO₂ κατά 18 τόνους (Harris, 2005). Επίσης σύμφωνα με τον διευθυντή προγράμματος αειφόρου ανάπτυξης της VanCity, η τράπεζα έχει

αποκτήσει καινούριους πελάτες από την προώθηση του τροποποιημένου Clean Air Auto Loan.

▪ **Ομαδικά Δάνεια Οχημάτων σε συνεργασία με τη Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση**

Μια ποικιλία τεχνολογιών διατίθεται για να βοηθήσει τις εταιρείες φορτηγών να κερδίσουν στο κόστος καυσίμων και να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιδράσεις. Ωστόσο, πολλές μεταφορικές εταιρείες δεν έχουν το απαιτούμενο επενδυτικό κεφάλαιο εκ των προτέρων για να προμηθευτούν αυτά τα είδη (US EPA, 2007b). Σε απάντηση, η Τράπεζα της Αμερικής συνεργάστηκε με την American Environment Protection Agency (EPA) και τον εθνικό μεταφορικό τομέα για να προσφέρει Small Business Administration Express Loans, τα οποία δεν απαιτούν εχέγγυο και παρέχουν ευέλικτους όρους στις εταιρείες φορτηγών για την αγορά των τεχνολογιών απόδοσης καυσίμων. Εδώ λοιπόν βλέπουμε μια αρχική αστοχία της αγοράς που δεν έλαβε υπόψη της στον αρχικό σχεδιασμό του προϊόντος την οικονομική δυνατότητα των potential πελατών της να διορθώνεται άμεσα και αποτελεσματικά.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε ότι σύμφωνα με την US EPA (2007a) τα παραπάνω δάνεια χρησιμοποιούνται επίσης για να αποκτήσουν οι εταιρείες φορτηγών τα «US EPA SmartWay Upgrade Kits», τα οποία εμπεριέχουν τεχνολογίες υψηλής απόδοσης καυσίμων που συνδέονται με συσκευές ελέγχου εκπομπών, ικανές να βελτιώσουν την απόδοση καυσίμων του οχήματος μέχρι 15%. Από την προώθησή του τον Νοέμβριο του 2006, το πρόγραμμα μεταφοράς δανείου έχει βοηθήσει τις φορτωτικές / μεταφορικές εταιρείες να εξοικονομήσουν καύσιμα και χρήματα, ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τις εκπομπές ρύπων των φορτηγών που οδηγούν σε χαμηλή ποιότητα αέρα και κλιματολογικές αλλαγές.

Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με το site της EPA (<http://www.epa.gov/smartway/financing.htm>) τα «US EPA SmartWay Upgrade Kits» τυπικά καταλήγουν για τους truckers να κερδίζουν περισσότερα χρήματα από ότι αρχικά ξόδεψαν. Για παράδειγμα ένα αναβαθμισμένο Kit που αποτελείται από “auxiliary power unit, single-wide tires, and trailer aerodynamics” μπορεί να αγοραστεί για \$16.500 και με ένα δάνειο 5 ετών το κόστος θα είναι περίπου \$367 τον μήνα όταν την ίδια στιγμή θα έχει εξοικονομήσει περίπου \$636 τον μήνα από τα καύσιμα. Αυτό σημαίνει ένα κέρδος \$269 τον μήνα και \$16.140 σε μια περίοδο 5 ετών. Επιπλέον, επειδή η πλειοψηφία των δανειοληπτών θα εξοικονομήσει

περισσότερα χρήματα κάθε μήνα σε σχέση με το κόστος αποπληρωμής του δανείου, αυξάνεται το κέρδος τους.

4.5 ΚΑΡΤΕΣ ΠΙΣΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΕΩΣΗΣ

Μια μεγάλη κατηγορία από πράσινα προϊόντα περιλαμβάνει κάρτες πίστωσης και χρέωσης που συνδέονται με περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Οι «πράσινες» πιστωτικές κάρτες που παρέχονται από τις περισσότερες μεγάλες εταιρείες πιστωτικών καρτών, τυπικά προσφέρουν δωρεές σε NGO, ισότιμες με περίπου μισή μονάδα σε κάθε αγορά και ισορροπούν την μεταφορά ή το υπόλοιπο μετρητών του ιδιοκτήτη της κάρτας. Τα ετήσια ποσοστά (Annual Percentage Rates –APR) των ενωτικών (affinity) καρτών συνήθως ποικίλλουν μεταξύ 15 - 22% και πολλά από αυτά περιλαμβάνουν ετήσιες αμοιβές χρηστών.

Τον τελευταίο χρόνο, η δέσμευση των πιστωτικών καρτών με ένα πρόγραμμα αντιστάθμισης έχει γίνει ιδιαίτερα δημοφιλής στους Ευρωπαϊκούς οικονομικούς θεσμούς. Όπως και με άλλα προγράμματα αντιστάθμισης προϊόντων, αυτή η συμπληρωματική υπηρεσία μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή με μικρό κόστος για τον δανειστή, ενώ ταυτόχρονα τόσο απτές όσο και μη απτές επιστροφές είναι δυνητικά μετρήσιμες.

Στη Β. Αμερική, μόνο λίγες «πράσινες» κάρτες έχουν αναπτυχθεί όπως η affinity card της MBNA Sierra Club, η Shorebank Pacific's Salmon Nation Platinum Visa, η WWF Visa Affinity Card της Royal Bank of Canada, η Environmental Defense Platinum Master Card της Citygroup.

- ***Κάρτα συνδεδεμένη με παγκόσμιες αντισταθμίσεις***

Η GreenCard Visa ισχυρίζεται ότι είναι η πρώτη πιστωτική κάρτα στον κόσμο που προσφέρει ένα μοναδικό πρόγραμμα αντιστάθμισης εκπομπών ρύπων. Αυτό το προϊόν, το οποίο επί του παρόντος είναι διαθέσιμο στην Ολλανδία, σκοπεύει να αντισταθμίσει όλες τις εκπομπές GHG που απελευθερώνονται μέσα από την κατασκευή και χρήση των προϊόντων και υπηρεσιών που αγοράζονται μέσα από την χρήση της GreenCard Visa. Οι πελάτες δεν πληρώνουν επιπρόσθετες αμοιβές για να χρηματοδοτήσουν περιβαλλοντικά projects προκειμένου να αντισταθμίσουν τις

αγορές. Αντιθέτως, μόνο μια αρχική πληρωμή των 75 ευρώ απαιτείται για να αποκτήσει και να χρησιμοποιήσει κανείς το προϊόν με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιείται τουλάχιστον μια φορά (GreenCard Visa, 2007). Από το 2004, η GreenCard Visa έχει αποκτήσει 20.000 πελάτες στην Ολλανδία και οι κάρτες σύντομα θα είναι διαθέσιμες στην Γερμανία και σε περιοχές της Σκανδιναβίας. Η Tendris Holding B.V., το γκρουπ το οποίο προώθησε την GreenCard Visa, εργάστηκε με την Bank of America για να φέρουν αυτό το προϊόν στους Αμερικανούς πελάτες το 2007 (Sustainable Industries, 2007).

- ***NGO δεσμεύσεις συνδεδεμένες με την Ενεργειακή Ένταση των Αγορών Κάρτας***

Τον Σεπτέμβριο του 2006, η Radobank προώθησε μια πρωτοποριακή «κλιματολογική πιστωτική κάρτα». Η τράπεζα δεσμεύεται να πληρώσει ένα αναλογικό ποσό για να στηρίξει τα προγράμματα WWF ανάλογα με την ενεργειακή ένταση του προϊόντος ή της υπηρεσίας που συνοδεύει την κάρτα. Καθώς αυτό το προϊόν θα απαιτήσει μια λεπτομερή εκτίμηση της ενεργειακής έντασης των αγαθών που αποκτώνται από κάθε χρήστη της κάρτας, τα αποτελέσματα του προϊόντος δεν έχουν ανακοινωθεί ακόμα. Στην Ελλάδα η EFG Eurobank Ergasias είναι η πρώτη τράπεζα που προώθησε το προϊόν. Πιο συγκεκριμένα η WWF Eurobank Visa είναι η πρώτη πιστωτική κάρτα στην Ελλάδα που συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος. Κάθε φορά που ο πελάτης χρησιμοποιεί τη WWF Eurobank Visa για τις αγορές του, η Eurobank Cards αποδίδει στο WWF Ελλάς €3 και €1,50 για κάθε χρόνο.

- ***Φυσικά Περιβαλλοντικά Στοιχεία των Καρτών***

Όσον αφορά τα φυσικά χαρακτηριστικά μιας «πράσινης» κάρτας, η Barclays είναι πρωτοπόρος στην δημιουργία των πρώτων πιστωτικών και χρεωστικών καρτών στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες κάρτες είναι ουδέτερες από άνθρακα (εδό αναφερόμαστε στο υλικό από το οποίο είναι κατασκευασμένη η debit ή η credit card). Μέσα στα πλαίσια αυτής της πρωτοβουλίας, οι εκπομπές που συνδέονται τόσο με την κατασκευή όσο και με την προσωποποίηση των καρτών Barclays αντισταθμίζονται μέσα από την Carbon Neutral Company. Στην εποχή μας, σχεδόν 11 εκατομμύρια

κάρτες ουδέτερες από άνθρακα έχουν εκδοθεί από την τράπεζα (MoneyNews, 2006). Η Barclays το καλοκαίρι του 2007 πρόσφερε άλλο ένα φιλόδοξο σχέδιο «πράσινης» πιστωτικής κάρτας. Το Barclaycard Breathe, το οποίο προωθήθηκε στην αγορά για να λειτουργήσει μέσω διαδικτύου, φτιάχτηκε από PETG, ένα εναλλακτικό υλικό στο συμβατικό πλαστικό το οποίο είναι φιλικό προς το περιβάλλον.

- ***Εκπτώσεις και χαμηλά επιτόκια για αγορές «πράσινης» κάρτας***

Το Barclaycard Breathe που αναφέρθηκε παραπάνω συνδέεται με την καμπάνια της τράπεζας “We’re in this together”, μια πρωτοβουλία που στοχεύει να «βοηθήσει κάθε νοικοκυριό στην Αγγλία να μειώσει τις εκπομπές ρύπων άνθρακα ενός τόνου» ανάμεσα στο 2007 και 2010 (Barclays, 2007). Τα κεντρικά χαρακτηριστικά της «πράσινης» πιστωτικής κάρτας περιλαμβάνουν τις εκπτώσεις και τα χαμηλά δανειστικά επιτόκια που παρέχονται στους χρήστες όταν αγοράζουν προϊόντα και υπηρεσίες φιλικά προς το περιβάλλον, όπως για παράδειγμα συσκευές με ενεργειακή απόδοση ή άδειες δημόσιας μεταφοράς. Επιπλέον, η Barclaycard θα δωρίσει τα μισά κέρδη του Breathe μετά τον φόρο προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τα προγράμματα μείωσης εκπομπών άνθρακα παγκοσμίως. Στην ουσία στα πλαίσια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και σε σχέση με το περιβάλλον η παραπάνω ενέργεια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια «εταιρική φιλανθρωπία».

4.6 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

- ***Συνδέοντας το volume των Λογαριασμών Καταθέσεων με το συνολικό ποσό των Ετήσιων Δωρεών***

Στην Αυστραλία, ένας πρωτοποριακός «πράσινος» λογαριασμός καταθέσεων προκαλεί σημαντική υποστήριξη και προσοχή. Οι πελάτες της Westpac ενθαρρύνονται να υποστηρίζουν άμεσα τους αγρότες και την γεωργία αειφόρου ανάπτυξης υπογράφοντας τον λογαριασμό καταθέσεων (Landcare Term Deposit Account). Μέσα από αυτό το πρόγραμμα, η τράπεζα κάνει μια ετήσια δωρεά στο Landcare που βασίζεται στο μέσο ισοζύγιο των καταθέσεων του πελάτη. Σύμφωνα με το 2006 CDP response της Westpac, αυτό το προϊόν, το οποίο δίνει στους πελάτες τα ίδια χαρακτηριστικά και επιτόκια όπως το τακτικό Term Deposit της τράπεζας, είναι

το πρώτο τραπεζικό term deposit της Αυστραλίας, το οποίο παρέχει στους πελάτες την επιλογή να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους με έναν τρόπο που να βοηθά το περιβάλλον. Από τον Σεπτέμβριο του 2006, το Landcare Term Deposit είχε US\$1,4 εκατομμύρια σε ισοζύγιο (Westpac, 2006).

- ***Συνδέοντας Λογαριασμούς Καταθέσεων με τον τοπικό περιβαλλοντικό δανεισμό***

Η Shorebank, ο πρώτος ρυθμιστικός θεσμός στη Β. Αμερική που είναι αφοσιωμένος στην οικονομική ανανέωση που βασίζεται στην αειφόρο ανάπτυξη, προσφέρει στους πελάτες της EcoDeposits που χαρακτηρίζονται για τον δανεισμό στις τοπικές εταιρείες ενεργειακής αποδοτικότητας στοχεύοντας να μειώσει τα απόβλητα και την μόλυνση και να συντηρήσει τους φυσικούς πόρους. Το 2002, τα EcoDeposits συγκέντρωσαν US\$57 εκατομμύρια σε καταθέσεις και μέχρι το 2004 αυτό το ποσό έχει φτάσει περίπου τα US\$ 82 εκατομμύρια, εκπροσωπώντας πάνω από 2.000 επενδύσεις με μια μέση επένδυση US\$ 40.000 (NRTEE, 2004).

- ***Περιβαλλοντικές Δωρεές που βασίζονται στον τοπικό περιβαλλοντικό δανεισμό***

Μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2006, η Bank of America πρόσφερε στους πελάτες την ευκαιρία να υποστηρίξουν τις προσπάθειες αναδάσωσης του Εθνικού Δρυμού που βασίζονται στον τρόπο με τον οποίο κατάφεραν να ελέγξουν τον λογαριασμό αποταμιεύσεων. Η τράπεζα προσφέρθηκε να δώσει US\$1 (μέχρι \$500,000) στην NGO για κάθε εικονικό συνδρομητή στην τράπεζα, ο οποίος «επέλεξε να σταματήσει την παράδοση χαρτιού ελέγχου ή τις δηλώσεις λογαριασμών αποταμίευσης» (BoA, 2006). Αυτή η προσφορά προϊόντος, η οποία συνδέεται με την καμπάνια της τράπεζας «Σώστε ένα δέντρο, συντηρήστε το δάσος» (“Save a Tree, Conserve a Forest”), ήταν ιδιαίτερα σημαντική όχι μόνο γιατί μείωσε τον αριθμό των χαρτιών που χρησιμοποιούνται για τις τραπεζικές δηλώσεις αλλά επίσης γιατί προκάλεσε υποστήριξη και ενημέρωση σχετικά με την αποψίλωση των δασών παγκοσμίως. Η επιτυχία αυτής της πρωτοβουλίας δεν έχει ακόμα κοινοποιηθεί.

4.7 ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

- *Περιβαλλοντικές συνεισφορές συνδεδεμένες με παραδοσιακές συναλλαγές πώλησης*

Τον Ιανουάριο του 2007, η HSBC πρόσφερε £2 σε διάφορα περιβαλλοντικά NGOs συμπεριλαμβανομένων των Earthwatch, Botanic Gardens Conservation International, The Climate Group and Encams, όταν οι πελάτες επέλεξαν κάποια παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα. Μέσα από αυτήν την πρωτοβουλία, τα προϊόντα HSBC συνδεδεμένα με «πράσινες» συναλλαγές πωλήσεων περιελάμβαναν υποθήκες, τραπεζικούς λογαριασμούς, ταξιδιωτικά χρήματα και πιστωτικές κάρτες ανάμεσα σε πολλά.

- *Περιβαλλοντική Ενημέρωση και Συνεργασίες που συνδέονται με Ταξιδιωτικά Προϊόντα*

Πρόσφατα, η Barclays προώθησε την πρωτοβουλία “Currency and Carbon” για να ενθαρρύνει τους πελάτες να αντισταθμίσουν τις εκπομπές ρύπων διοξειδίου του άνθρακα, που συνδέονται με αεροπορικά ταξίδια. Σε συνεργασία με τον αντισταθμιστικό οργανισμό Climate Care, η Barclays ίδρυσε μια ιστοσελίδα (co – branded) για το προϊόν με κεφάλαια που χρησιμοποιούνται για να επενδυθούν στην ενεργειακή απόδοση, την ανάπλαση των δασών και / ή προγράμματα ανανεώσιμης ενέργειας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Σύμφωνα με αυτήν την ιστοσελίδα, «όλα τα χρήματα των πελατών κλιματολογικής φροντίδας θα πάνε απευθείας στην Climate Care» χωρίς την διοχέτευση κεφαλαίων στην Barclays (Climate Care and Barclays, 2007). Ο στόχος αυτής της πρωτοβουλίας, της οποίας το slogan γράφει «Before you set off – offset”, είναι να ευαισθητοποιήσει τον πελάτη όσον αφορά τις αντισταθμιστικές πρακτικές μέσα από καταχωρήσεις δηλώσεων, φυλλάδια ταξιδιωτικών υπηρεσιών και εκπαιδευτικό υλικό πάνω σε όλα τα ταξιδιωτικά πορτοφόλια που συνοδεύουν το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα (CDP4, 2006, Barclays Response to Questionnaire).

4.8 ΆΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

▪ *Τεχνολογία Leasing*

Μια από τις βασικές περιοχές «πράσινου» οικονομικού προϊόντος που κεφαλοποιείται από τις Ευρωπαϊκές τράπεζες είναι το περιβαλλοντικό leasing, όπου παρέχουν τεχνολογίες φιλικές προς το περιβάλλον με ευνοϊκά επιτόκια στους εμπορικούς πελάτες. Κάποιες Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην προώθηση του «πράσινου» leasing μέσα από καμπάνιες δημόσιας ευαισθητοποίησης και προγράμματα επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση της Ολλανδίας έχει κινητοποιήσει για αρκετά χρόνια τις εσωτερικές τράπεζες για να προσφέρουν αυτά τα προϊόντα στις εσωτερικές εταιρείες που επιθυμούν να επενδύσουν στον εξοπλισμό που είναι φιλικός προς το περιβάλλον. Μέσα από αυτή την κυβερνητική πρωτοβουλία, το κόστος που συνδέεται με αυτές τις επενδύσεις μπορεί να αφαιρεθεί από τα φορολογούμενα κέρδη τους και επίσης απαιτεί επιταχυνόμενους κανονισμούς υποτίμησης στις περιβαλλοντικές επενδύσεις, ένα επενδυτικό πρόγραμμα εξοικονόμησης ενέργειας και ένα σχέδιο περιβαλλοντικής επένδυσης. Η Radobank είναι πρωτοπόρος παγκοσμίως στον τομέα του leasing «πράσινης» τεχνολογίας, διοχετεύοντας 103 εκατομμύρια στους «πράσινους» leasing διακανονισμούς το 2005 (Jeucken, 2004).

▪ *Μικρο - Χρηματοδότηση (Microfinance)*

Επί του παρόντος, ένας αριθμός τραπεζών σκέφτονται την ευκαιρία να προσφέρουν micro δάνεια στα άτομα και SMEs που γενικά τους αρνείται η πίστωση (δημόσια ή ιδιωτική) προκειμένου να χρηματοδοτήσουν μικρά περιβαλλοντικά προγράμματα, όπως για παράδειγμα μικρές ηλιακές εγκαταστάσεις. Στην Ευρώπη, η Credit Suisse, η Societe Generale και η Santander έχουν πρόσφατα εισέλθει στην περιοχή επαναχρηματοδοτώντας τους τοπικούς δανειστές ενώ η Barclays σχεδιάζει να προσφέρει υπηρεσίες «πράσινης» microfinance στις αναπτυσσόμενες χώρες, συμπεριλαμβανομένων της Ν. Αφρικής και της Γκάνας. Σε μια έρευνα 34 επιλεγμένων τραπεζών, μεταξύ 1998 και 2000, βρέθηκε ότι τέσσερις τράπεζες στην Β. Αμερική και τρεις στην Ευρώπη προσφέρουν microfinance (Jeucken, 2006).

Τέσσερις από αυτές τις τράπεζες προσφέρουν microfinance στις αναπτυσσόμενες χώρες συμπεριλαμβανομένων των Radobank, Deutsche, Citigroup, και Royal Bank of Canada.

4.9 ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ – ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε το πρόγραμμα Green Banking της Τράπεζας Πειραιώς καθώς και του προϊόντος των φωτοβολταϊκών συστημάτων όπως αυτά προσφέρονται από την άνω τράπεζα. Ο συγγραφέας επισκέφτηκε το κατάστημα Green Banking της Τράπεζας Πειραιώς (Πανεπιστημίου 18, Αθήνα) και αφού συνομίλησε με τον κ. Προκόπη Γαβριήλ προμηθεύτηκε έντυπο υλικό πάνω και στο οποίο στηρίζονται τα στοιχεία και οι πληροφορίες που παρατίθενται όπως και από το διαδικτυακό τόπο: <http://www.greenbanking.gr>.

Το πρόγραμμα GREENbanking4life της Τράπεζας Πειραιώς είναι ένα πρωτοπόρο πρόγραμμα που εγκρίθηκε το 2006 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του LIFE. Το LIFE είναι ένα χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αποκλειστικό σκοπό την αντιμετώπιση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Το πρόγραμμα θα διαρκέσει από 3 Οκτωβρίου 2006 έως και 2 Οκτωβρίου 2009.

Η συστηματοποίηση του τρόπου που μετράει η Τράπεζα Πειραιώς τις λειτουργικές και επιχειρησιακές επιπτώσεις της στο περιβάλλον καθώς και η διαχείριση και μείωση αυτών αποτελεί βασικό στόχο του προγράμματος GREENbanking4life. Για να επιτευχθεί βέβαια ο στόχος αυτός το πρόγραμμα βάζει ως προτεραιότητα την εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση – εμπέδωση της υπάρχουσας τεχνογνωσίας τόσο σε πρωτογενή επίπεδο (εσωτερικό της τράπεζας), όσο – και αυτό είναι κατά τη γνώμη του συγγραφέα ιδιαίτερα καινοτόμο – και σε δευτερογενή επίπεδο (πελάτες, θυγατρικές της τράπεζας και ευρύτερο κοινό). Αυτό άλλωστε αποτελεί όπως τονίσθηκε στον συγγραφέα και ένα από τα σημαντικότερα οφέλη του προγράμματος αφού το άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό θα προωθήσει οδηγούς εφαρμογής καλών πρακτικών αντιμετώπισης περιβαλλοντικών προβλημάτων και προς τα έξω.

Στην πράξη η Τράπεζα Πειραιώς μειώνει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την λειτουργία της (π.χ. κατανάλωση χαρτιού, ενέργειας, νερού) αλλά κυρίως

δημιουργεί και προωθεί πράσινα τραπεζικά προϊόντα (όπως τα φωτοβολταϊκά συστήματα), συνεισφέροντας στην υλοποίηση έργων για την προστασία του περιβάλλοντος από τρίτους φορείς. Η σημαντικότερη προστιθέμενη αξία του προγράμματος είναι η μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από την καλύτερη διαχείριση επαγγελματικών μετακινήσεων καθώς και η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των υποδομών της Τράπεζας και από την πιλοτική εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων. Ιδιαίτερη μνεία έγινε στον συγγραφέα για την ανακύκλωση του μεγαλύτερου ποσοστού χρησιμοποιούμενων χαρτιών, μελανιών και πλαστικών καθώς και η προμήθεια φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων (π.χ. ανακυκλωμένο και μη χλωριωμένο χαρτί, καθαριστικά προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον κλπ).

Αυτό όμως που πραγματικά κέρδισε τις εντυπώσεις ήταν η παρουσίαση του πράσινου προϊόντος των φωτοβολταϊκών συστημάτων. Πιο συγκεκριμένα το προϊόν αυτό συνδυάζει χαμηλά επενδυτικά ρίσκα, υψηλές και εγγυημένες (από τη σχετική νομοθεσία) αποδόσεις, με παράλληλη σημαντική συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος. Η Τράπεζα Πειραιώς δημιούργησε χρηματοδοτικά προϊόντα για την προμήθεια, εγκατάσταση και λειτουργία φωτοβολταϊκών συστημάτων. Τι ακριβώς όμως είναι τα φωτοβολταϊκά συστήματα; Πως αξιοποιείται το ρεύμα που παράγεται; Ποια είναι η προστιθέμενη αξία των συστημάτων αυτών για το περιβάλλον;

Τα φωτοβολταϊκά συστήματα (σχήμα 1) μετατρέπουν την ηλιακή ακτινοβολία σε ηλεκτρική ενέργεια. Το φωτοβολταϊκό φαινόμενο ανακαλύφθηκε το 1839 και χρησιμοποιήθηκε για πρακτικούς σκοπούς στα τέλη της δεκαετίας του '50 σε διαστημικές εφαρμογές. Τα φωτοβολταϊκά (Φ/Β) συστήματα έχουν τη δυνατότητα μετατροπής της ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική. Ένα τυπικό Φ/Β σύστημα αποτελείται από το Φ/Β πλαίσιο ή ηλιακή γεννήτρια ρεύματος και τα ηλεκτρονικά συστήματα που διαχειρίζονται την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τη Φ/Β συστοιχία. Για αυτόνομα συστήματα υπάρχει επίσης το σύστημα αποθήκευσης ενέργειας σε μπαταρίες. Μία τυπική Φ/Β συστοιχία αποτελείται από ένα ή περισσότερα Φ/Β πλαίσια ηλεκτρικά συνδεδεμένα μεταξύ τους. Όταν τα Φ/Β πλαίσια εκτεθούν στην ηλιακή ακτινοβολία, μετατρέπουν ποσοστό 14% περίπου της προσπίπτουσας ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική. Η μετατροπή της ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική γίνεται αθόρυβα, αξιόπιστα και χωρίς περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Σχήμα 4.1: Φωτοβολταϊκά Συστήματα

Στην Ελλάδα υπάρχουν δυο τρόποι να χρησιμοποιήσει κανείς τα φωτοβολταϊκά. Σε συνεργασία με το δίκτυο της ΔΕΗ (διασυνδεδεμένο σύστημα) ή ανεξάρτητα από αυτό (αυτόνομο σύστημα). Ο σχετικός νόμος για την ενίσχυση του ηλιακού ηλεκτρισμού, που ισχύει από το 2006, ευνοεί τη συνεργασία με το δίκτυο. Στην περίπτωση αυτή πουλάει κανείς την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια στο δίκτυο αντί μιας ορισμένης από το νόμο τιμής και, αν χρειάζεται, εξακολουθεί να αγοράζει ρεύμα από τη ΔΕΗ για τις όποιες λειτουργικές ανάγκες, όπως και σήμερα.

Τα φωτοβολταϊκά συστήματα λειτουργούν αθόρυβα, με αξιοπιστία και διάρκεια ζωής που φτάνει τα 30 χρόνια, με ελάχιστη συντήρηση και μηδενική ρύπανση. Επιπλέον, συμβάλλουν ουσιαστικά στη μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και άλλων ρύπων στην ατμόσφαιρα. Για να γίνει πιο κατανοητό αυτό αρκεί να αναλογιστούμε ότι ένα (1) μ^2 φωτοβολταϊκού συστήματος ισοδυναμεί με 200 μ^2 δάσους. Ένα μέσο φωτοβολταϊκό πλαίσιο ισοδυναμεί με 10 δένδρα. Ταυτόχρονα, όπως τονίζεται από την Τράπεζα Πειραιώς τα φωτοβολταϊκά θεωρούνται ιδανικά για ενεργειακή μετατροπή, καθώς χρησιμοποιούν την πλέον διαθέσιμη πηγή ενέργειας στον πλανήτη και παράγουν ηλεκτρισμό που αποτελεί την πιο χρήσιμη μορφή ενέργειας.

Όλα τα παραπάνω δικαιολογούν την προστιθέμενη αξία του συγκεκριμένου πράσινου προϊόντος για το περιβάλλον. Όμως ποια είναι η προστιθέμενη αξία για τους επενδυτές; Πρώτα από όλα κερδίζουν χρήματα. Βάσει του νόμου (Ν.3468/06) η ενέργεια που παράγετε αγοράζεται με τουλάχιστον 4 φορές υψηλότερη τιμή από τη συνήθη τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης ο κάθε επιχειρηματίας μπορεί να διεκδικήσει επιδότηση από τον αναπτυξιακό νόμο (ποσοστό ενίσχυσης 40%) ή άλλα σχετικά προγράμματα αλλά και να έχει επιδότηση επιτοκίου μέσω του Τ.Ε.Μ.Π.Μ.Ε.

Η τράπεζα Πειραιώς στο ερώτημα τι αποδόσεις μπορούμε να προσδοκάμε αναφέρει ότι εξαρτάται από τον βαθμό της επένδυσης, την ηλιοφάνεια της περιοχής, τους όρους χρηματοδότησης και το αν δικαιούται ο εκάστοτε επενδυτής επιπλέον επιδότηση. Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι αναμενόμενες αποδόσεις επί των ιδίων κεφαλαίων είναι ιδιαίτερα ελκυστικές και εγγυημένες για μεγάλο χρονικό διάστημα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: CORPORATE ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Only when the last tree has been cut down,
Only when the last river has been
poisoned,
Only when the last fish has been caught,
Only then will you find that money cannot
be eaten.

— *Cree Indian Prophecy*

Η corporate και επενδυτική τραπεζική πολιτική, ή «wholesale banking» οδηγεί τις τράπεζες στο να παρέχουν λύσεις σε μεγάλες εταιρείες, θεσμούς, κυβερνήσεις και άλλες δημόσιες οντότητες με πολύπλοκες οικονομικές ανάγκες, τυπικά διεθνείς στην οπτική τους γωνία. Οι χρηματοοικονομικοί θεσμοί που προσφέρουν corporate και επενδυτική τραπεζική πολιτική μπορούν να διασφαλίσουν (underwrite) θέματα χρεών τόσο εκ μέρους τους και για πελάτες του corporate και δημόσιου τομέα καθώς επίσης και για equity παροχών, μπορούν επίσης να χειριστούν κεφάλαια και να προσφέρουν συμβουλές στις σωματειακές συγχωνεύσεις και τα αποκτήματα.

Αυτές οι τράπεζες λειτουργούν ως χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές συγκεντρώνοντας το κεφάλαιο (equity and debt), ανταλλάσσοντας ξένο συνάλλαγμα, commodities και equity ασφάλειες στην primary αγορά. Αυτός ο χώρος συνήθως αφορά εκλεπτυσμένα όργανα διαχείρισης χρήματος όπως παράγωγα προϊόντα και εμπόριο στο διεθνές συνάλλαγμα. Το asset securitization, μια διαδικασία όπου τα περιουσιακά στοιχεία (όπως π.χ. τα corporate δάνεια, τα credit card receivables κ.λ.π.) μετατρέπονται σε marketable securities, τα οποία πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενα συναλλαγής των επενδυτών, είναι ακόμα μια δραστηριότητα που εξελίσσεται τόσο στις corporate όσο και στις επενδυτικές τράπεζες.

Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε περιληπτικά τα πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα στο corporate & investment banking ενώ σημειώνεται ότι η κατηγοριοποίηση έγινε ανά προϊόν, τα βασικά σημεία κλειδιά στον σχεδιασμό τους και τα αποτελέσματα που είχαν και βέβαια με βάση τον φορέα που τα πρόσφερε και την περιοχή. Στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση όπως παρουσιάζεται από το NATF 2007 report.

Πίνακας 5.1: Corporate και Επενδυτικό Προϊόν και Σχεδιάγραμμα Περίληψης Υπηρεσιών

Προϊόν	Σχέδια Προϊόντων και αποτελέσματα/δυνατότητες	Οικ. Θεσμός	Περιοχή
Project Χρηματοδότησης	Εξειδικευμένες κατηγορίες υπηρεσιών είναι αφιερωμένες σε projects μακροχρόνιας χρηματοδότησης καθαρής ενέργειας. Κάποιες τράπεζες ειδικεύονται σε ένα ή αρκετά είδη ανανεώσιμης τεχνολογίας και θέτουν ένα βραβείο στην εργασία με πολιτείες όπου το ρυθμιστικό πλαίσιο και η κυβερνητική πολιτική ενθαρρύνουν την πρόωρη υιοθέτηση καθαρών τεχνολογιών.	BNP, Paribas, Radobank, Barclays, Fortis, Standard Chartered Bank, West LB, (Biofuels and Wind)	Παγκοσμίως
	Έγινε προσπάθεια να συγκεντρωθούν \$1.5 δις equity για την αγορά αιολικής ενέργειας το 2006 με περίπου \$650 εκατ. στο δικό τους portfolio. Το portfolio ανανεώσιμης ενέργειας της εταιρείας περιλαμβάνει σχεδόν \$1 δις επενδύσεις equity σε 26 αιολικές φάρμες από την εισαγωγή του το 2003. Η εταιρεία επίσης επιζητά ενεργά επενδύσεις σε βιομάζα, γεωθερμική και ηλιακή ενέργεια.	JP Morgan	Αμερική
	Portfolio τεχνικής χρηματοδότησης. Συνδυάζει την χρηματοδότηση ενός Portfolio από projects ανανεώσιμης ενέργειας με τα δημιουργικά] ρίσκα που συνδέονται με την ανάπτυξη του project.	Dexia(Wind)	Αμερική
	Πρωτοπόρος ρυθμιστής της χρηματοδότησης του προγράμματος «ενέργεια από τα απόβλητα» που περιλαμβάνει ένα 25ετές δάνειο το οποίο υποστηρίζεται από συμβόλαια απορριμμάτων με τις τοπικές αρχές και την σωματειακή στήριξη στα απόβλητα.	Bank of Ireland	Ευρώπη
Εγγύηση μερικής πίστωσης	Ο οικονομικός θεσμός παρέχει ένα ομόλογο που εκδίδεται από έναν δήμο για να χρηματοδοτήσει περιβαλλοντικά projects.	IFC	Παγκοσμίως
Ασφάλεια (Securitization)	Ένας διακανονισμός που περιλαμβάνει ρίσκο για περιβαλλοντικά Projects. Ο οικονομικός θεσμός αποτελεί εγγυητή ή κατασκευαστικό επενδυτή σε μεσαίο επίπεδο ρίσκου, επιτρέποντας στον πελάτη	IFC	Παγκοσμίως

	να μεταφέρει το ρίσκο στην τράπεζα.		
	Το σχέδιο για την διασφάλιση του οικοσυστήματος θα ελέγξει την δυνατότητα της χρηματοδότησης «φυσικής υποδομής» συνδέοντας την διαχείριση των πόρων αιεφόρου ανάπτυξης με την ικανότητα κεφαλοποίησης και τις απαιτήσεις της ασφάλειας που υποστηρίζουν το κεφάλαιο.	IFC και DFID	Παγκοσμίως
	Green Mortgage-Backed Securities. Σχεδιασμένες στις συλλογικές υποθήκες των κτιρίων που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα ενεργειακά και περιβαλλοντικά benchmarks. Τα προϊόντα θα μπορούσαν να εκτιμηθούν υψηλότερα και να αξίζουν περισσότερο ως αποτέλεσμα των λειτουργικών ωφελημάτων που σχετίζονται με «πράσινα» κτίρια.	Δεν έχουν τεθεί ακόμα σε εφαρμογή	Αμερική
Ομόλογα	Δασικό Ομόλογο το οποίο έχει σχεδιαστεί να χρηματοδοτήσει την αναδάσωση του Παναμά σε ευρεία κλίμακα. Οι ασφαλιστές διασφαλίζουν ένα 25ετές ομόλογο ενώ οι επενδυτές και οι συνήθεις χρήστες της Διώρυγας του Παναμά θα αγοράσουν το ομόλογο.	Διάφοροι	Λατινική Αμερική
	Τα Cat Bonds παρέχουν κεφάλαιο για ρίσκα από φυσικές καταστροφές. Μπορεί να πληρώσουν περισσότερο από το μέσο κέρδος ενώ διαφοροποιούν τα Portfolios των επενδυτών και βελτιώνουν τα βιομηχανικά αποθέματα.	BNP Paribas, Goldman Sachs, Lehman Brothers	Παγκοσμίως
Leasing Τεχνολογίας	Παρέχει τεχνολογίες φιλικές προς το περιβάλλον σε ευνοϊκές τιμές.	Deutsche Bank, ABN AMRO, ING Group	Ευρώπη
Ιδιωτικό Equity	Οι επενδύσεις ιδιωτικού equity στον αέρα, ήλιο και βιοκαύσιμα μέσα από το Επενδυτικό Πρόγραμμα Αειφόρου Ανάπτυξης των Εναλλακτικών Επενδύσεων.	Citygroup	Αμερική
	Το ιδιωτικό equity επικεντρώθηκε στην προστασία των δασών και στην συντήρηση της βιοδιαφορετικότητας. Παρέχει 100% χρηματοδότηση με έκπτωση στο δάνειο σε έναν	Bank of America	Αμερική

	μη-κερδοσκοπικό οργανισμό για να αποκτήσει γη βιολογικά ευαίσθητη και να θέσει σε εφαρμογή δασικές πρακτικές και διαχείριση αειφόρου ανάπτυξης.		
Δείκτες (Indices)	Μια σειρά από οικολογικά προϊόντα περιβαλλοντικού ιδιωτικού επενδυτή περιλαμβάνει ένα καλό με αγαθά βιοκαυσίμων, ένας δείκτης με ολικές επιστροφές ηλιακής ενέργειας, ένας δείκτης με καθαρή ανανεώσιμη ενέργεια και ένας άλλος με ολικές επιστροφές υδάτων (π.χ. καθιστά ικανούς τους ενδιαφερόμενους να επενδύσουν στο νερό ως παροχή)	ABN AMRO, JPMorgan	Ευρώπη, Αμερική
Χρηματοδότηση Άνθρακα και Εμπόριο Εκπομπών	Οι τράπεζες παρέχουν equity, δάνεια και πληρωμές εκ των προτέρων ή κατά την παραλαβή για να αποκτήσουν πιστώσεις άνθρακα από προγράμματα CDM και JI. Οι περισσότερες αποκτούν πιστώσεις άνθρακα για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες συμμόρφωσης των σωματειακών πελατών και παρέχουν ένα ανταλλάξιμο προϊόν στα εμπορικά γραφεία των τραπεζών ή αναπτύσσουν δανειστικά προϊόντα που υποστηρίζονται από επιχορηγήσεις εκπομπών ή πιστώσεις άνθρακα.	Barclays Capital, HSBC, Fortis, ABN AMRO, BNP Paribas, JPMorgan, Goldman Sachs, Citygroup κ.ά	Παγκοσμίως (κυρίως Ευρώπη)
	Τα προϊόντα που επιτρέπουν το εμπόριο μπορούν να περιλαμβάνουν αλλά δε περιορίζονται σε: διακριτική τοποθέτηση των φυσικών παραγγελιών, σταθερές ή κυμαινόμενες ανταλλαγές και πωλήσεις ή αγορές που βρίσκονται στο παράρτημα, δομές που επιτρέπουν τις επαναγορές, αγορές για επιτόπιο και μελλοντικό εμπόριο και η εξασφάλιση τιμών που βασίζονται στις ανέσεις.	Διάφοροι	Ευρώπη

Πηγή: NATF (2007)

5.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ

Αποτελούμενη από ένα συνδυασμό equity και debt, η χρηματοδότηση του project - η οποία είναι επίσης γνωστή ως non- recourse finance – αναφέρεται στα δάνεια που προσφέρονται στο wholesale banking για να χρηματοδοτήσουν μεγάλα

projects υποδομής. Αυτά τα projects συνήθως εντοπίζονται σε τομείς όπως τηλεπικοινωνίες, πετροχημικά και φυσικές πηγές και αποκτούν δάνεια που αποπληρώνονται στην τράπεζα ή σε ένα τραπεζικό συνδικάτο μέσα από τα έσοδα του project. Μέσα από έναν διακανονισμό του project χρηματοδότησης, το 30-40% συνήθως χρηματοδοτείται μέσα από equity συνεισφορές και το άλλο 60-70% μέσα από το χρέος (BankTrack).

- ***Ένταξη Χρήσης Πηγών και Παθητικό (liabilities) Εκπομπών που συνδέονται με θέματα επενδύσεων***

Στη Β. Αμερική, η JPMorgan και η Citigroup μετρούν τις εκπομπές GHG των επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα (η Citigroup μόνο σε σχέση με τις νέες επενδύσεις). Το πρώτο ενθαρρύνει την ανάπτυξη της εναλλακτικής ενέργειας μετρώντας το οικονομικό κόστος των εκπομπών και μετά το ενσωματώνει στις οικονομικές αναλύσεις που έχουν να κάνουν με την συναλλαγή. Η Bank of America έχει δεσμευτεί να κόψει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που συνδέονται με την χρηματοδότηση των μετοχών του ενεργειακού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των equity περιουσιών με 7% το 2008.

- ***Ομάδες και Portfolios αφιερωμένα στην ανανεώσιμη Ενέργεια***

Ένας αριθμός τραπεζών έχουν δημιουργήσει τμήματα υπηρεσιών ή ομάδες που είναι αφιερωμένες σε προγράμματα χρηματοδότησης ανανεώσιμης ενέργειας ευρείας κλίμακας όπως το Διεθνές Project του Τομέα Χρηματοδότησης της Radobank (Radobank International's Project Financing Department) και η Ομάδα Φυσικών Πόρων της Barclays (Barclays Natural Resources Team). Σε μερικές περιπτώσεις, οι τράπεζες ειδικεύονται σε ένα ή περισσότερα είδη τεχνολογίας ανανεώσιμης ενέργειας, όπως η WestLB και η BNP Paribas. Η δεύτερη αποτελεί τον κορυφαίο χρηματοδότη αιολικής ενέργειας στον κόσμο, παρέχοντας 13,4% της παγκόσμιας χρηματοδότησης στις αιολικές φάρμες το 2005. Ένα σύνολο από 1550 MW και 932 εκατομμύρια. Μέχρι το 2005, η πλειοψηφία των κορυφαίων Ευρωπαϊκών τραπεζών είχε portfolios χρέους που περιλαμβάνουν χρηματοδοτήσεις για τα ενεργητικά ανανεώσιμης ενέργειας. Κατά μέσο όρο, κάθε τέτοια απόπειρα χρηματοδότησης ισούται με 150 – 300 εκατομμύρια.

Η JPMorgan έχει επίσης γίνει ένας βασικός επενδυτής στην αιολική ενέργεια. Η εταιρεία καθοδήγησε την προσπάθεια να συλλέξει \$1.5 δις. equity για την αγορά της αιολικής ενέργειας το 2006, με περίπου \$650 εκατομμύρια κατανεμημένα στο δικό της portfolio. Το portfolio της ανανεώσιμης ενέργειας αποτελείται από περίπου \$1 δις επενδύσεων equity σε 26 αιολικές φάρμες από την εισαγωγή του το 2003. Η εταιρεία ενεργά επιδιώκει επενδύσεις σε βιομάζα, γεωθερμική και ηλιακή ενέργεια.

- ***Χρηματοδότηση Εναλλακτικών Καυσίμων***

Η WestLB έχει παίξει πρωταρχικό ρόλο στον χώρο βιοκαυσίμων τα τελευταία 2 χρόνια ρυθμίζοντας με επιτυχία πάνω από \$1.5 δις χρηματοδοτήσεις με κατεύθυνση την κατασκευή και ανάπτυξη των βιομηχανιών (plants) Ethanol στην Αμερική. Στην πιο πρόσφατη συναλλαγή της, η WestLB συγκέντρωσε \$325 εκατομμύρια για μια εταιρεία κύρους, την Pacific Ethanol INC, για να δημιουργήσει και να αναπτύξει πέντε βιομηχανίες στην Δυτική Ακτή. Μόλις ολοκληρωθεί, η Pacific Ethanol θα είναι από τους σημαντικότερους παραγωγούς εναλλακτικών καυσίμων στην χώρα. Σύμφωνα με τον Tom Murray, τον παγκόσμιο επικεφαλής ενέργειας της τράπεζας, «η WestLB δεσμεύεται να φέρει πρωτοποριακές οικονομικές δομές στην αγορά προκειμένου να πετύχει τους καλύτερους όρους για τους πελάτες της. Η Pacific Ethanol είναι μόνο ένα από τα πολλά παραδείγματα μιας δομής που έχει δημιουργηθεί για να προσελκύσει τόσο εμπορικές τράπεζες όσο και θεσμικούς επενδυτές». Οι προσπάθειες της WestLB σε αυτόν τον τομέα συνεχίζουν να αποδεικνύουν ότι είναι πρωτοπόροι σε αυτήν την επιχείρηση. Το 2006, στην τράπεζα απονεμήθηκε το Deal of the Year for ASAlliances Biofuels από το Project Finance International.

- ***Portfolio Χρηματοδότησης αιολικής ενέργειας***

Το 2005, η Dexia προώθησε ένα project βασισμένο στην Αμερική που ονομάζεται “Invenergy”, μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία που συνδυάζει την χρηματοδότηση ενός portfolio από projects αιολικής ενέργειας με τα ρίσκα κατασκευής που συνδέονται με την ανάπτυξη αιολικής φάρμας. Βραβευμένη με το Projects Finance Magazine’s “2005 Deal of the Year”, η Dexia Invenergy Wind Finance Company εκπροσωπεί την πρώτη παγκόσμια χρηματοδότηση κατασκευής

για ένα αιολικό portfolio (Euromoney Institutional Investor PLC, 2005) και την μεγαλύτερη τραπεζική χρηματοδότηση για ένα αιολικό portfolio στη Β. Αμερική. Αν και υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς (to be eligible for US tax credits) και από μια περιορισμένη παροχή αιολικών τουρμπίνων υψηλής ποιότητας (οδηγώντας τους προμηθευτές να απαιτήσουν παροχή μέχρι 50% των προκαταβολικών εξόδων), η Dexia έκλεισε ένα δάνειο απόκτησης τουρμπίνων αξίας \$77 εκατομμυρίων με την Invenegy, μια συμφωνία η οποία ασφάλισε το equity του εξοπλισμού και του project.

Η ευρεία κλίμακα του portfolio και η γεωγραφική διαφορετικότητα η οποία περιλαμβάνει τρία αιολικά projects (135 MW στην Montana, 64MW στο Idaho και 60MW στο Colorado) όπου το κάθε ένα έχει υπογράψει συμφωνίες 20ετούς αγοράς ενέργειας συμπλήρωσαν την χρήση μιας τεχνικής χρηματοδότησης του portfolio. Αυτό το αποτέλεσμα επιτρέπει σε ισχυρότερα σχέδια να βελτιώσουν την πίστωση αυτών που θεωρούνται πιο ριψοκίνδυνοι, σε αυτήν την περίπτωση του αιολικού προγράμματος της Montana και ως εκ τούτου να υποστηρίξει την πεποίθηση των δανειστών ότι η μελλοντική ροή μετρητών θα καταφέρει να εξυπηρετήσει ανώτερο χρέος.

5.2 ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ (SECURITIZATION)

Η υποδομή ευρείας κλίμακας μπορεί να χρηματοδοτηθεί με τους τίτλους μετοχών που υποστηρίζονται από τα ενεργητικά (assets) (ένα είδος ομολόγων) και συνδέονται με την περιβαλλοντική υποδομή ή τα projects. Μέσα από ασφαλίσεις (underwriting), οι επενδυτικές τράπεζες αγοράζουν καινούρια ομόλογα σε εγγυημένη τιμή, τα οποία μετά πωλούνται στους θεσμικούς επενδυτές.

- ***Αντιστοίχιση της μακροπρόθεσμης φύσης του ομολόγου με τις ανάγκες του επενδυτή: Δασικό Ομόλογο***

Ένα δασικό ομόλογο έχει πρόσφατα σχεδιαστεί για να χρηματοδοτήσει την αναδάσωση ευρείας κλίμακας στον Παναμά προκειμένου να απαλύνει τα προβλήματα μεταφοράς στο Κανάλι του Παναμά. Η αναδάσωση κατά μήκος της γραμμής διαχωρισμού των υδάτων του καναλιού θα έχει ως στόχο την βελτίωση της

διαχείρισης της υδάτινης ροής παγιδεύοντας τα κατακάθια και τα θρεπτικά συστατικά στις όχθες. Το project, με τίτλο “Beyond Timber” (πέρα από την ξυλεία) δίνει την δυνατότητα στους ασφαλιστές να διασφαλίσουν ένα 25ετές ομόλογο ενώ οι συχνοί χρήστες της οδικής οδού όπως η Walmart και οι επενδυτές θα αγοράσουν το ομόλογο. Σύμφωνα με το Forest Re, τον μέτοχο του project «το 40% των Αμερικανικών προϊόντων περνάνε μέσα από το Κανάλι του Παναμά και το κόστος της ασφάλειας έναντι των απωλειών είναι τεράστιο» (The Banker, 2007).

Επίσης, οι αρχές του Καναλιού του Παναμά ισχυρίζονται ότι «τα 2/3 του ρίσκου του project έχει να κάνει με το περιβάλλον, επομένως το “Beyond Timber” θα εργαστεί για να μειώσει σημαντικά την έκθεση ρίσκου στους ασφαλιστές, ενώ οι χρήστες του καναλιού πληρώνουν ένα χαμηλότερο ποσό όταν αγοράζουν το Δασικό Ομόλογο». Ο συγγραφέας πιστεύει ότι στην ουσία στο σημείο αυτό αντιμετωπίζουμε ένα coordination problem και όπως αναφέρεται και στο Banker (2007) λαμβάνοντας αυτές τις παρατηρήσεις υπόψη είναι πιθανόν ότι η μακροπρόθεσμη φύση του δασικού ομολόγου να αντιστοιχεί επιτυχώς στην ανάγκη για μακροπρόθεσμο ενεργητικό από παραδοσιακούς επενδυτές.

Το “Beyond Timber” χειρίζεται επί του παρόντος την αρχική φάση του project και με την ολοκλήρωσή της ο στόχος είναι να μαζευτούν κεφάλαια σε ένα Special Purpose Corporation (SPC) το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για να δυναμώσουν την υποδομή, την γη και τον εξοπλισμό. Η συμφωνία τελικά θα καταλήξει όλη η επένδυση που χρησιμοποιήθηκε να χρηματοδοτεί το SPCs operation και maintenance, και κατά την περίοδο της λήξης, το SPC θα πληρώσει πίσω στους κατόχους του ομολόγου, σε μετρητά ή σε equity, χρησιμοποιώντας τα κέρδη του ForestRe από την ρευστοποίηση των assets που είχαν αγοραστεί (π.χ. ξυλεία, carbon credits, δικαιώματα νερού, κλπ) από την έκδοση του ομολόγου (The Banker, 2007). Η ροή των μετρητών από το project αναδάσωσης θα χρησιμοποιηθεί για να εξυπηρετήσει τους ιδιοκτήτες των ομολόγων.

▪ *Διαχέοντας το Ρίσκο Φυσικών Καταστροφών: Cat Bond*

Για να βοηθηθούν οι ασφαλιστές να χρηματοδοτήσουν το ρίσκο καταστροφών, έχουν αναπτυχθεί τα options προκειμένου να τιτλοποιήσουν (securitize) αυτό το ρίσκο. Αυτό σημαίνει ότι οι ασφαλιστές και οι επενδυτές είναι ικανοί να εμπορεύονται τίτλους που δεσμεύουν (package) το ρίσκο των φυσικών

καταστροφών. Σύμφωνα με το International Standard Organisation (ISO) η τιτλοποίηση του ρίσκου καταστροφών θα δώσει ουσιώδη ικανότητα ασφάλειας με τις εξής προϋποθέσεις: 1) οι ασφαλιστές αντιλαμβάνονται την τιτλοποίηση ως οικονομικό τρόπο (cost – effective) διασποράς του ρίσκου και 2) οι επενδυτές αντιλαμβάνονται την τιτλοποίηση του ρίσκου καταστροφών σαν βελτίωση της απόδοσής τους ή του χαρτοφυλακίου τους (ISO, 1999).

Τα Cat Bonds είναι μια «τυπική (customized) προσέγγιση στην τιτλοποίηση του ρίσκου», όπου τα ομόλογα λειτουργούν ως «corporate ομόλογα με μια ξεχωριστή γλώσσα ζητώντας από τους ιδιοκτήτες να διαγράψουν ή να αναβάλλουν κάποιες ή όλες τις πληρωμές του κεφαλαίου ή του τόκου, αν οι απώλειες της καταστροφής υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο ποσό ή το προσεγγίζουν». Επομένως, χαρίζοντας αυτήν την πληρωμή θα καταλήξουν στο να διασφαλιστεί ο ασφαλιστής του παθητικού που σχετίζεται με το ομόλογο. Κατά συνέπεια, αυξάνεται το πλεόνασμα ενώ ταυτόχρονα αποτρέπεται η αφερεγγυότητα. Από το 1995, οι επενδυτές έχουν δεσμεύσει περίπου \$4,7 δις σε διάφορα σχήματα – προϊόντα για την τιτλοποίηση του ρίσκου καταστροφών, ένα ποσό το οποίο περιλαμβάνει τα exchange – traded catastrophe options.

- ***Υψηλότερη πρόσβαση στο κεφάλαιο και διαβαθμίσεις πίστωσης: «πράσινες» τιτλοποιήσεις με βάση την υποθήκη (“Green” Mortgage-Backed Securities)***

Μια ασφάλεια που υποστηρίζεται από την υποθήκη είναι ένα ομόλογο για το οποίο η αξία προέρχεται από εκατοντάδες υποθήκες οι οποίες τιτλοποιούνται (securitized) και μετά εκτιμώνται και πωλούνται στους επενδυτές. Πρόσφατα, έγινε μια έντονη άνοδος σε αυτές τις ασφάλειες, οι οποίες έχουν διεισδύσει στο 25 - 30% της Αμερικάνικης αγοράς υποθηκών. Μια «πράσινη» ασφάλεια με υποστήριξη υποθήκης θα επέφερε υποθήκες στα κτίρια που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα ενεργειακά και περιβαλλοντικά benchmarks. Οι «πράσινες» ασφάλειες που υποστηρίζονται από την υποθήκη, οι οποίες αυτήν την στιγμή βρίσκονται στα πρώτα στάδια του σχεδιασμού προϊόντος και συζήτησης, θα αφορούσαν ενεργειακά και περιβαλλοντικά εμπορικά κτίρια.

Αυτά τα «πράσινα» προϊόντα θα μπορούσαν να εκτιμηθούν υψηλότερα και να αξίζουν περισσότερο από παραδοσιακές ασφάλειες υποθηκών ως αποτέλεσμα των

λειτουργικών αποταμιεύσεων και την εμπορικότητα καθώς επίσης και άλλων απτών ή μη προτερημάτων που συνδέονται με «πράσινες» ανέσεις. Επιπρόσθετα στοιχεία αξίας που θα μπορούσαν να καταλήξουν σε καλύτερη ή φθηνότερη πρόσβαση στο κεφάλαιο για πιθανούς ιδιοκτήτες και επενδυτές σε πράσινα κατασκευαστικά projects (Institute for Market Transformation to Sustainability, 2005). Ωστόσο, όπως και με άλλα σενάρια δανεισμού που σχετίζονται με «πράσινα» κτίρια αυτό το σενάριο βασίζεται κυρίως στην ικανότητα της χρηματοοικονομικής αγοράς να μετρά με ακρίβεια τις αποταμιεύσεις και τις μειώσεις που συνδέονται με «πράσινα» κτίρια (Tribel®, 2006. Institute for Market Transformation to Sustainability, 2005).

- ***Οικο-ασφάλεια και Εγγυήσεις Μερικής Πίστωσης***

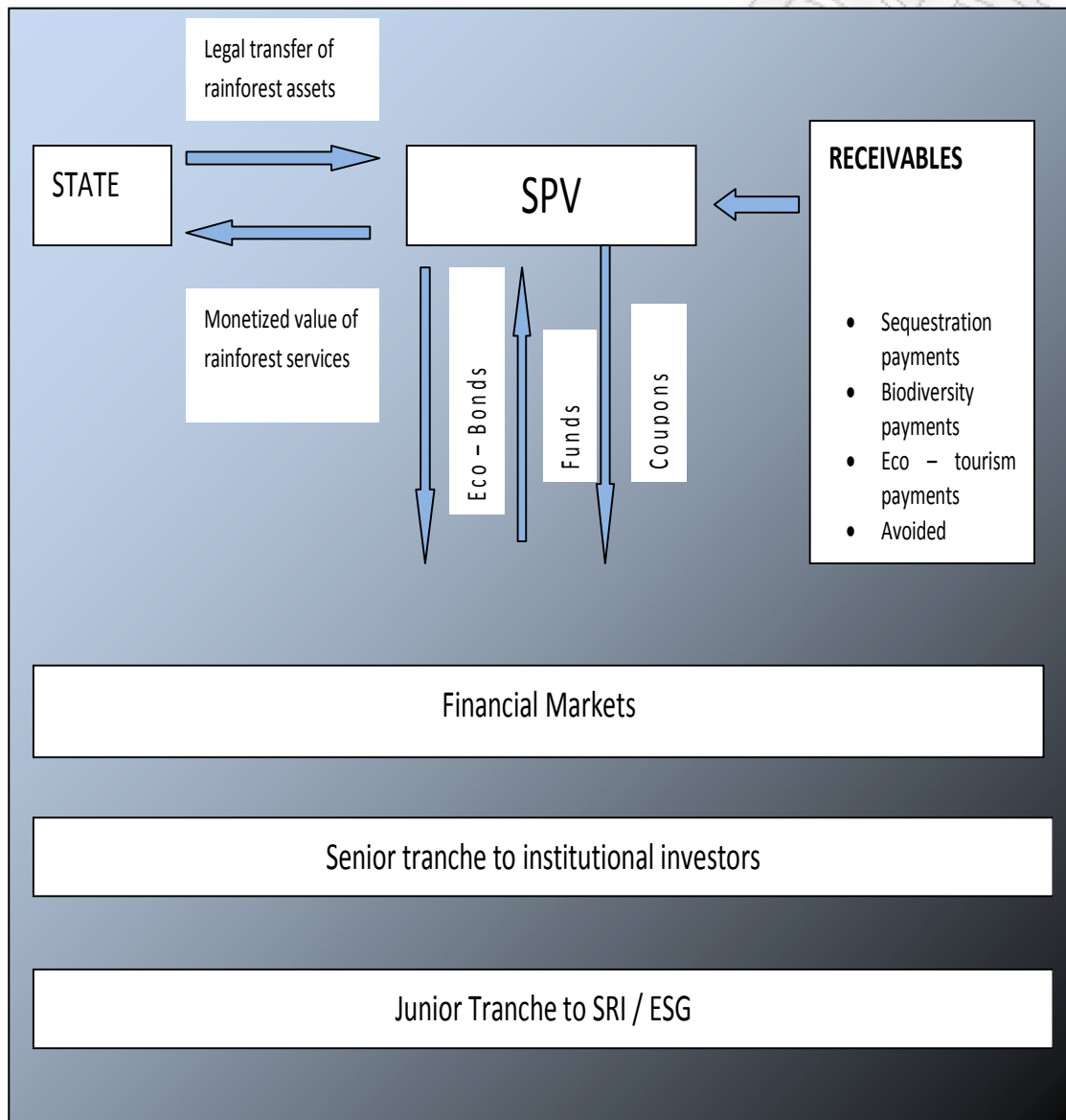
Για να βοηθήσει την χρηματοδότηση της πρωταρχικής περιβαλλοντικής υποδομής, το World Groups International Finance Corporation (IFC) παρέχει δομές βελτίωσης πίστωσης για όργανα χρέους (π.χ. ομόλογα και δάνεια) μέσα από εγγυήσεις μερικής πίστωσης, risk sharing facilities και securitizations. Οι εγγυήσεις μερικές πιστώσεις εγγυώνται τη λειτουργία ενός ομολόγου που δημοσιεύτηκε από έναν δήμο που επιχειρεί να χρηματοδοτήσει περιβαλλοντικά projects, όπου η διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης και της επέκτασης των maturities, μπορεί να βοηθήσει την βελτίωση της διαβάθμισης επιπέδου (rating level) σε βαθμό που έλκει θεσμικούς επενδυτές.

Οι τεχνικές Eco Securitization χρησιμοποιούνται για να απαλύνουν το πρόβλημα της αναδάσωσης των τροπικών δασών στην Ν. Αμερική, με την δυνατότητα να επεκταθούν για να επιλύσουν άλλες περιβαλλοντικές προκλήσεις. Το 2006, το Eco Securitization Project προωθήθηκε από την IFC και τον τομέα Διεθνούς Ανάπτυξης της Βρετανίας. Αυτή η πρωτοβουλία ελέγχει την ικανότητα χρηματοδότησης της «φυσικής υποδομής» όπως δασονομεία, αλιεία και προμήθειες νερού «συνδέοντας της διαχείριση αειφόρου ανάπτυξης με την ικανότητα χρηματοδότησης και τις απαιτήσεις της ασφάλειας που βασίζονται στα assets» (The Banker, 2007).

Το Eco Securitization Project επομένως διαφοροποιείται από το conventional securitization γιατί δίνει έμφαση τόσο στο περιβάλλον όσο και στις χρηματοοικονομικές αποδόσεις. Ο μακροπρόθεσμος στόχος, υπό το Eco Securitization Project, είναι να εισάγει ένα καινούριο debt instrument στο παγκόσμιο

χρηματοοικονομικό μείγμα το οποίο εμπεριέχει μια ποικιλία από δασικές επιχειρήσεις αιφόρου ανάπτυξης όπως η ασφάλεια συμπεριλαμβάνοντας το carbon sequestration, την βιοποικιλία καθώς και τις πιστώσεις διαχείρισης υδάτων (The Banker, 2007). Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε ένα πιθανό μοντέλο Eco Securitization.

Διάγραμμα 5.1: *Potential Model for Eco – Securitization*

Source: Original diagram was developed and published by the Banker in January 2007 (p.37)

5.3 VENTURE CAPITAL AND PRIVATE EQUITY

Τα περιβαλλοντικά θέματα λαμβάνουν ολοένα και περισσότερη προσοχή όταν χρηματοδοτούνται οι εταιρείες μέσα από αγορές κεφαλαίων (Initial Public Offerings

– IPOs και θέματα ομολόγων). Συγκεκριμένα, οι τράπεζες μπορούν να παίξουν πρωταρχικό και επικερδή ρόλο στην συνεργασία με τα IPOs για εκείνους που παρέχουν καθαρή τεχνολογία, αυτούς που αναπτύσσουν πίστωση άνθρακα και άλλες εταιρείες που προωθούν στην αγορά περιβαλλοντικά προϊόντα και υπηρεσίες.

- ***IPO υποστήριξη στις Περιβαλλοντικές Εταιρείες και Developers Πίστωσης Άνθρακα***

Το venture capital είναι απαραίτητο στις επιχειρήσεις που βρίσκονται στα πρώτα στάδια και αναζητούν επικερδείς τρόπους για να ανταποκριθούν στις περιβαλλοντικές ανάγκες πριν αποτελέσουν αντικείμενο εμπορίου δημόσιως. Το venture capital μπορεί να βοηθήσει τις εταιρείες να διασφαλίσουν το κεφάλαιο που απαιτείται για να εξελιχθεί και τελικά να οδηγήσει σε υγιείς επιστροφές για τους μετόχους. Οι επενδυτικές τράπεζες μπορούν μετά να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες εταιρείες να γίνουν δημόσιες. Για παράδειγμα, το 2005 η ABN AMRO Rothschild υποστήριξε την Αρχική Δημόσια Προσφορά (Initial Public Offering – IPO) των Eco Securities, που δημιουργεί και εμπορεύεται πιστώσεις άνθρακα. Αν και βγήκαν στην χρηματιστηριακή αγορά μόνο για μικρό χρονικό διάστημα, τον τελευταίο χρόνο οι μετοχές των Eco Securities ανέβηκαν στο 88%.

Αυτή η προσέγγιση μεταφέρθηκε σε Καναδικό πλαίσιο το 2007 με την CIBC World Markets να δανείζει \$100 εκατομμύρια IPO για την GHG Emission Credit Participation Corp, μια εταιρεία που θα αγοράσει και θα πουλήσει πιστώσεις εκπομπών ρύπων άνθρακα καθώς επίσης και «assets τα οποία παρέχουν άμεση και έμμεση έκθεση σε αυτές τις πιστώσεις» (Wills, 2007).

- ***Τύρωση της Βάσης Κεφαλαίου Εκκίνησης για Projects Κλιματολογικής Ανακούφισης***

Δουλεύοντας ως ιδιωτική μονάδα equity στην Citigroup Alternative Investments, η Citigroup Venture Capital International (CVCI) εστιάζει στις αγορές ανάπτυξης εναλλακτικής ενέργειας σε όλο τον κόσμο και είναι υπεύθυνη για το επενδυτικό πρόγραμμα αειφόρου ανάπτυξης της τράπεζας (Sustainable Development Investment Program - SDIP). Η SDIP κάνει ιδιωτικές επενδύσεις equity στην ανανεώσιμη ενέργεια, δασονομεία αειφόρου ανάπτυξης, διαχείριση υδάτινων πόρων,

διαχείριση απόβλητων, καθαρές τεχνολογίες, ενεργειακή αποδοτικότητα και αγορές άνθρακα. Τον Φεβρουάριο του 2007, το Sindicatum Carbon Capital Limited (SCC), ο ειδικός στην άμβλυνση των επιπτώσεων των κλιματολογικών αλλαγών που χρησιμοποιεί το κεφάλαιο και την τεχνολογία για να μετατρέψει τις εκπομπές ρύπων GHG σε μακροπρόθεσμες πηγές εσόδων, έκλεισε μια ιδιωτική τοποθέτηση equity με την CVCΙ και την Black River Asset Management για να δώσει στην SCC μια ισχυρή βάση κεφαλαίου προκειμένου να βελτιώσει τα projects κλιματολογικής διευκόλυνσης παγκοσμίως μέσα από την εφαρμογή της καλύτερης τεχνολογίας ελάττωσης της μόλυνσης (CVCΙ, 2007). Σύμφωνα με την ίδια πηγή, το καινούργιο κεφάλαιο, το οποίο παρέχεται από την CVCΙ και την Black River Asset Management, αναμένεται να επισπεύσει την ανάπτυξη των projects μείωσης GHG, την επένδυση στις καινούριες και αναδυόμενες τεχνολογίες καθώς επίσης και στην απάντηση των assets υποδομής.

5.4 ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΙΜΩΝ (INDICES)

Μερικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων των ABN AMRO και JPMorgan παρέχουν στους επενδυτές ευρεία έκθεση η οποία συνδυάζεται με διαρκώς εξελισσόμενους δείκτες τιμών οι οποίοι κυμαίνονται καθώς οι περιβαλλοντικές ευκαιρίες και προκλήσεις αναδύονται.

- **Σειρά από δείκτες τιμών της οικολογικής αγοράς**

Τον Φεβρουάριο του 2007, η ABN AMRO προώθησε έναν δείκτη τιμών equity αποτελούμενο από εταιρείες των οποίων οι επιχειρήσεις συνδέονται με την υπερθέρμανση του πλανήτη και το περιβάλλον. Αυτό δημιούργησε μια σειρά από δείκτες τιμών το 2006 και στηρίζεται στις ατομικές (individual) βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών μείωσης του άνθρακα, ανανεώσιμη ενέργεια νερού, ηλίου, ethanol και φυσικού αερίου. Μέχρι τώρα, περισσότερα από 1 δις προϊόντα της οικολογικής αγοράς της τράπεζας έχουν αγοραστεί από επενδυτές (Environmental Finance, 2007), ένας αριθμός που αντιπροσωπεύει μόνο τον τομέα λιανικής πώλησης. Σύμφωνα με συνεντεύξεις, αν προστεθούν και οι αντίστοιχοι

αριθμοί των corporate και θεσμικών χώρων σε αυτό το ποσό, τότε μια αισθητά «μεγάλη αγορά» θα σχηματιζόταν (ABN Amro, 2007).

- **Σωματειακός (Corporate) Δείκτης Τιμών Ομολόγων που ευνοεί τις εταιρείες που είναι φιλικές προς το κλίμα**

Τον Φεβρουάριο του 2007, η JPMorgan αποκάλυψε αυτό που θεωρείται ως ο πρώτος corporate δείκτης τιμών ομολόγων στην Αμερική που ευνοεί τους debt issuers και οι οποίοι επιζητούν και θέτουν σε εφαρμογή πολιτικές φιλικές προς το περιβάλλον. Το νέο όχημα, ο δείκτης τιμών JENI-Carbon περιλαμβάνει τα ίδια ομόλογα όπως στον corporate δείκτη τιμών ομολόγων της JPMorgan (JPMorgan's benchmark JULI corporate bond index) αλλά σταθμισμένα σύμφωνα με την διαβάθμιση των εκπομπών άνθρακα της εταιρείας. Σήμερα, η Αμερικάνικη αγορά καλύπτει περίπου το 1/6 της παγκόσμιας αγοράς ομολόγων αξίας \$30 τρις. Με αυτό το τεράστιο ποσό να επενδύεται σε ομόλογα, ο νέος κλιματολογικός corporate δείκτης τιμών της JPMorgan μπορεί να ευθυγραμμίσει τις κλιματολογικές ανησυχίες των επενδυτών με την επιθυμία τους να μεγιστοποιήσουν το κέρδος της εταιρείας (SocialFund, 2007).

5.5 ΕΙΔΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΝΘΡΑΚΑ

Τα χρηματοοικονομικά προϊόντα και οι υπηρεσίες που σχετίζονται με την αγορά άνθρακα είναι ιδιαίτερος συγκεκριμένα με το Ευρωπαϊκό πλαίσιο. Αυτή η τοπική διαφοροποίηση οφείλεται κυρίως στην έναρξη του Προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Εμπορίου Εκπομπών (EU Emissions Trading Scheme – EU ETS) τον Ιανουάριο του 2005, ένα πρόγραμμα το οποίο έχει μεταθέσει (put over) 12.000 Ευρωπαϊκά βιομηχανικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων μερικών Αμερικανικών θυγατρικών υπό έναν περιορισμό άνθρακα. Η εισαγωγή αυτού του θεσμικού περιορισμού έχει οδηγήσει στην δημιουργία μιας νέας ποικιλίας από τραπεζικά οικονομικά όργανα και υπηρεσίες σχετικές με το κλίμα.

Στη Β. Αμερική, μόνο μερικές τράπεζες έχουν πάρει ενεργά μέτρα προς την δέσμευση με την διαρκώς εξελισσόμενη αγορά άνθρακα όπως Goldman Sachs, Merrill Lynch, JPMorgan, Morgan Stanley και Citigroup. Ωστόσο, πρόσφατα έχει αναφερθεί

ότι ένας αριθμός από άλλους Β. Αμερικανικούς οικονομικούς θεσμούς σκοπεύουν να επιδιώξουν ευκαιρίες προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά άνθρακα, όπως προϊόντα εμπορίου, εξασφάλισης (hedging) και μεσιτείας της πώλησης των πιστώσεων εκπομπών GHG.

Η χρηματοδότηση του άνθρακα επικεντρώνεται στην παροχή των equity, δανείων και προκαταβολικής ή κατά την παραλαβή πληρωμής προκειμένου να αποκτηθούν οι πιστώσεις άνθρακα από CDM (Clean Development Mechanism) και JI (Joint Implementation) projects. Οι περισσότερες τράπεζες αποκτούν πιστώσεις άνθρακα για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες συμμόρφωσης των πελατών τους ή να παρέχουν ένα ανταλλάξιμο προϊόν στις εμπορικές συναλλαγές των τραπεζών. Αρκετές τράπεζες, όπως οι HSBC, JPMorgan, Barclays Capital, Fortis, και ABN AMRO είναι ιδιαίτερος δραστήριες σε αυτόν τον τομέα, εφαρμόζοντας μια σειρά από οικονομικές προσεγγίσεις προκειμένου να βελτιώσουν την διαφοροποίηση του portfolio τους, να διασφαλίσουν ευκαιρίες και να μειώσουν το ρίσκο.

▪ **Απόκτηση Ειδίκευσης στην Αγορά Άνθρακα**

Η BNP Paribas έχει αναπτύξει ευρεία ειδίκευση στην χρηματοδότηση άνθρακα και έχει ήδη ένα σημαντικό portfolio από πιστώσεις άνθρακα που θα υπερβαίνει τους 25 εκατομμύρια τόνους μέχρι το 2012. Διαφορετικά είδη υπηρεσιών χρηματοδότησης άνθρακα παρέχονται από την BNP Paribas σε διαφορετικά στάδια του project και του κύκλου του Κιότο: equity ή συμβόλαια σε ένα αρχικό στάδιο project, χρηματοδότηση project και οικονομικές λύσεις εξαγωγής στο στάδιο της εφαρμογής του project, λύσεις πριν την χρηματοδότηση (π.χ. οικονομικό δάνειο βασισμένο στα μελλοντικά έσοδα από την πώληση των πιστώσεων άνθρακα), για εγγεγραμμένα CDM/JI projects, και σε οποιοδήποτε στάδιο του project, off-take και παραγωγικές λύσεις που επιτρέπουν στους δημιουργούς του project να χειριστούν το ρίσκο τιμών των assets του άνθρακα. Η BNP Paribas έχει ειδικούς στο θέμα του κλίματος σε κάθε ένα από τα τέσσερα της γραφεία και επομένως διασφαλίζει ότι οι ευκαιρίες για τα projects μείωσης των εκπομπών αναγνωρίζονται σε όλες τις οικονομικές λειτουργίες της BNP Paribas.

- **Καθιέρωση των Γραφείων Εμπορίου Εκπομπών**

Η δημιουργία των γραφείων εμπορίου ρύπων GHG ήταν το πρώτο βήμα που έκαναν οι δραστήριες Ευρωπαϊκές τράπεζες για να καλύψουν τις ανάγκες των εταιρειών, που καλύπτονται από το EU ETS (European Union Emissions Trading Scheme). Οι εκπομπές συχνά προστίθεντο στα υπάρχοντα προϊόντα εμπορίου, όπως ενέργεια, αέριο και άλλες ανέσεις. Δύο είδη υπηρεσιών προσφέρονται χαρακτηριστικά στους σωματειακούς πελάτες από τα γραφεία εμπορίου ρύπων: 1) παροχή πρόσβασης στην αγορά καθώς επίσης και μεσιτικές εργασίες και υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε ανταλλαγή με την αμοιβή προμήθειας και 2) παροχή υπηρεσιών διαχείρισης ρίσκου και πρόσβαση σε υποθετικές λειτουργίες στις αγορές εκπομπών σε ανταλλαγή ενός περιθωρίου (margin).

- **Επιχορήγηση Ανάπτυξης Προϊόντος Εμπορίου (allowance trading product development)**

Κάποιες τράπεζες όπως οι Barclays Capital, BNP Paribas, Fortis και JPMorgan συναλλάσσονται σε Ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις (European allowances) (EUAs), CERs (Certified Emission Reductions) και ERUs (Emission Reduction Units) καθώς επίσης και τα παράγωγά τους. Μεταξύ του 2003 και 2004 οι συναλλαγές στο EUAs ήταν κυρίως διμερείς αλλά τώρα εξειδικευμένες συναλλαγές όπως τα European Carbon Exchange (ECX), Nord Pool and Powernext Carbon βιώνουν την πλειοψηφία των EUAs συναλλαγών με τις συναλλαγές CERs και ERUs να παραμένουν διμερείς.

Η Barclays Capital ήταν η πρώτη Βρετανική τράπεζα που δημιούργησε γραφείο εμπορίου ρύπων και τώρα είναι ο μεγαλύτερος και πιο δραστήριος έμπορος στο EU ETS με καταγεγραμμένο εμπορικό όγκο πάνω από 300 εκατομμύρια tCO₂ από τον Ιανουάριο του 2005 (Barclays, 2007). Το γραφείο παρέχει: πρόσβαση αγοράς και διαμεσολάβησης για τους πελάτες που χρειάζεται να κάνουν τις συναλλαγές τους σε EUAs, CERs και ERUs, διαχείριση ρίσκου μέσα από πράξεις επί προθεσμία (forwards), ανταλλαγές (swaps), επιχορηγήσεις δανεισμού και την monetization των επιχορηγήσεων (π.χ. η χρήση των EUAs ως εγγύηση ενάντια στον βραχυπρόθεσμο δανεισμό).

Η BNP Paribas εξυπηρετεί επίσης έναν αριθμό από εμπορικούς πελάτες (+100) σε αυτήν την αγορά ενεργώντας ως διευθυντικός εκκαθαριστής εκ μέρους

κυρίως μικρών ή μεσαίων επιχειρήσεων. Μέχρι σήμερα, το γραφείο έχει κάνει συναλλαγές 5% του συνολικού EUAs. Πρωτοποριακά προϊόντα που έχουν αναπτυχθεί από την BNP Paribas περιλαμβάνουν: διακριτική τοποθέτηση των παραγγελιών (physical orders), σταθερές ή κυμαινόμενες ανταλλαγές και πωλήσεις ή αγορές με δείκτη τιμών, options, επιχορηγήσεις δομών αγοράς, δημιουργία αγοράς για spot and forward trades, price hedging on cross commodities.

- **Παροχή υπηρεσιών φύλαξης άνθρακα (providing carbon custodian services)**

Μερικές τράπεζες λειτουργούν επίσης ως φύλακες (custodians) για τους πελάτες τους καθώς διαφυλάσσουν τις πιστώσεις άνθρακα, χειρίζονται τους λογαριασμούς εγγραφής και ξεκαθαρίζουν τις συναλλαγές με άλλα εμπλεκόμενα μέλη. Η Caisse des Depots et Consignation (CDC), ένας Γαλλικός δημόσιος οικονομικός θεσμός είναι ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα. Η CDC και το Powernext προώθησαν μια ξεχωριστή και άριστα οργανωμένη αγορά άνθρακα που ονομάζεται “Powernext Carbon” το 2005. Η Powernext παρέχει μια διαρκή πλατφόρμα εμπορίου ενώ η CDC διαχειρίζεται τόσο την εγγραφή όσο και τον τραπεζικό λογαριασμό εκ μέρους των πελατών και εγγυάται την παράδοση ενάντια στον μηχανισμό πληρωμής. Η FortisTrust Services προσφέρει συμφωνίες διοίκησης για να πετύχει λογαριασμούς εγγραφής υπό το EU ETS και να επιτρέψει στους πωλητές της CERs και της ERUs να διατηρήσουν με ασφάλεια την εγγραφή της επιλογής τους.

5.6 ΆΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- **Παράγωγα Καιρού**

Μια ποικιλία από παράγωγα προϊόντων έχουν επίσης δημιουργηθεί για να βοηθήσουν τις εταιρείες των οποίων οι δραστηριότητες βασίζονται κυρίως στις συνθήκες που σχετίζονται με τον καιρό προκειμένου να αντιμετωπίσουν την μεταβλητότητα στα έσοδά τους. Τα παράγωγα του καιρού, που αυτή την στιγμή προσφέρονται από την Goldman Sachs, είναι χρηματοοικονομικά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μειώσουν το ρίσκο που συνδέεται με αντίξοες ή

απρόβλεπτες καιρικές συνθήκες. Τα παράγωγα της αιολικής ενέργειας είναι παρόμοια όργανα τα οποία καθιστούν τους παραγωγούς αιολικής ενέργειας ικανούς να αποφεύγουν τις αντίξοες συνθήκες του ανέμου. Οι πληρωμές τελικά γίνονται είτε στον παραγωγό αιολικής ενέργειας αν τα έσοδα πέφτουν κάτω από το καθορισμένο επίπεδο ή στους providers των παραγώγων αν η απόδοση υπερβαίνει την προσδοκώμενη. Οι ABN AMRO, Rabobank και Goldman Sachs είναι όλες ενεργητικές σε αυτή την αγορά.

- **Διαπραγματεύσιμα Προϊόντα Προαιρέσεως για Καταστροφές**

Τα catastrophe options είναι standardized συμβόλαια τα οποία αγοράζονται και πωλούνται μέσα από την αγορά. Αυτά παρέχουν στον αγοραστή το «δικαίωμα σε πληρωμή με μετρητά αν ένας συγκεκριμένος δείκτης από τις απώλειες μιας καταστροφής φτάνει σε μια τιμή (strike price)» (ISO, 1999). Συνοψίζοντας, η αποφυγή του ρίσκου καταστροφής μπορεί να επιτευχθεί από ασφαλιστές που αγοράζουν αυτά τα options μέσα από ένα exchange ή commodity market και μετά τα πουλάνε για να βγάλουν κέρδος.

Στο πλαίσιο αυτής της ανταλλαγής, αν οι απώλειες καταστροφών κάνουν τον δείκτη να ισούται ή να υπερβαίνει την τιμή (strike price) για ένα option, ο επενδυτής πρέπει να πληρώσει στον ασφαλιστή ένα ποσό που να βασίζεται στους όρους του συμβολαίου. Ωστόσο, αν ο δείκτης πέσει κάτω από το strike price τότε λήγει η επιλογή και οι επενδυτές διατηρούν αυτό που είχε πληρωθεί από τον ασφαλιστή για την επιλογή καταστροφών. Το Chicago Board of Trade (CBOT) πρόσφατα έβγαλε λίστα με τα PCS Catastrophe Insurance Options.

- **Debt-for-Nature Swaps (Ανταλλαγές για τα χρέη για την φύση)**

Βασισμένα στην ιδέα των ανταλλαγών debt-equity στον χρηματοοικονομικό τομέα, τα Debt-for-Nature Swaps δίνουν την δυνατότητα στις οφειλέτες χώρες να απελευθερώσουν τους πόρους τους για να θέσουν σε εφαρμογή δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με την προστασία του περιβάλλοντος. Γενικά, ένα Debt-for-Nature Swap (bilateral / commercial) αφορά «την αγορά ξένου χρέους με μείωση μετατρέποντας το χρέος σε εγχώριο συνάλλαγμα χρησιμοποιώντας τα έσοδα για να

χρηματοδοτήσει τοπικές δραστηριότητες προστασίας του περιβάλλοντος.» (WWF, 2002).

Από την οπτική γωνία του οφειλέτη, το κέρδος της ανταλλαγής είναι μειωμένη πληρωμή σπάνιου ξένου συναλλάγματος στο χρέος του καθώς επίσης και αυξημένες εθνικές προσπάθειες συντήρησης του περιβάλλοντος. Από την θέση του πιστωτή, το όφελος είναι η συγκράτηση της αβεβαιότητας σε σχέση με την μελλοντική πληρωμή (ακόμα και σε μειωμένη τιμή χρέους). Το αρχικό Debt-for-Nature Swap έγινε το 1987 με την Citibank να πουλάει στην Conservation International \$650.000 χρέος της Βολιβίας σε ένα discounted rate (Jeucken, 2001). Η αξία του αρχικού χρέους αργότερα παραμερίστηκε από την χώρα-οφειλέτη για να προστατεύσει εκατομμύρια στρέμματα τροπικού δάσους.

- **Ακίνητη Περιουσία και Ανάπτυξη του Brownfield (Real Estate and Brownfield Redevelopment)**

Μερικοί οικονομικοί θεσμοί έχουν αρχίσει να εισάγουν πρακτικές ενεργειακής αποδοτικότητας ή περιβαλλοντικές / έξυπνες απαιτήσεις ανάπτυξης στο portfolio της ακίνητης περιουσίας. Για παράδειγμα η Real Estate Mizuho διεξάγει εκτιμήσεις περιβαλλοντικού ρίσκου και χειρίζεται περιβαλλοντικά ρίσκα για όλες τις δραστηριότητες ακίνητης περιουσίας και καταπιστεύματος και η ING έχει πετύχει μείωση της τάξης του 75% στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από κτίρια στα κεφάλαια ακίνητης περιουσίας στην Αυστραλία.

Η συμπλήρωση της πρωτοβουλίας της ING είναι η εφαρμογή ειδικών ελεγκτικών συστημάτων και προγραμμάτων μείωσης των εκπομπών. Χρηματοδοτώντας την ανάπτυξη των brownfields που είναι χαρακτηριστικά «αστικά εμπορικά ή βιομηχανικά μέρη που έχουν εγκαταλειφθεί, εκκενωθεί ή χρησιμοποιηθεί αρνητικά.» (Christmas, 2003). Στοιχεία και υπηρεσίες που συνδέονται με αυτές τις συναλλαγές συνήθως περιλαμβάνουν διαχείριση ρίσκου, ευνοϊκούς διακανονισμούς χρηματοδότησης, συνεργασίες διαμεσολάβησης, δημόσια συμμετοχή και σχέδια ή υποστήριξη βελτίωσης της κοινότητας. Οι τράπεζες που είναι ενεργές σε αυτόν τον χώρο είναι οι RBC Financial, CIBC, και Citigroup.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

“The blunt truth about the politics of climate change is that no country will want to sacrifice its economy in order to meet this challenge, but all economies know that the only sensible long term way of developing is to do it on a sustainable basis”.

Tony Blair

Η διαχείριση asset έχει γίνει ένα από τα πιο γρήγορα αναπτυσσόμενα κομμάτια στην χρηματοοικονομική βιομηχανία και αντιπροσωπεύει μια ενότητα του πυρήνα επιχειρήσεων των τωρινών τραπεζών (Deloitte, 2006). Αυτός ο χώρος εστιάζεται στην παροχή οικονομικών συμβουλών στους πελάτες όσον αφορά στον σχεδιασμό ακίνητης περιουσίας, αμοιβαίων κεφαλαίων, προγραμμάτων asset, φόρους, υπηρεσίες καταπιστεύματος, διεθνή οικονομικό σχεδιασμό, παγκόσμια ιδιωτική τραπεζική πολιτική και πλήρη υπηρεσία και εκπαιδευτικές μεσιτείες.

Οι υπεύθυνοι του asset είναι πιθανόν να ειδικευτούν στους τομείς της συμβουλευτικής ή διακριτικής διαχείρισης εκ μέρους των επενδυτών, υπηρεσίες οι οποίες φυσιολογικά απαιτούν αυστηρές οικονομικές αναλύσεις που συνδυάζονται με επιλογή asset και προμηθειών, εφαρμογή σχεδίου και σταθερό έλεγχο και αναφορά της δραστηριότητας επένδυσης. Οι πρωταρχικοί τομείς της βιομηχανίας διαχείρισης ακίνητης περιουσίας περιλαμβάνουν αμοιβαία κεφάλαια, κεφάλαια συνταξιοδότησης και περιουσιακά στοιχεία ιδιωτικού πελάτη.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το Asset Management είναι η Διεύθυνση της Τράπεζας που εξειδικεύεται στην ενεργητική διαχείριση χαρτοφυλακίων πελατών με επενδύσεις στις διεθνείς αγορές. Αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες του κάθε επενδυτή, το Asset Management σχεδιάζει και αναπροσαρμόζει εξατομικευμένα χαρτοφυλάκια πάντοτε με γνώμονα το χρονικό ορίζοντα, την αντοχή στον επενδυτικό κίνδυνο, την προσδοκώμενη απόδοση και την ανάγκη εισοδήματος.

Όπως και στα προηγούμενα κεφάλαια ο πίνακας που ακολουθεί αποτελεί μια περίληψη της ανάλυσης που θα ακολουθήσει για το Asset Management σε συνάρτηση με την περιβαλλοντική χρηματοοικονομική και τα προϊόντα – υπηρεσίες που προσφέρονται.

Πίνακας 6.1: *Προϊόν Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων και Συνοπτικό Σχεδιάγραμμα Υπηρεσιών*

Προϊόν	Σχέδια Προϊόντων και Αποτελέσματα / Δυνατότητα	Οικ. Θεσμός	Περιοχή
Δημοσιονομικά Πράσινα Κεφάλαια	Αγοράζοντας μετοχές ή επενδύοντας σε Ολλανδικά Πράσινα Κεφάλαια, οι πελάτες λαμβάνουν μια μείωση της εφορίας εισοδήματος και επομένως δέχονται ένα χαμηλότερο επιτόκιο στην επένδυση. Οι τράπεζες μπορούν να προσφέρουν δάνεια σε χαμηλότερο κόστος προκειμένου να χρηματοδοτήσουν περιβαλλοντικά projects που σχετίζονται με πέντε κατάλληλες κατηγορίες.	Ολλανδικές Τράπεζες	Ευρώπη
Κεφάλαιο	Το UBS(Lux) Equity Fund-Eco Performance είναι το μεγαλύτερο «πράσινο» κεφάλαιο στον κόσμο. Το 80% των assets διοχετεύονται με κατεύθυνση τους οικολογικούς και κοινωνικούς leaders και το 20% πηγαίνει στους οικολογικούς «πρωτοπόρους». Το UBS (Lux) Equity Fund-Future Energy επικεντρώνεται στις επενδύσεις του τομέα της καθαρής ενέργειας σε 4 τομείς επιχειρήσεων που συνδέονται με την ενέργεια.	UBS	Ευρώπη
Cat Bond Fund	Leu Prima Cat Bond Fund. Το πρώτο δημόσιο κεφάλαιο στον κόσμο για ομόλογα καταστροφών, ένα κομμάτι του οποίου στοχεύει στις φυσικές καταστροφές που συνδέονται με το κλίμα (ή κλιματολογική προσαρμογή). Το μέσο(vehicle) σχεδιάζεται για να αποφύγει κλιματολογικά ρίσκα που είναι χαρακτηριστικά δύσκολο να καλύψουν την παραδοσιακή αγορά ασφάλειας.	Credit Suisse	Ευρώπη

Πηγή: NATF Report (2007)

6.1 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Οι Ολλανδικές τράπεζες επωφελούνται από μια κυβερνητική πρωτοβουλία Πράσινου Κεφαλαίου που προωθήθηκε το 1995. Με την αγορά των μετοχών σε ένα πράσινο κεφάλαιο ή την επένδυση χρημάτων σε μια πράσινη τράπεζα, οι πολίτες εξαιρούνται από την πληρωμή του φόρου κεφαλαίου και λαμβάνουν μια έκπτωση στον φόρο εισοδήματος (περίπου 2,5% υπολογίζεται το πλεονέκτημα στον φόρο). Οι επενδυτές μπορούν επομένως να αποδεχτούν ένα χαμηλότερο επιτόκιο στην επένδυσή τους ενώ οι τράπεζες μπορούν να προσφέρουν πράσινα δάνεια σε χαμηλότερο κόστος για να χρηματοδοτήσουν περιβαλλοντικά projects. Οι τράπεζες

που χειρίζονται αυτά τα κεφάλαια όπως οι Radobank, ABN AMRO, ING και Triodos, μπορούν να προσφέρουν επιτόκια χαμηλότερα της αγοράς και επομένως κάνουν το εργαλείο ελκυστικό προς τους επενδυτές.

Τα οφέλη κλειδιά που συνδέονται με αυτήν την κυβερνητική προσέγγιση στην επένδυση και τον δανεισμό είναι τριμερή: 1) Τα SMEs αποκτούν φτηνότερα δάνεια, 2) οι ιδιωτικοί επενδυτές μπορούν να επενδύουν με ελκυστικά ποσοστά και 3) πραγματικά περιβαλλοντικά οφέλη μπορούν να επιτευχθούν μέσα από μια ποικιλία κατάλληλων projects (π.χ. πράσινα glasshouses, αιολικές τουρμπίνες, οργανικές φάρμες, projects διατήρησης της γεωργίας, περιφερειακή θερμότητα και στεγαστική κατασκευή αιφόρου ανάπτυξης) (SenterNovem, 2007). Μέχρι σήμερα, η Radobank έχει καθιερώσει ένα από τα πιο επιτυχημένα «πράσινα» κεφάλαια. Το 2005 το κεφάλαιό του είχε αποκτήσει 63000 επενδυτές και παρείχε 2 δις σε «πράσινα» δάνεια (Radobank, 2006). Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε τα πράσινα δημοσιονομικά κεφάλαια στην Ολλανδία με βάση τον φορέα που τα πρόσφερε, το είδος, το marketability, return και volume.

Πίνακας 6.2: Δημοσιονομικά Πράσινα Κεφάλαια στην Ολλανδία (Τέλος 2000)

Τράπεζα	Είδος	Αγοραστικότητα (Marketability)	Επιστροφή	Όγκος (Volume)
ABN AMRO	Κλειστό και equity κεφάλαιο	Χρηματιστήριο	M.O. 8,6%	467 εκατ. ευρώ
ING Postbank	Διπλώματα σταθερού επιτοκίου	Όχι	2,1-3%	530 εκατ. ευρώ
ASNBank	Ανοιχτό και equity κεφάλαιο	Περιορισμένη	M.O. 4,3%	95 εκατ. ευρώ
Triodos	Ημι-ανοιχτό equity κεφάλαιο	Περιορισμένη	M.O. 4,4%	124 εκατ. ευρώ

Source: Jeucken, 2004

6.2 ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ (INVESTMENT FUNDS)

Η εξέλιξη των επενδυτικών κεφαλαίων αιεφόρου ανάπτυξης αντιστοιχεί στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα όσον αφορά στην εκτίμηση της επενδυτικής καταλληλότητας. Τα κεφάλαια πρώτης γενιάς απλώς εφαρμόζουν αποκλειστικά κοινωνικά και/ή περιβαλλοντικά κριτήρια, τα κεφάλαια δεύτερης γενιάς χρησιμοποιούν θετικά κριτήρια τα οποία εστιάζονται σε προοδευτικές κοινωνικές και/ή περιβαλλοντικές πολιτικές και πρακτικές και τα κεφάλαια τρίτης γενιάς εφαρμόζουν αποκλειστικά και θετικά και κοινωνικά – περιβαλλοντικά κριτήρια για να εκτιμήσουν και να επιλέξουν δυνητικές επενδύσεις. Προσοχή δίνεται στην σχετική απόδοση σε έναν τομέα (η καλύτερη μέθοδος στην κατηγορία της) (Jeucken, 2004).

- **Σύνδεση των Αναδυόμενων Περιβαλλοντικών Leaders με τις συντηρητικές στρατηγικές επένδυσης**

Από την προώθησή του το 1997, το UBS (Lux) Equity Fund-Eco Performance έχει επιδείξει σταθερή απόδοση. Μέσα σε 4 χρόνια, τα συνολικά assets είχαν φτάσει περίπου τα \$250 εκατ. και τότε έγινε ένα από τα μεγαλύτερα «πράσινα» επενδυτικά κεφάλαια στον κόσμο, με το 80% των assets να απευθύνεται προς τους οικολογικούς-κοινωνικούς leaders και το 20% στους οικολογικούς πρωτοπόρους. Σύμφωνα με το UBS, αυτό το κεφάλαιο οδηγήθηκε από την κατανόηση ότι «υψηλότερη οικολογική αποδοτικότητα οδηγεί στις αποταμιεύσεις και αυτό με την σειρά του οδηγεί σε μεγαλύτερο κέρδος προκαλώντας ελκυστικές επιστροφές (UBS Global Asset Management, 2006).

Επίσης, προσθέτοντας στους αναδυόμενους περιβαλλοντικούς leaders στις παραδοσιακές στρατηγικές επένδυσης, η τράπεζα έχει εκμεταλλευτεί καινούριες και υποσχόμενες ευκαιρίες στον τομέα της τεχνολογίας καυσίμων, οργανικές λειτουργίες supermarket, βελτίωση ποιότητας νερού και άλλα. Προτού παρθούν επενδυτικές αποφάσεις, η δυνατότητα ανάπτυξης, η corporate στρατηγική και η ικανότητα management μιας φίρμας του υποψηφίου αναλύονται επίσης από το UBS σε συνεργασία με ένα ανεξάρτητο δίκτυο από ειδικούς περιβαλλοντικής στήριξης.

- **Κεφάλαιο με στόχο Καθαρή Ενέργεια (Clean Energy Targeted Fund)**

Με βάση την επιτυχία και την εμπειρία με το Eco Performance Equity Fund το γκρουπ διαχείρισης asset του UBS προώθησε ένα προϊόν - εργαλείο σχετικό με την επένδυση στα μέσα του 2005: το UBS (Lux) Equity Fund-Future Energy. Παρόμοιο με το Eco Performance, οι επενδύσεις αυτού του κεφαλαίου χαρακτηρίζονται για τις εταιρείες που ανταποκρίνονται σε καθορισμένα εκ των προτέρων κριτήρια που σχετίζονται με την ενέργεια, έχουν επιστροφές υψηλής δυνατότητας και κατέχουν υψηλής ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες. Σύμφωνα με το UBS, η καθοδήγηση της ανάπτυξης αυτού του προϊόντος ήταν ένα μείγμα από δυνάμεις που συνδέονται μεταξύ τους: η ανάγκη να επενδύσουν σε λύσεις χαμηλού κόστους προκειμένου να καλύψουν την μελλοντική ανάγκη για ενέργεια, παγκόσμια υπερθέρμανση, απορρύθμιση της ενεργειακής αγοράς και τιμές υψηλής ενέργειας.

Αυτό το προϊόν δημιουργήθηκε από την κατανόηση της τράπεζας ότι η πρωτοποριακή ενεργειακή τεχνολογία και αυτοί που παρέχουν υπηρεσίες, αυτοί που παρέχουν ενέργεια και οι κατασκευαστές στον ενεργειακό τομέα είναι «καθορισμένα για να αποκτήσουν ουσιώδες μοίρασμα της αγοράς και εκείνες οι εταιρείες οι οποίες αναπτύσσουν τις καλύτερες λύσεις και στρατηγικές έχουν ένα υποσχόμενο μέλλον μπροστά τους.» (UBS Global Asset Management, 2006). Οι τομείς – στόχοι του κεφαλαίου οι οποίοι συνδέονται με την καθαρή ενέργεια περιλαμβάνουν: ανανεώσιμη ενέργεια και παραγωγή με ενεργειακή απόδοση, υπηρεσίες, εφαρμογές και συστατικά.

6.3 ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΝΘΡΑΚΑ

Μέσα από την πρόσφατη συνεργασία ανάμεσα στις πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες και τους ιδιωτικούς οικονομικούς θεσμούς, μια ποικιλία από κεφάλαια άνθρακα έχει αναδυθεί για να βοηθήσει την χρηματοδότηση των projects μείωσης των εκπομπών GHG. Λειτουργώντας ως συλλογικό επενδυτικό σχέδιο, ένα κεφάλαιο άνθρακα λαμβάνει χρήματα από τους επενδυτές για να αγοράσει CERs/ERUs από τα υπάρχοντα projects μείωσης εκπομπών ρύπων ή να επενδύσουν σε καινούριες ευκαιρίες φιλικές προς το κλίμα. Γενικά, τέτοια projects πηγάζουν από μια ποικιλία από αναπτυξιακούς παράγοντες, χώρες και τεχνολογίες. Εκεί όπου τα κυβερνητικά κεφάλαια άνθρακα προσφέρουν ένα όργανο συμμόρφωσης για τις κυβερνήσεις προκειμένου να ανταποκριθούν στους στόχους του Κιότο, ιδιωτικά κεφάλαια άνθρακα

προσφέρουν στις εταιρείες ένα οικονομικό όργανο συμμόρφωσης και επίσης παρέχουν στους παραδοσιακούς επενδυτές επιστροφές μετρητών και/ή το μάρκετινγκ και τις ευκαιρίες CSR.

- **Πρώτες Μετακινήσεις στα Κεφάλαια Άνθρακα**

Ένας από τους πρώτους ιδιωτικούς παίχτες που μπήκε στο χώρο κεφαλαίου άνθρακα ήταν η Radobank, η οποία επένδυσε στο πρώτο κεφάλαιο άνθρακα του κόσμου, το World Bank Prototype Carbon Fund και υπέγραψε μια συμφωνία πλαισίου με την Ολλανδική κυβέρνηση για την αγορά 10 Mt CERs. Η Caisse des Depots και η Fortis Bank συνεπικούρησαν οικονομικά το European Carbon Fund με μια αντίστοιχη συμβολή 25 εκατ. και 15 εκατ. Η Credit Suisse, η HSBC, η Societe Generale και η JPMorgan έχουν βάλει ένα σύνολο από 200 εκατ. στο Trading Emissions plc., ένα πρωτοποριακό μέσο άνθρακα που μπαίνει στην λίστα του Χρηματιστηρίου του Λονδίνου που απαιτεί πιστώσεις άνθρακα και παρέχει equity και δάνεια στα projects μείωσης εκπομπών.

6.4 CAT BOND FUNDS

Λίγα προϊόντα προσφέρονται επί του παρόντος από εμπορικές τράπεζες στον τομέα της προσαρμογής στις επιδράσεις των κλιματολογικών αλλαγών. Ωστόσο, στο μέλλον αυτό πιθανόν να αλλάξει καθώς η γεωργία, ο τουρισμός, η κατασκευαστική και άλλοι τομείς απαιτούν υψηλότερα επίπεδα επένδυσης για να αντιμετωπίσουν τα αποτελέσματα των κλιματολογικών αλλαγών.

- **Αποφεύγοντας το Φυσικό Ρίσκο που σχετίζεται με το κλίμα**

Ως μια από τις λίγες τράπεζες που προσφέρει ένα προϊόν με κατεύθυνση την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών που συνδέονται με τις κλιματολογικές αλλαγές, η Credit Suisse Group προσφέρει το Leu Prima Cat Bond Fund. Αυτό το μέσο λαμβάνει υπόψη του την αποφυγή του φυσικού ρίσκου που σχετίζεται με το κλίμα όπως η πλημμύρα ή η ξηρασία, τα οποία είναι δύσκολο να ασφαλιστούν στην παραδοσιακή αγορά ασφαλειών. Ξεκινώντας το 2002, αυτό το πρώτο παγκόσμιο

δημόσιο κεφάλαιο που επενδύει αποκλειστικά στα cat bonds έγινε στιγμιαία δημοφιλές στους επενδυτές, αρχικά ελκύοντας πάνω από \$240 εκατ. Η ζήτηση ήταν τόσο μεγάλη ώστε το πρώτο κεφάλαιο απαιτήθηκε για να κλείσει αρκετούς μήνες μετά-προώθησης με άλλο ένα παρόμοιο μέσο να εισάγεται το 2003 (Environmental Finance, 2003). Με ένα μέγεθος \$535 εκατ. το 2005, το Leu Prima Cat Bond Fund συνεχίζει να επιδεικνύει μια ισχυρή απόδοση διαβάθμισης (Clariden Leu: The Platform for Growth. Media Conference. April 27 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΣΦΑΛΕΙΑ

“We abuse land because we regard it as a commodity belonging to us. When we see land as a community to which we belong, we may begin to use it with love and respect.”

- Aldo Leopold

Ο τομέας των ασφαλειών μπορεί γενικά να διαιρεθεί σε 2 κατηγορίες: ασφάλεια ζωής και γενική ασφάλεια. Η «πράσινη» ασφάλεια ανήκει στην δεύτερη και τυπικά περιλαμβάνει δύο τομείς προϊόντων: 1) εκείνη που επιτρέπει μια διαφοροποίηση στο ποσό ασφαλείας με βάση σχετικών περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών και 2) προϊόντα ασφαλείας που είναι ειδικά σχεδιασμένα για καθαρές τεχνολογίες και δραστηριότητες μείωσης των εκπομπών. Στον πίνακα 1 που ακολουθεί βλέπουμε μια συνοπτική παρουσίαση των προϊόντων που σχετίζονται με την ασφάλεια και ακολουθεί η ανάλυση τους.

Πίνακας 7.1: Προϊόν Ασφάλειας και Συνοπτικό Σχεδιάγραμμα Υπηρεσιών

Προϊόν	Σχέδια Προϊόντων και Αποτελέσματα / Δυνατότητα	Τράπεζα	Περιοχή
Ασφάλεια Αυτοκινήτου	Pay As You Drive Insurance. Ασφάλεια βασισμένη στα έξοδα κινήσεως ανά μίλι.	Aviva, GMAC Insurance	Ευρώπη, Β. Αμερική
	10% έκπτωση για οχήματα υβριδικά και αποδοτικά ως προς τα καύσιμα. Η τράπεζα μπορεί επίσης να διαλέξει να αντισταθμίσει τις ετήσιες εκπομπές ρύπων του οχήματος (π.χ. 20% των εκπομπών αποφεύγεται από CFS μέσα από το Climate Care).	CFS, Aviva	Ευρώπη, Β. Αμερική
	Ασφάλεια Ανακύκλωσης. Ο πελάτης πληρώνει λιγότερο για την ασφάλεια αυτοκινήτου μέχρι 20%, αν τα ανακυκλώσιμα κομμάτια χρησιμοποιούνται όταν το όχημα καταστρέφεται και απαιτεί service.	Credit Suisse	Ευρώπη
Building/Home Insurance	Αντικατάσταση Πράσινου Κτιρίου και Κάλυψη Αναβάθμισης. Το προϊόν καλύπτει το μοναδικό είδος των «πράσινων» ρίσκων που σχετίζονται με την βιομηχανία κατασκευής αειφόρου ανάπτυξης.	California's Firemen Fund	Αμερική

	“Climate Neutral” Home Insurance Policy. Το πρώτο προϊόν ασφάλειας σπιτιού που πραγματοποιεί την αντιστάθμιση GHG και βασίζεται στην χρήση του πελάτη.	UK ETA	Ευρώπη
Ασφάλεια επιχειρήσεων	Ασφάλεια Περιβαλλοντικής Ζημιάς.	Radobank	Ευρώπη
Ασφάλεια Άνθρακα	Contingent Cap Forward για εμπόριο μείωσης ρύπων.	Swiss Re	Ευρώπη
	Εγγυήσεις πιστώσεων μείωσης άνθρακα	AIG, Marsh	Ευρώπη

Πηγή: NATF, 2007

7.1 ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

- **Σύνδεση του ποσού Ασφάλειας με την Χρήση Οχήματος**

Η ασφάλεια “Pay as You drive” που προσφέρεται από αρκετές ασφαλιστικές εταιρείες στην Ευρώπη και την Β. Αμερική λειτουργεί σαν ένα κίνητρο για τους ιδιοκτήτες οχήματος προκειμένου να οδηγούν λιγότερο συνδέοντας το ποσό ασφάλειας με την πραγματική χρήση οχήματος. Οι ασφαλιστικές εταιρείες Aviva με βάση την Μεγ. Βρετανία και η Versicherungen με βάση την Γερμανία επί του παρόντος προσφέρουν αυτό το προϊόν. Το 2007, η Aviva ανέφερε πάνω στο ασφαλιστικό προϊόν της Norwich Union “Pay As you Drive” της Αγγλίας ότι χρησιμοποιεί τεχνολογία τηλεματικής για να εκτιμήσει το πού, πότε και πόσο μακριά οδηγούν οι πελάτες. Σύμφωνα με την εταιρεία, αυτό το χαρακτηριστικό υπάρχει για να δώσει στους πελάτες επιπρόσθετο «έλεγχο, επιλογή και ευελιξία όσον αφορά τα ποσά». (Aviva, 2007).

Χρησιμοποιώντας 1500 νέους οδηγούς, η Aviva πρωτοπόρησε σε αυτό το πρόγραμμα και βρήκε ότι βοήθησε να μειωθεί η νυχτερινή οδήγηση ενώ καταλήγει σε 20% μείωση στα αυτοκινητιστικά ατυχήματα και τα ποσά πέφτουν περίπου στο 30%. Αυτά τα ευρήματα οδήγησαν τον Σεπτέμβριο του 2006 στην προώθηση του προϊόντος “Pay As you Drive” με στόχο τόσο τους νέους οδηγούς όσο και οδηγούς με χαμηλότερα έξοδα κίνησης ανά μίλι (κάτω από 8000 μίλια τον χρόνο). Στη Β.

Αμερική, αυτά τα πακέτα προσφέρονται από αρκετές θυγατρικές της Ανίνα και την ασφάλεια GMAC, το τελευταίο εκ των οποίων παρέχει επίσης εκπτώσεις ασφάλειας βασισμένες στα έξοδα κίνησης ανά μίλι μέχρι 40% για τους πελάτες που χρησιμοποιούν OnStar παγκόσμια συστήματα τοποθέτησης.

7.2 ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

- **Κάλυψη Πράσινης Κατασκευής**

Τα συντηρητικά προϊόντα ασφάλειας αποτυγχάνουν σε μεγάλο ποσοστό να υποστηρίξουν την μοναδική κάλυψη που συνδέεται με projects πράσινης κατασκευής πηγάζοντας από «πολύπλοκες απαιτήσεις και ρυθμίσεις, εξειδικευμένα υλικά και συστήματα» (Fireman's Fund, 2007). Σε απάντηση, το California Fireman's Fund έχει προωθήσει ένα «μοναδικό στο είδος του» Green-Gard Certified Green Building Replacement και Upgrade Coverage. Αυτό το εξειδικευμένο προϊόν ασφαλίζει τις επενδύσεις των πελατών σε καινούρια σπίτια με αποδοτικότητα στην ενέργεια και το νερό και πράσινες ανακαινίσεις για υπάρχοντα κτίρια.

Το πρόγραμμα επίσης σχεδιάζεται για να προσφέρει αναβαθμίσεις ιδιοκτησίας με επιλογές να ξαναχτίσουν με πράσινες εναλλακτικές περιλαμβάνοντας ηλεκτρικά συστήματα LEED ή Green Globe, εσωτερική υδραυλική εγκατάσταση με αποδοτικότητα νερού και υλικά στέγης και μόνωσης EnergyStar. Στην περίπτωση της απώλειας ιδιοκτησίας, οι πελάτες Green-Gard δέχονται επίσκεψη από έναν αναγνωρισμένο επαγγελματία LEED, υπεύθυνο για τις επισκευές. Το κόστος αυτής της συμπληρωματικής υπηρεσίας καλύπτεται αποκλειστικά από το Fireman's Fund. Επίσης, στην περίπτωση της απώλειας εισοδήματος εξαιτίας της χρήσης του εξοπλισμού της εναλλακτικής ενέργειας, αυτή η κάλυψη παρέχει επιστροφή εισοδήματος.

- **Carbon Neutral Home Insurance**

Το 2007, ο περιβαλλοντικός σύλλογος μεταφορών της Μεγ. Βρετανίας σχεδίασε ένα προϊόν ασφάλειας σπιτιού που αντισταθμίζει τις παγκόσμιες εκπομπές GHG. Η ασφαλιστική πολιτική σπιτιού "climate neutral" στοχεύει να μειώσει όλες τις

εκπομπές από το σπίτι του χρήστη καθώς επίσης και το όχημά του και κάνοντας αυτό πετυχαίνουν την ουδετερότητα του άνθρακα. Αυτό το φιλόδοξο σχέδιο αντιστάθμισης θεωρείται ότι είναι το πρώτο ασφαλιστικό προϊόν «πράσινου» σπιτιού, με την ETA να αναλαμβάνει διεθνείς ευκαιρίες μείωσης του άνθρακα που βασίζονται στην χρήση του πελάτη (ETA, 2007).

- **Κάλυψη Περιβαλλοντικών Ευάλωτων SMEs**

Το 2006, η ασφάλεια AXA της Μεγ. Βρετανίας πραγματοποίησε έρευνα που βρήκε ότι περίπου το 70% των μικρών επιχειρήσεων της χώρας που βρίσκονται σε περιοχές υψηλού ρίσκου αυτήν την στιγμή δεν ανησυχούν για τις πλημμύρες με το 90% να αποτυγχάνει να ασφαλιστεί επαρκώς ενάντια στα κλιματολογικά ρίσκα. Η αναφορά επίσης αποκάλυψε ότι μόνο το 8% των μικρών επιχειρήσεων της Μεγ. Βρετανίας σε πλημμυρισμένες περιοχές έλαβε οποιαδήποτε μορφή προειδοποίησης ρίσκου πλημμύρας. Και μόνο 1 στις 4 αντιλήφθηκε ότι η κλιματολογική αλλαγή είναι μια ακριβής απειλή στην επιχείρησή τους. Αυτά τα ευρήματα δείχνουν ότι ο μέσος ισχυρισμός για τις διακοπές στην λειτουργία των Βρετανικών επιχειρήσεων αυξήθηκε περίπου 60% ανάμεσα στο 2001 και 2004. Σε απάντηση των ευρημάτων όπως αυτά της AXA, ο σχεδιασμός και η εισαγωγή των ασφαλιστικών προϊόντων των «πράσινων» επιχειρήσεων αυξάνονται ραγδαία.

7.3 ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΑΝΘΡΑΚΑ

- **Κάλυψη της Αστάθειας Τιμών και των ρίσκων του project του Κιότο**

Πολλά ρίσκα είναι έμφυτα στις συναλλαγές των CDM και JI, καθώς επίσης και στην εκτίμηση του project χαμηλού άνθρακα και στις δραστηριότητες ανάπτυξης. Η Swiss Re προσφέρει ένα προϊόν ασφάλειας για να διαχειριστεί την αστάθεια τιμών του άνθρακα και συνεργάστηκε με τον Αυστριακό ασφαλιστή Garant για να αναπτύξει ένα ασφαλιστικό προϊόν άνθρακα που να βασίζεται στα συμβόλαια Emission Reduction Purchase Agreements. Η AIG, η μεγαλύτερη ασφαλιστική εταιρεία στον κόσμο και η Marsh, ο μεγαλύτερος χρηματιστής ασφαλειών στον κόσμο, καλύπτουν όλα τα παραδοσιακά και συγκεκριμένα ρίσκα του Κιότο που συνδέονται με τα

projects CDM και JI. Η Swiss Re επίσης δημιούργησε το “Contingent Cap Forward for Emissions Reduction Trades”, ένα ασφαλιστικό προϊόν που καλύπτει counter party και ρίσκα παράδοσης που αντιμετωπίζουν οι αγοραστές των επιδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να διασφαλίσουν ότι οι συναλλαγές του άνθρακα ολοκληρώνονται μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο κόστους.

- **Κάλυψη Εγγυήσεων Πίστωσης και Προώθηση των Ασφαλιστικών Οικο-Προϊόντων**

Στα τέλη του 2006, η AIG συνεργάστηκε με την Marsh για να προωθήσουν εγγυήσεις πιστώσεων μείωσης του άνθρακα καθώς επίσης και άλλα καινούρια ασφαλιστικά προϊόντα σχετικά με ανανεώσιμη ενέργεια και εστίασε στο να δώσει την δυνατότητα σε ιδιωτικές οντότητες να συμμετέχουν σε projects αντιστάθμισης και εμπόριο εκπομπών ρύπων. Αυτά, σε συνδυασμό και με άλλες πρωτοβουλίες κατέληξαν στο να κατατάσσεται η AIG από την Ceres ως πρωτοπόρος στον τομέα των κλιματολογικών θεμάτων (Ceres, 2006). Αρκετές Ευρωπαϊκές ασφαλιστικές εταιρείες έχουν επίσης σχεδιάσει προϊόντα για χρήστες της ανανεώσιμης και ενεργειακής τεχνολογίας. Για παράδειγμα, η Lloyds του Λονδίνου προσφέρει ασφάλεια που προστατεύει τον ιδιοκτήτη ενός ενεργειακού project ή τεχνολογίας από την αποτυχία να ανταπεξέλθει στα προβλεπόμενα ενεργειακά οφέλη του σχεδίου και η Munich Re παρέχει ασφάλεια για να καλύψει τα ρίσκα που σχετίζονται με γεωθερμική εξερεύνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

“It wasn't the *Exxon Valdez* captain's driving that caused the Alaskan oil spill. It was yours”.

- Greenpeace advertisement, *New York Times*, 25 February 1990

Μέχρι τώρα έχει γίνει πιστεύουμε αντιληπτή η παραδοχή ότι οι κλιματικές αλλαγές φαίνεται να πραγματοποιούνται αργά, όμως, στην πραγματικότητα, πραγματοποιούνται με μεγάλη ταχύτητα, καθώς ο πλανήτης έχει περιέλθει πλέον σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Όπως πολλοί γνωρίζουν, στα κινέζικα η λέξη κρίση αποτελείται από δυο χαρακτήρες. Ο πρώτος σημαίνει κίνδυνος, ενώ ο δεύτερος δυνατότητα, ευκαιρία. Για να αντιμετωπίσουμε, βέβαια, τον κίνδυνο που μας απειλεί και να τον ξεπεράσουμε, πρέπει καταρχάς να παραδεχτούμε ότι αντιμετωπίζουμε κρίση ή άλλως για να λύσουμε ένα πρόβλημα πρέπει να εξαλείψουμε τα αίτια που το μορφοποιούν. Ο χρηματοοικονομικός τομέας με το εύρος των «πράσινων» προϊόντων που παρουσιάστηκαν με εκτενή τρόπο στα κεφάλαια που προηγήθηκαν φαίνεται ότι αναγνωρίζει την κρίση και στον βαθμό που του επιτρέπει το εύρος των δραστηριοτήτων του παρουσιάζει μια ποικιλία λύσεων όπως αυτές προκύπτουν από την επιλογή – υλοποίηση των «πράσινων» χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Δεδομένου ότι τα περισσότερα «πράσινα» χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες έχουν μόλις πρόσφατα προωθηθεί, είναι ριψοκίνδυνο και σίγουρα όχι τεκμηριωμένο με στατιστικά δεδομένα, οικονομικές μελέτες και τεχνικές αναλύσεις, να υπολογίζουμε, σε οποιονδήποτε βαθμό βεβαιότητας, την τωρινή ή δυνητική επιτυχία τους στον τομέα των οικονομικών υπηρεσιών. Ωστόσο, ο συγγραφέας στο παρόν κεφάλαιο θα προσπαθήσει στηριζόμενος στα συμπεράσματα του NATF report (2007) να παρουσιάσει τις ευκαιρίες και προοπτικές που αναδύονται κάτω από τέσσερις γενικές κατηγορίες: 1) Emerging Opportunities, 2) “First Mover” Opportunities, 3) Partnership and Product Alignment Opportunities και 4) Marketing and Strategy Opportunities.

Με άλλα λόγια θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε στο κεφάλαιο αυτό την προστιθέμενη αξία των «πράσινων» χρηματοοικονομικών προϊόντων για τους φορείς που τα προσφέρουν, για το περιβάλλον αλλά και για την κοινωνία γενικότερα. Μέσα από την παρουσίαση του NATF report και σε κάθε προϊόν έγινε προσπάθεια – στο βαθμό που υπήρχαν στοιχεία, είτε ως βιβλιογραφία, είτε ως συμπεράσματα από ειδικούς επιστήμονες, είτε ως μελέτες και έρευνες τραπεζών – να γίνει νύξη στο θέμα της προστιθέμενης αξίας. Στο παρόν κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να τα βάλουμε όλα μαζί.

8.1 ΑΝΑΛΥΟΜΕΝΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Στην ερώτηση ποια είναι τα οφέλη σε σχέση με το περιβάλλον των «πράσινων» χρηματοοικονομικών προϊόντων ο αναγνώστης το λιγότερο που θα πρέπει να έχει κατανοήσει και να αναφέρει είναι ότι βοηθούν στην μείωση των εκπομπών ρύπων και κατ' επέκταση στην εξασθένηση των αιτιών που προκαλούν τα αέρια του θερμοκηπίου. Πριν γίνει λοιπόν η παρουσίαση των «emerging opportunities» όπως αναλύονται στο NATF θα δώσουμε περιληπτικά την απάντηση στο τι είναι τα αέρια του θερμοκηπίου όπως με πολύ περιεκτικό και μεστό τρόπο μας δίνει ο Αλ Γκορ στο βιβλίο του “Μια Ενοχλητική Αλήθεια” (2006). Κατανοώντας ακριβώς αυτό μας δίδεται η δυνατότητα να αντιληφθούμε και την σημαντικότερη προστιθέμενη αξία των «πράσινων» χρηματοοικονομικών προϊόντων για το περιβάλλον. Την μείωση δηλαδή των αερίων του θερμοκηπίου.

«Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των αερίων του θερμοκηπίου είναι ότι επιτρέπουν στο φως του Ηλίου να εισχωρήσει στην ατμόσφαιρα, αλλά παγιδεύουν μέρος της ανακλώμενης υπέρυθρης ακτινοβολίας και θερμαίνουν τον αέρα. Το να υπάρχει μια ποσότητα αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα είναι ωφέλιμο. Χωρίς αυτά, μάλιστα, η μέση θερμοκρασία της επιφάνειας της Γης θα ήταν περίπου - 18°C. Τα αέρια του θερμοκηπίου βοηθούν να διατηρείται η θερμοκρασία γύρω στους 15°C. Ωστόσο, λόγω των αυξανόμενων συγκεντρώσεων αερίων του θερμοκηπίου που παράγονται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στη σύγχρονη εποχή, αυξάνουμε τη μέση θερμοκρασία του πλανήτη, προκαλώντας επικίνδυνες αλλαγές στο κλίμα, οι οποίες είναι πλέον ορατές γύρω μας.

Το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) έχει το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης, καθώς αντιστοιχεί στο 80% του συνόλου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Όταν καίμε ορυκτά καύσιμα στα σπίτια μας, στα αυτοκίνητα μας, στα εργοστάσια και στις μονάδες παραγωγής ενέργειας, ή ακόμη όταν καίμε δάση ή φτιάχνουμε τσιμέντο, απελευθερώνουμε διοξείδιο του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

Το διοξείδιο του άνθρακα, καθώς και το μεθάνιο και το υποξείδιο του αζώτου προϋπήρχαν στην Γη, όμως στις μέρες μας αυξάνονται δραματικά από τις δικές μας δραστηριότητες. Το 60% του μεθανίου που υπάρχει σήμερα στην ατμόσφαιρα έχει παραχθεί από τους ανθρώπους. Προέρχεται από τις χωματερές, την κτηνοτροφία, τη χρήση ορυκτών καυσίμων, τη διαχείριση των λυμάτων και άλλες μορφές βιομηχανικής δραστηριότητας. Στη βιομηχανοποιημένη κτηνοτροφία, υγρή κοπριά φυλάσσεται σε τεράστιες δεξαμενές και εκπέμπει μεθάνιο. Αντίθετα, η ξερή κοπριά που βρίσκεται στα χωράφια δεν εκπέμπει. Το υποξείδιο του αζώτου – άλλο ένα αέριο του θερμοκηπίου που ευθύνεται για το πρόβλημα – υπάρχει επίσης στη φύση, όμως έχουμε προσθέσει ένα επιπλέον 17% από τα λιπάσματα, τα ορυκτά καύσιμα, καθώς και από το κάψιμο των δασών και των υπολοίπων από τις σοδειές μας.

Οι υπερφθοράνθρακες (PFCs), Οι υδροφθοράνθρακες (HFCs) και το εξαφθορίουχο θείο είναι αέρια του θερμοκηπίου που παράγονται αποκλειστικά από τον άνθρωπο. Και δεν φαίνεται διόλου παράξενο που αυτή τη στιγμή η παραγωγή τους βρίσκεται σε συνεχή ζήτηση. Οι υδροφθοράνθρακες χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατο των χλωροφθορανθράκων (CFCs), οι οποίοι έχουν απαγορευθεί επειδή οι εκπομπές από τα συστήματα ψύξης, όπου συνήθως χρησιμοποιούνταν, κατέστρεφαν το στρώμα του όζοντος. Άλλωστε, και εκείνοι ήταν από τα βασικά αέρια του θερμοκηπίου. Οι υπερφθοράνθρακες και το εξαφθορίουχο θείο εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα από τη βιομηχανική δραστηριότητα, κυρίως από βιομηχανίες ρευστοποίησης αλουμινίου και κατασκευής ημιαγωγών, αλλά και από τα δίκτυα μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας που τροφοδοτούν τις πόλεις μας.

Τέλος, οι υδρατμοί είναι ένα φυσικό αέριο του θερμοκηπίου το οποίο αυξάνεται ολοένα και περισσότερο με την άνοδο της θερμοκρασίας, εντείνοντας έτσι την επίδραση των υπόλοιπων ανθρωπογενών αερίων του θερμοκηπίου».

Ο αναγνώστης με το παραπάνω άρθρο του Αλ Γκορ έχει μια σαφή εικόνα του τι ακριβώς είναι τα αέρια του θερμοκηπίου και αντιλαμβάνεται πολύ πιο εύκολα την προστιθέμενη αξία των «πράσινων» χρηματοοικονομικών προϊόντων στο περιβάλλον

όπου έγινε λόγος βέβαια ότι αυτά βοηθούν στην μείωση των βλαβερών εκπομπών αερίων.

▪ Πράσινη Εμπορική Ακίνητη Περιουσία

Στην ουσία εδώ αναφερόμαστε στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών με στόχο τον πράσινο εμπορικό κατασκευαστικό τομέα. Στη Β. Αμερική ο πράσινος εμπορικός κατασκευαστικός τομέας αναπτύσσεται με ραγδαίο ρυθμό. Μέχρι το τέλος του 2006, πάνω από το 6% της «non residential construction» της Αμερικής, αντίστοιχο με περίπου \$15 δις, θεωρείτο «πράσινο» ενώ πριν από 6 χρόνια αυτό το ποσοστό ανέρχονταν σε λιγότερο από 1%. Το 2007, σύμφωνα με την έρευνα κατασκευής του McGraw-Hill υπολογίζεται ότι σχεδόν τα 2/3 των Αμερικανών κατασκευαστών θα στραφούν σε πράσινα αντί για συμβατικά σχέδια.

Σήμερα, η Αμερικάνικη ομοσπονδιακή κυβέρνηση, 15 πολιτείες και 46 πόλεις απαιτούν καινούρια δημόσια κτίρια για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του Green Building Council's LEED της Αμερικής και 4 από τις 15 πολιτείες προσφέρουν κίνητρα για να αναπτύξουν αναγνωρισμένα πράσινα κτίρια. Ταχείες διαδικασίες άδειας για αυτά τα projects όπως για παράδειγμα αυτά που λαμβάνουν χώρα στο Chicago και στην Pasadena έχουν οδηγήσει στην απαίτηση οι κατασκευαστές να χτίζουν πράσινα κτίρια. Με αυτές τις παρατηρήσεις κατά νου, οι ιδιωτικοί οικονομικοί θεσμοί που ξεκινάνε να επενδύσουν σήμερα – τόσο εσωτερικά (γνώση υπαλλήλων) όσο και εξωτερικά (χρηματοδότηση κατασκευής) – ο τομέας πράσινης κατασκευής στη Β. Αμερική σύντομα θα δει σημαντικά οφέλη.

Όπως και στις περισσότερες αγορές πιθανής ανάπτυξης, οι παίκτες που μπαίνουν σε αυτόν τον χώρο από νωρίς μπορούν να χτίσουν την αξιοπιστία, την φήμη και την ειδικότητά που απαιτούνται για να βρίσκονται ανταγωνιστικά σε αυτήν την αγορά που ανθίζει. Όσο γρηγορότερα συμβαίνει αυτή η ανάπτυξη, τόσο καλύτερη θέση και εμπειρία αποκτά μια εταιρεία για να ανταπεξέλθει με επιτυχία στην αυξανόμενη ζήτηση, υποκινώντας περαιτέρω αξιοπιστία και βελτιωμένη φήμη στην αγορά. Προσέχοντας τα προσχέδια των «πράσινων» προϊόντων (π.χ. TAF/Tridel) καθώς και τα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία (οικονομικά, περιβαλλοντικά και ενεργειακά) που αναδύονται από καινοτόμους (pilots) κάποιες τράπεζες θα προετοιμαστούν για να αναδυθούν ως πρωτοπόρες στην ολοένα και εξελισσόμενη «πράσινη» εμπορική αγορά κατασκευής.

▪ **Αγορά Άνθρακα**

Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στην έννοια της κεφαλαιοποίησης της αυξανόμενης αγοράς άνθρακα. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της αγοράς άνθρακα εξελίσσονται με ραγδαίο ρυθμό, κυρίως στις Ευρωπαϊκές και Ιαπωνικές τράπεζες. Πολλές τράπεζες θεωρούν την κλιματολογική αλλαγή ως το πιο σημαντικό περιβαλλοντικό θέμα που αντιμετωπίζουν. Η ίδρυση γραφείων εμπορίου εκπομπών ρύπων, η προσφορά πρωτοποριακών παραγωγικών προϊόντων που βασίζονται στα assets άνθρακα, η επένδυση και η αγορά πιστώσεων από projects CDM και JI, η ελαχιστοποίηση και η αντιστάθμιση των εκπομπών GHG της ίδιας της τράπεζας είναι όλα πιθανόν να γίνουν δεσπόζουσα τάση σε ένα ή δύο χρόνια σε όλες τις μεγάλες τράπεζες της Ευρώπης. Για τους οικονομικούς θεσμούς της Β. Αμερικής, μια ευκαιρία υπάρχει για να κεφαλαιοποιηθούν οι αγορές εμπορίου ρύπων «παίρνοντας ρίσκο και δημιουργώντας την αγορά (risk taker and market maker)» (Godman Sachs) σε αυτές τις τοπικές και παγκόσμιες περιοχές που εξελίσσονται διαρκώς.

Στην Β. Αμερική με την ρύθμιση άνθρακα να βρίσκεται ακόμα στο χρονοντούλαπο, το πλαίσιο cap and trade που χρησιμοποιείται από την ETS της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχει ευκαιρίες για τις τράπεζες της Β. Αμερικής να μάθουν από τις πρακτικές και τις εμπειρίες των Ευρωπαϊκών οικονομικών θεσμών προτού οι ρυθμίσεις άνθρακα τεθούν σε εφαρμογή στην Αμερική και τον Καναδά. Κυρίως, μαθαίνοντας να αναγνωρίζουν και να υπολογίζουν τάσεις εσόδων που συνδέονται με το εμπόριο εκπομπής ρύπων θα τοποθετήσει της τράπεζες της Β. Αμερικής σε καλύτερη θέση προκειμένου να εκμεταλλευτεί χρηματοδοτικές ευκαιρίες καθαρού project. Μια τράπεζα που οικειοποιεί τους μετόχους γενικά και τους υπαλλήλους ειδικά με τις πολυπλοκότητες της αγοράς άνθρακα μπορεί να βελτιώσει την φήμη της ενώ ταυτόχρονα να διασφαλίσει ότι μελλοντικές ευκαιρίες στην αγορά άνθρακα αναγνωρίζονται επακριβώς και επιδιώκονται.

▪ **Καθαρή Τεχνολογία**

Εδώ αναφερόμαστε στην υποστήριξη του τομέα καθαρής τεχνολογίας. Στις ερχόμενες δεκαετίες η χρήση των ευκαιριών στην καθαρή ενέργεια και την περιβαλλοντική τεχνολογία θα συνεχίσει να απαιτεί πρωτοποριακά χρηματοδοτικά πακέτα που θα αναπτύσσονται μέσα από έναν μακροπρόθεσμο φακό. Μαζί με τον

περιβαλλοντικό τομέα εκτίμησης της αγοράς, η παγκόσμια επένδυση στις εταιρείες καθαρής τεχνολογίας επεκτάθηκε ραγδαία το 2006. Ο δείκτης Imprax ET50, ο οποίος εντοπίζει τις 50 μεγαλύτερες περιβαλλοντικές επιχειρήσεις με βάση την κεφαλαιοποίηση της αγοράς (το ποσό των εκδιδόμενων μετοχών πολλαπλασιάστηκε από την τιμή της μετοχής), αυξήθηκε στα \$120 δις το 2006 από τα \$47,5 δις το 2005 και το παγκόσμιο venture capital and private equity investment εταιρείες καθαρής τεχνολογίας και τα projects έφτασε τα \$7,1 δις, μια αύξηση της τάξεως του \$4,4 δις από το 2005. Μέχρι το 2010, η New Energy Finance προβλέπει ότι η αυξανόμενη περιβαλλοντική βιομηχανία θα δει περίπου \$100 δις σε private equity deals σε όλον τον κόσμο.

Σε μια από τις συναντήσεις που είχε ο συγγραφέας με τον καθηγητή κ. Αντζουλάτο δέχτηκε την ερώτηση γιατί για παράδειγμα ένα αιολικό πάρκο θεωρείται «πράσινο»; Τι είναι εκείνο που το διαφοροποιεί από κάποιο άλλο προϊόν ώστε να πάρει αυτόν τον χαρακτηρισμό; Η απάντηση για όλα τα προϊόντα που έχουν παρουσιαστεί στα προηγούμενα κεφάλαια δίδεται εξετάζοντας τον σκοπό που εξυπηρετούν και τους περιβαλλοντικούς στόχους που έχουν θέσει. Για παράδειγμα το αιολικό πάρκο θα χαρακτηριστεί «πράσινο» γιατί ακριβώς επιδιώκει να προσφέρει ενέργεια μέσα από μια καθαρή τεχνολογία.

Ακολουθώντας αυτήν την τακτική για όλα τα προϊόντα έχουμε μια άμεση απάντηση για την προστιθέμενη αξία τους σε σχέση με το περιβάλλον. Η προστιθέμενη αξία για τις τράπεζες μπορεί να είναι διαφοροποίηση προϊόντων, αύξηση μεριδίου αγοράς, βελτίωση του brand name, εισαγωγή σε μια Niche market και κατ' επέκταση για κάποιο διάστημα να έχει το μονοπώλιο, βελτίωση της καμπάνιας του marketing, τυχόν κρατικές επιχορηγήσεις για προϊόντα που σχετίζονται με το περιβάλλον κλπ που όλα οδηγούν στην αύξηση του περιθωρίου κέρδους. Για το περιβάλλον όμως όλα αυτά τα προϊόντα λειτουργούν ευεργετικά αντιλαμβάνοντας κάθε φορά το πρόβλημα που καλούνται να επιλύσουν.

Επιστρέφοντας στο αιολικό πάρκο το πρώτο που σκεφτόμαστε σχετικά με την προστιθέμενη αξία είναι ότι η καθαρή τεχνολογία που χρησιμοποιεί για την παραγωγή αιολικής ενέργειας οδηγεί στην μείωση των εκπομπών επικινδύνων αερίων που θα είχαμε στις άλλες περιπτώσεις με την καύση ορυκτών καυσίμων. Το άρθρο του Αλ Γκορ για το θέμα της αιολικής ενέργειας στο βιβλίο του “Μια Ενοχλητική Αλήθεια, 2006” έρχεται να επιβεβαιώσει του λόγου το αληθές. Διαβάζοντας το προσεκτικά είναι ευδιάκριτη η προστιθέμενη αξία ενός αιολικού πάρκου για το περιβάλλον.

Ταυτόχρονα όμως μπορούμε να κατανοήσουμε και την προστιθέμενη αξία για την χώρα που το χρησιμοποιεί (στο άρθρο αναφέρεται η Δανία) αλλά και τα περιθώρια κέρδους για τις εταιρείες που επενδύουν στην αιολική ενέργεια.

«Χωρίς την αιολική ενέργεια δεν θα μπορούσαμε ποτέ να έχουμε αποικήσει τις Μεγάλες Πεδιάδες. Παρότι απονέμουμε όλα τα εύσημα στους σιδηροδρόμους, στα όπλα και τα άλογα, οι ανεμόμυλοι ήταν αυτοί που για γενιές ολόκληρες αντλούσαν ακούραστα νερό από τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα, προκειμένου οι άποικοι να μπορούν να μαγειρέψουν, να πλυθούν και να φροντίσουν τα ζώα τους.

Ο άνεμος ήταν πάντα μια πηγή ενέργειας που περίμενε να αξιοποιηθεί. Ένα αιολικό πάρκο 100 μεγαβάτ – δηλαδή 50 πύργοι των 90 μέτρων με δυο ανεμογεννήτριες σε μέγεθος νταλίκας – μπορεί να ηλεκτροδοτήσει 24.000 σπίτια. Στην περίπτωση του άνθρακα, πρέπει να καούν σχεδόν 50.000 τόνοι για να παραχθεί η ίδια ηλεκτρική ενέργεια. Κάθε χρόνο χρειάζεται αυτή η ποσότητα άνθρακα για αυτή την ηλεκτρική ενέργεια. Φανταστείτε, λοιπόν, τους τόνους διοξειδίου του άνθρακα που εκπέμπονται ετησίως.

Είναι αλήθεια ότι και μια σύγχρονη ανεμογεννήτρια εκπέμπει κάποια ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα στο περιβάλλον, αλλά μόνο κατά τη διάρκεια κατασκευής της. Από τη στιγμή που θα κατασκευαστεί και θα ξεκινήσει να λειτουργεί, έχει μηδενικές εκπομπές. Η σύγκριση μεταξύ άνθρακα και ανέμου ως πηγών ενέργειας είναι αδυσώπητη: ενώ ο άνθρακας «ξερνά» συνεχώς διοξείδιο που υπερθερμαίνει τον πλανήτη, η αιολική ενέργεια δεν εκπέμπει απολύτως τίποτα.

Η αγορά έχει ήδη αποφασίσει ότι η παραγωγή αιολικής ενέργειας είναι μια από τις πιο ώριμες και αποδοτικές τεχνολογίες που έχουμε στη διάθεση μας για να ηλεκτροδοτήσουμε το μέλλον μας. Εταιρείες σε όλο τον κόσμο επενδύουν σε αιολικά πάρκα. Το 2005, οι επενδύσεις της General Electric σε ανεμογεννήτριες διπλασιάστηκαν, ενώ η Vestas, ο διεθνής πρωτοπόρος στον τομέα αυτό, έχει κάνει τις ανεμογεννήτριες το πλέον εξαγωγίμο προϊόν της Δανίας. Υπάρχουν νύχτες στις ακτές της Δανίας κατά τις οποίες οι χειμερινοί άνεμοι καταφέρνουν να καλύψουν το σύνολο των τοπικών αναγκών σε ενέργεια. Έως το 2008 το ¼ της ηλεκτρικής ενέργειας αυτής της χώρας θα έρχεται κυριολεκτικά από τον ουρανό.

Είναι αλήθεια ότι αυτές οι ανεμογεννήτριες είναι τεράστιες, όμως τεράστια είναι και η ανάγκη μας για ηλεκτρική ενέργεια. Μπορεί να αλλοιώνουν τους ορίζοντες μας, αλλά υπάρχουν πολλοί που βρίσκουν γαλήνια την εικόνα των πτερυγίων μιας ανεμογεννήτριας να περιστρέφεται.

Συνεχίζουμε καθημερινά να γεμίζουμε την ατμόσφαιρα με διοξείδιο του άνθρακα, τη στιγμή που ο αιολική ενέργεια είναι εκεί και περιμένει να την αξιοποιήσουμε».

8.2 “FIRST MOVER” OPPORTUNITY

▪ Ουδετερότητα Άνθρακα

Εδώ γίνεται λόγος για τα οφέλη στην αγορά της ουδετερότητας του άνθρακα και η πώληση προϊόντων και υπηρεσιών που απαιτούνται για την κατάκτηση αυτού του στόχου. Η ουδετερότητα άνθρακα σε ένα προϊόν ή σε ένα corporate επίπεδο γίνεται ολοένα και περισσότερο αποδεκτή πρακτική για πολλούς οργανισμούς και άτομα ενώ ταυτόχρονα αποτελεί απaráμιλλη ευκαιρία για την ανάπτυξη προϊόντος στον τραπεζικό χώρο λιανικής πώλησης. Γενικά, κανένας άλλος τομέας δεν έχει την ικανότητα να απευθυνθεί σε ένα τόσο διαφορετικό κοινό με ένα τέτοιο πακέτο αντιστάθμισης εκπομπής ρύπων, ούτε υπάρχει άλλος τομέας τόσο καλά συνδεδεμένος με την παροχή των αληθινών μειώσεων που είναι απαραίτητες για να κάνουν ένα σημαντικό χτύπημα στις παγκόσμιες εκπομπές.

Οι πρώτες τράπεζες της Β. Αμερικής που επιδιώκουν corporate – wide ή product – focused ουδετερότητα άνθρακα κατά πάσα πιθανότητα θα πετύχουν οφέλη όσον αφορά την φήμη και θετική έκθεση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών που βοηθούν τους καταναλωτές και τις επιχειρηματικές οντότητες να φτάσουν στην ουδετερότητα άνθρακα είναι μια αγορά από μόνη της, η οποία ακόμη δεν έχει κεφαλαιοποιηθεί. Με αυτές τις παρατηρήσεις κατά νου, είναι ασφαλές να υποθέσουμε ότι οι οικονομικοί πρωτοπόροι πίσω από αυτά τα καινοτόμα πακέτα αντιστάθμισης θα βιώσουν τόσο οικονομικά όσο και ως προς την φήμη κέρδη σε σχέση με τους αδρανείς ανταγωνιστές.

Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε τις επιλογές προϊόντων σε σχέση με το carbon neutrality, τον τραπεζικό τομέα και τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται αλλά και τα πιθανά οφέλη από αυτήν την διαφοροποίηση.

Πίνακας 8.1: *Carbon Neutrality: Product Options*

<i>Τραπεζικός Τομέας</i>	<i>Γενικά Προϊόντα και Υπηρεσίες</i>	<i>Τράπεζες</i>	<i>Πιθανά Οφέλη</i>
Retail Banking	Υποθήκες Σπιτιών Ασφάλειες Αυτοκινήτων Πιστωτικές Κάρτες	CFS Mecu Radobank Barclays	<ul style="list-style-type: none"> • Οφέλη ως προς την φήμη • Απόκτηση πελατών και Εμπιστοσύνη • Περιβαλλοντική εγρήγορση • Θετική προσοχή από τα MME και τους μετόχους • Ενδυνάμωση συνεργασίας με NGOs.
Ασφάλεια	Ασφάλεια Σπιτιού Ασφάλεια Αυτοκινήτου		

Source: NATF Report 2007

8.3 STAKEHOLDER ALIGNMENT OPPORTUNITIES

▪ Κατασκευαστές

Με την συνεργασία με εργολάβους και κατασκευαστές για να προσφέρουν πράσινα οικονομικά προϊόντα, οι τράπεζες “εξοικειώνονται” με ολόκληρη την value chain του προϊόντος, από την αρχή ως το τέλος. Αυτό δίνει την δυνατότητα στην τράπεζα να ρυθμίσει τις προσφορές του προϊόντος για να ανταπεξέλθει στις μακροπρόθεσμες ανάγκες και τους στόχους των πελατών της ενώ ταυτόχρονα ενδυναμώνει την σχέση ανάμεσα στον πελάτη και τον θεσμό. Ένα τέλειο παράδειγμα αυτής της προσέγγισης είναι το οικονομικό προϊόν της NRB Solar Power, μια συνεργατική πρωτοβουλία ανάμεσα στην τράπεζα και μιας κατασκευαστικής εταιρείας ηλιακής εγκατάστασης της California.

▪ Κυβέρνηση

Αναμφίβολα θα πρέπει να υπάρχει ευθυγράμμιση του πράσινου οικονομικού προϊόντος και της ανάπτυξης υπηρεσιών με ομοσπονδιακές περιβαλλοντικές ή ενεργειακές πολιτικές, στόχοι και κίνητρα. Για παράδειγμα, το NRB’s Solar Power Loan συμπληρώνει το πρόγραμμα εκατομμυρίων στεγών της California, στο οποίο οι

loan holders επωφελούνται περαιτέρω από αυτό το κυβερνητικό πρόγραμμα ηλιακής πρωτοβουλίας. Οι συλλογικοί δημόσιοι/ιδιωτικοί περιβαλλοντικοί και οικονομικοί στόχοι θα βοηθήσουν να μοιραστούν το ρίσκο και οι πόροι ανάμεσα στο κράτος, την τράπεζα και τους κατασκευαστές και τους εργολάβους ηλιακής ενέργειας. Την ίδια στιγμή, αυτά τα διαφορετικά γκρουπ, σε συνεργασία, θα βοηθήσουν να δοθούν περιβαλλοντικά μηνύματα και προϊόντα σε ένα ευρύτερο κοινό.

- **Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις**

Συνεργασία με φημισμένες περιβαλλοντικές NGO οργανώσεις ή ακαδημαϊκά γκρουπ που εστιάζουν σε περιβαλλοντικά θέματα για να αναπτύξουν «πράσινα» οικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να γίνει μέσα από στενές σχέσεις, συμπληρωματικά σημεία στα πακέτα προϊόντων, σεμινάρια πελατών και εργαστήρια ή την ανάπτυξη περιβαλλοντικών κριτηρίων δανεισμού. Οι τράπεζες που τώρα επιδιώκουν αυτήν την προσέγγιση είναι η NRB και η CFS.

8.4 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

- **“Green” Branding**

Δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε με την άποψη ότι θα πρέπει να υπάρχει καθιέρωση δομημένης προσέγγισης branding ως προς τα «πράσινα» οικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες. Ιστορικά, ένας αριθμός από οικονομικούς θεσμούς έχουν υποτιμήσει την δύναμη της φήμης τους, ωστόσο, αυτό αλλάζει καθώς οι κορυφαίοι διευθυντές αποκαλύπτουν αυτήν την απροσδιόριστη αξία (The Banker, 2007). Σύμφωνα με το CEO του UniCredit, «το branding είναι καθοριστικό και ικανό να εμπνεύσει εσωτερική και εξωτερική στάση και συμπεριφορά απέναντι στους μετόχους: υπαλλήλους, πελάτες, μετόχους, προμηθευτές και τοπικές κοινότητες».

Μια δομημένη «πράσινη» προσέγγιση branding, μέσα στην οποία οι παγκόσμιες γραμμές και φήμες βρίσκονται στο ένα άκρο και η τοπική στρατηγική branding στο άλλο θα παίξει ουσιαστικό ρόλο στην απόκτηση πελατειακής εμπιστοσύνης και θα διασφαλίσει ότι τέτοια προϊόντα είναι φτιαγμένα για τις συγκεκριμένες ανάγκες και απαιτήσεις των τοπικών κοινωνιών. Επιπλέον, οι

οικονομικοί θεσμοί στη Β. Αμερική μπορούν να σκεφθούν οικογενειακό branding ή co-branding «πράσινα» οικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες για να ενδυναμωθούν οι σχέσεις και η πίστη των μετόχων, όπως το GreenGeneration της Bendigo Bank ή οι τραπεζικές γραμμές προϊόντων goGreen της mecu. Το σωστό και συμπαγές branding των πρωτοποριακών προϊόντων και υπηρεσιών μπορούν να παίξουν ένα δυνατό ρόλο στο να ξεπεραστούν τα εμπόδια γνώσης και αντίληψης που κάποιες φορές αντιμετωπίζουν οι «πράσινες» προσφορές.

- **Χρήση παραδοσιακά επιτυχημένων στοιχείων προϊόντων**

Η βασική παράμετρος εδώ είναι η κατανόηση και ο σχεδιασμός «πράσινων» τραπεζικών προϊόντων όπως παραδοσιακών τραπεζικών προϊόντων. Γιατί οι πελάτες επιλέγουν συγκεκριμένα προϊόντα από άλλα; Οι λόγοι μπορεί να περιλαμβάνουν: φιλικότητα του χρήστη, ουσιαστική πρόσβαση, ευκολία της προσωπικής διαχείρισης, μαζεμένες επιλογές πακέτων, ή χαμηλό ρίσκο. Αυτά τα είδη των ελκυστικών στοιχείων προϊόντων πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα οποιουδήποτε «πράσινου» οικονομικού σχεδιασμού προκειμένου να απευθυνθεί στο μεγαλύτερο δυνατό γκρουπ των μετόχων.

- **Ξεπερνώντας τα Εμπόδια**

Αναγνώριση εμποδίων (π.χ. έλλειψη από πληροφορίες προϊόντων, έλλειψη ευελιξίας, ή αβεβαιότητα στο κόστος ενάντια στις επιστροφές) για την αντίληψη των «πράσινων» οικονομικών προϊόντων ή υπηρεσιών. Για να πετύχουν αυτό, όλες οι επιχειρηματικές μονάδες και οι τραπεζικοί υπάλληλοι πρέπει να είναι πλήρως μορφωμένοι και καλά εκπαιδευμένοι σε όλα τα περιβαλλοντικά όργανα και πακέτα. Αυτή η κατανόηση πρέπει να περιλαμβάνει τις πιθανές αποταμιεύσεις και οφέλη (περιβάλλον, ενέργεια και οικονομία) που συνδέονται με κάθε προϊόν και υπηρεσία, καθώς και με τα είδη των πελατών που είναι πιο κατάλληλα να εκμεταλλευτούν αυτές τις ευκαιρίες.

Επίσης, οι πελάτες και οι υπάλληλοι των ενεργών τραπεζών θα παίξουν σημαντικό ρόλο στο να ξεπεραστούν τα εμπόδια για την κατανόηση των «πράσινων» τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Πιθανές τεχνικές μπορεί να περιλαμβάνουν την πρόσκληση του παραδοσιακού καταναλωτή και των πελατών για να

συμμετάσχουν σε «πράσινα» σεμινάρια, εργαστήρια και/ή βιομηχανικά forums συζητήσεων. Πηγαίνοντας πέρα από τις παραδοσιακές σχέσεις τραπεζίτη-πελάτη προκειμένου να αρθούν εμπόδια στην αντίληψη και την γνώση, σκεφτείτε την περίπτωση της NRB. Εκτός από το ότι άνοιξε τις πόρτες τις σε 200+ πελάτες για να μάθουν τις αναγνωρισμένες παροχές LEED, η NRB επίσης προσκάλεσε περίπου 20 - 25 παραδοσιακούς αναπτυξιακούς παράγοντες σε ένα σεμινάριο πράσινης κατασκευής για να μάθουν τα πάντα σχετικά με κατασκευαστικά υλικά φιλικά προς το περιβάλλον, πρακτικές και πιθανό κέρδος από το κόστος (NRB, 2007).

▪ Έρευνα Μετόχων

Ανάληψη έρευνας αγοράς και ανάλυση στις περιβαλλοντικές ανάγκες και επιθυμίες των πελατών. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βεβαιώσουν ποια τμήματα πελατών είναι πιο πιθανό να σκεφτούν οικο-προϊόντα συμπληρωματικά προς τον τρόπο ζωής τους, τα ενδιαφέροντα τους και τους οικονομικούς στόχους τους. Αυτά τα δεδομένα μπορούν επίσης να συμπεριληφθούν σε μια βάση δεδομένων, η οποία είναι ικανή να δημιουργήσει πράσινες επιλογές/συστάσεις (βασισμένες σε ένα προφίλ πελάτη) για τους πελάτες που ψάχνουν διάφορες οικονομικές λύσεις.

▪ Stakeholder Outreach and Marketing

Ξεπερνώντας τα εμπόδια αντίληψης και διεγείροντας την απαίτηση για «πράσινα» προϊόντα μέσα από δημιουργικές, εκπαιδευτικές καμπάνιες μάρκετινγκ. Παραδείγματα από αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες, όλες εκ των οποίων έχουν προωθηθεί τους τελευταίους μήνες συμπεριλαμβάνουν καμπάνιες σχεδιασμένες από τις VanCity και Bendigo Bank. Στην προώθηση της αγοράς των Clean Air Auto Loans για υβριδικά οχήματα, η VanCity προβάλλει διαφημίσεις που παρουσιάζουν ένα αυτοκίνητο να οδηγεί μέσα από μια οροσειρά και συνοδεύεται από την φράση «Δεν υπάρχει λόγος γιατί ένα δάνειο αυτοκινήτου δεν μπορεί να αλλάξει περισσότερο από απλά το αυτοκίνητό σας».

Και στο τηλεοπτικό διαφημιστικό της για πράσινα δάνεια σπιτιού και αυτοκινήτου που προωθήθηκαν στην αγορά από την οικογενειακή φίρμα GreenGeneration, η Bendigo Bank της Αυστραλίας αναφέρεται στους ετήσιους τόνους

άνθρακα ένα μέσο αυτοκίνητο εκπέμπει. Σε συνέχεια αυτού του μηνύματος, έρχεται μια αγγελία ότι η Bendigo Bank τώρα αντισταθμίζει εκείνες τις εκπομπές άνθρακα φυτεύοντας τροπικά δάση μόλις οι πελάτες διαλέξουν το GreenGeneration Auto Loan. Η τελευταία γραμμή του διαφημιστικού αναφέρει: «Δίνοντας σε εσάς μια πιο καθαρή συνείδηση και ένα πιο καθαρό περιβάλλον» (Bendigo Website).

8.5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναμφίβολα πολλά «πράσινα» χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες ή παραμένουν σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης / εφαρμογής ή τα δεδομένα που σχετίζονται με την επιτυχία τους ή την αποτυχία τους δεν έχουν ακόμα αναφερθεί. Εξαιτίας αυτής της έλλειψης εμπειρίας και στοιχείων οποιαδήποτε λεπτομερής εκτίμηση ή ταξινόμηση αυτών των σχεδίων θα ήταν εξαιρετικά υποθετική και θα υπήρχε ρίσκο. Με μια ματιά στο μέλλον, ωστόσο, καθώς αναδύονται πιο ποσοτικά και ποιοτικά αρχεία για αυτά τα προϊόντα, τα παρακάτω ερωτήματα μπορούν να προκύψουν όταν υπολογίζει κανείς την απόδοση του προϊόντος:

- Πετυχαίνει υψηλά επίπεδα οικονομικής απόδοσης;
- Ελκύει ένα σημαντικό μεγάλο αριθμό πελατών;
- Αντέχει στον χρόνο και ξανα-προωθείται κάθε χρόνο;
- Διεγείρει την περιβαλλοντική συνείδηση σε όλους τους μετόχους, συμπεριλαμβανομένων των πελατών και των υπαλλήλων;
- Τυχαίνει θετικής προσοχής από τα ΜΜΕ και τα περιβαλλοντικά NGOs;
- Υποκινεί την εισαγωγή άλλων περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών;
- Βελτιώνει την αναγνώριση της φίρμας και την corporate εικόνα στους μετόχους;

Καθώς η περιβαλλοντική κατανόηση και συνείδηση αναπτύσσεται στην Β. Αμερική, έτσι εξελίσσεται και η απαίτηση για προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν ως στόχο την διευκόλυνση και την πρόοδο των περιβαλλοντικών ζώων αειφόρου ανάπτυξης και των κοινωνιών. Την ίδια στιγμή, αυτή η ζήτηση θα εκθέσει καινούριες επιχειρηματικές ευκαιρίες, ενώ θα οδηγήσει σε μια αυξανόμενη διαφοροποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών που βρίσκονται σε διάφορους τομείς. Επομένως, οι οργανισμοί που έχουν την διορατικότητα και την ικανότητα να ανταπεξέλθουν στην επιθυμία των πελατών να επηρεάσουν την περιβαλλοντική αλλαγή είναι πιθανό να

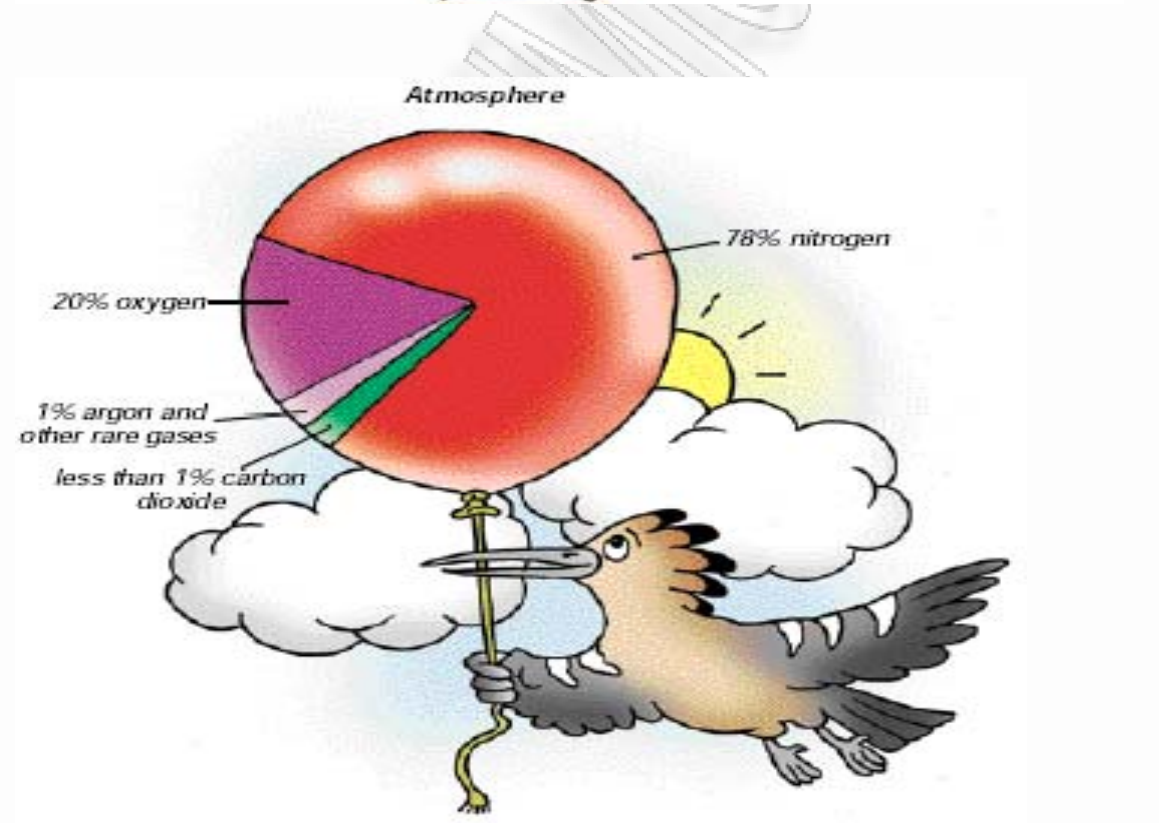
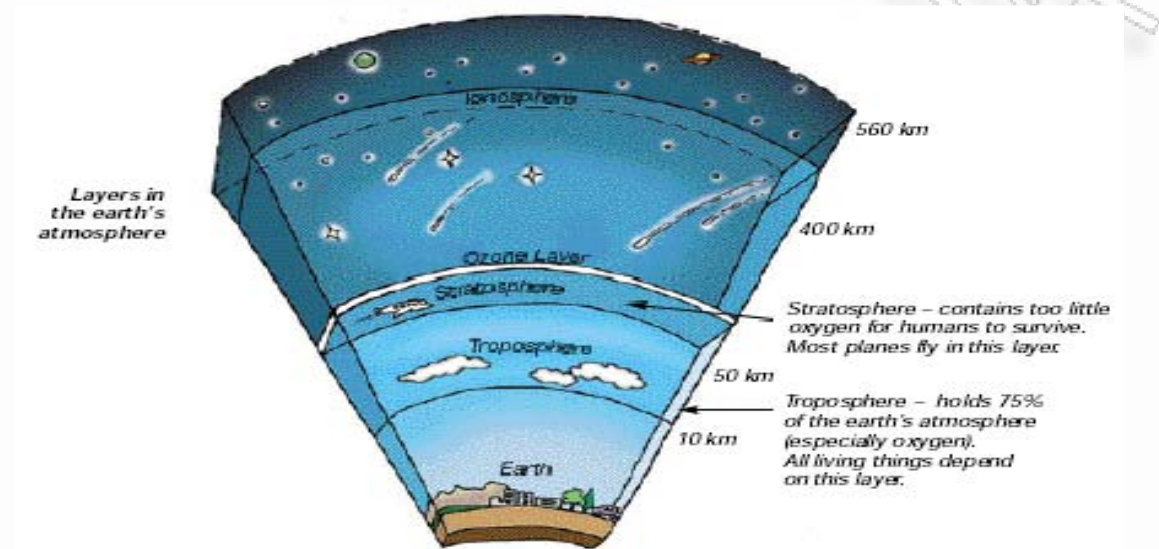
βιώσουν ευρύτατα οφέλη από βελτιωμένη εικόνα ως αυξανόμενη ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα στην αγορά. Δεδομένου του διαμεσολαβητικού τους ρόλου στην οικονομία και την βάση των πελατών, οι οικονομικοί θεσμοί θα τοποθετηθούν σε καλή θέση προκειμένου να αδράξουν τα οικονομικά και όχι μόνο οφέλη ενώ ταυτόχρονα θα εξελίξουν την συνεισφορά τους προς την αιεφόρο ανάπτυξη.

Όπως έγινε ήδη σαφές στα προηγούμενα κεφάλαια η περιβαλλοντική χρηματοοικονομική αλληλεπιδρά αλλά και αλληλεξαρτάται από την αιεφόρο ανάπτυξη με την έννοια ότι οδηγεί σε μια ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. Αυτό επιτυγχάνεται όπως παρουσιάσαμε μέσα από τα περιβαλλοντικά χρηματοοικονομικά προϊόντα και που έχουν ως στόχο η σημερινή μεγέθυνση να μην υπονομεύει τις δυνατότητες μεγέθυνσης των μελλοντικών γενεών. Η περιβαλλοντική χρηματοοικονομική έχει επομένως τρεις συνιστώσες - οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική - που απαιτούν ισόρροπη πολιτική συνεκτίμηση.

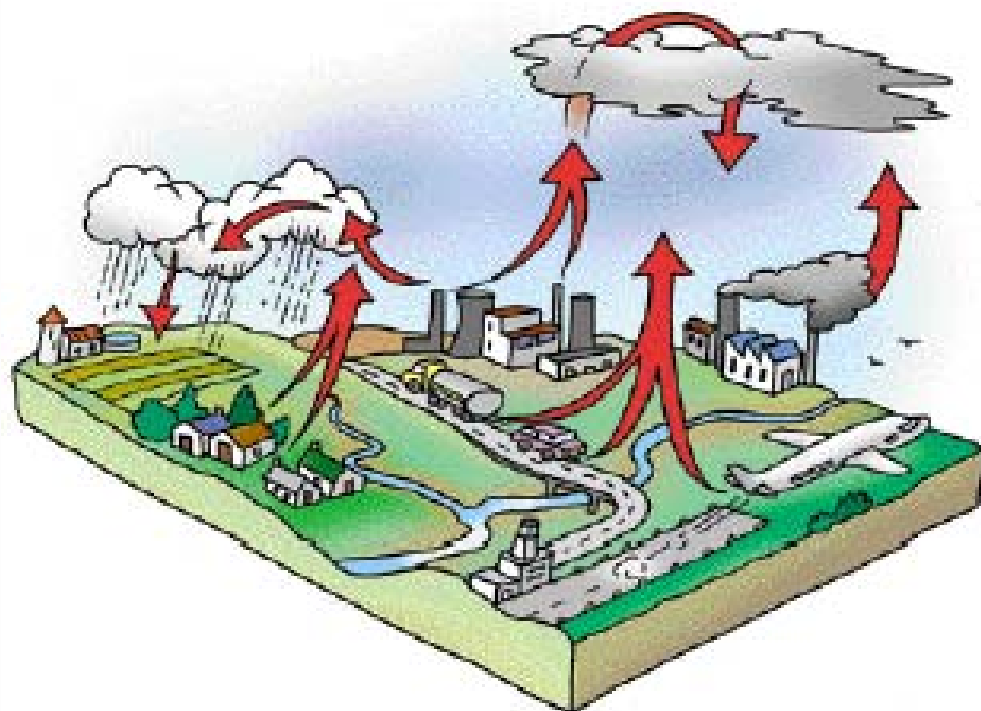
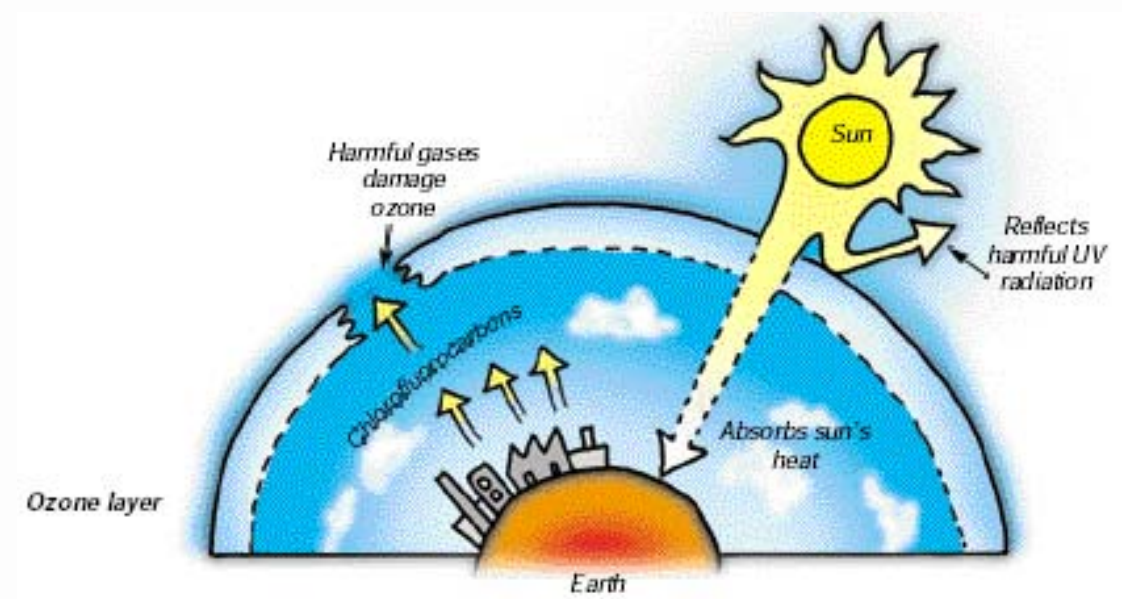
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

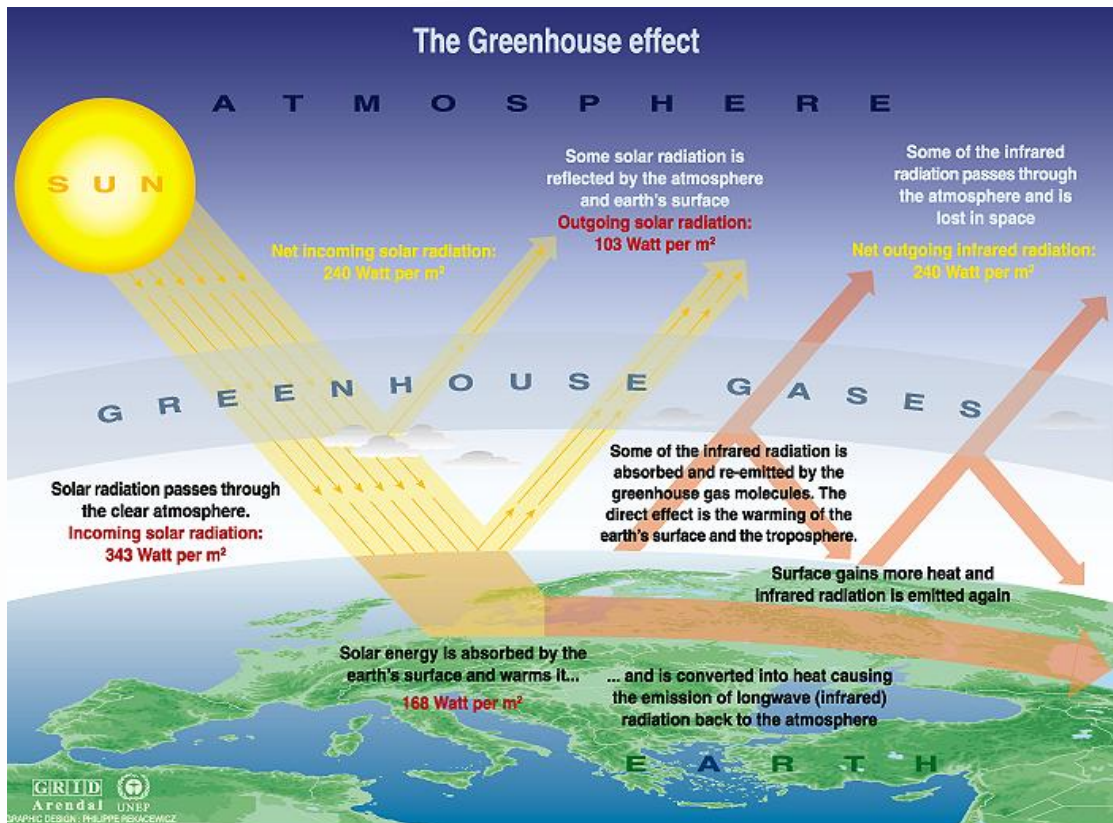
Διαγράμματα: Παγκόσμια Περιβαλλοντικά Προβλήματα

Πηγή: Ε. Σαρτζετάκης

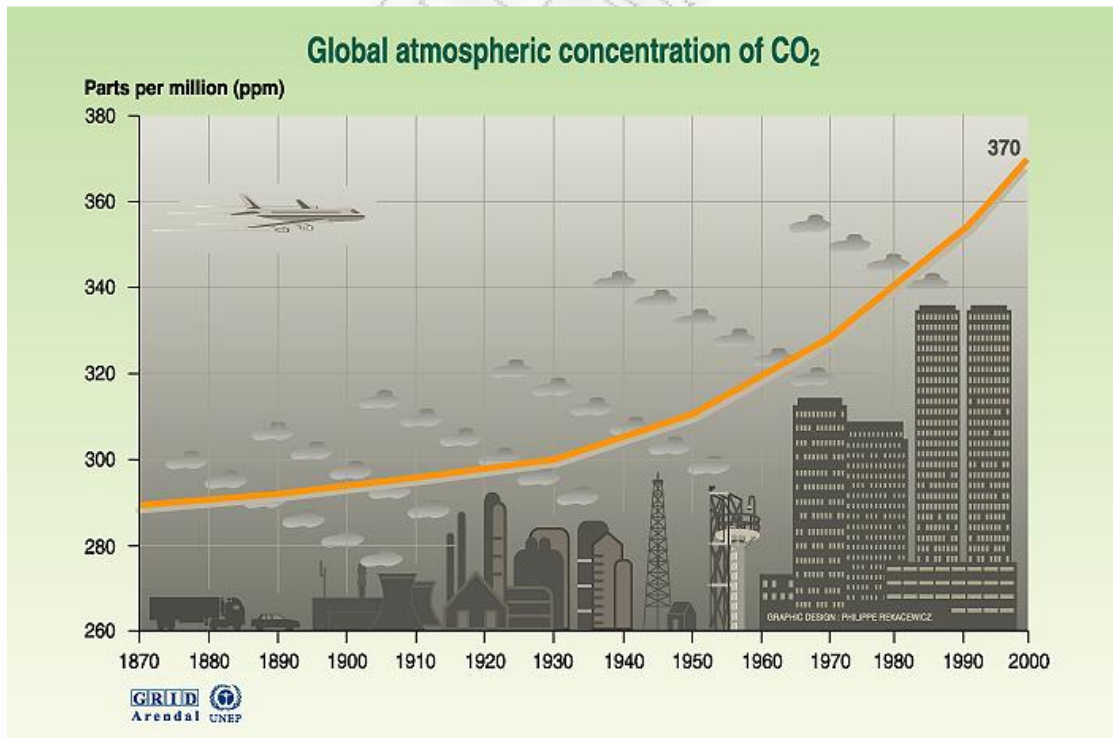

ΟΞΙΝΗ ΒΡΟΧΗ

Sources: Okanagan university college in Canada, Department of geography; University of Oxford, school of geography; United States Environmental Protection Agency (EPA), Washington; Climate change 1995, The science of climate change, contribution of working group 1 to the second assessment report of the intergovernmental panel on climate change, UNEP and WMO, Cambridge university press, 1996.

Sources: TP Whorf Scripps, Mauna Loa Observatory, Hawaii, institution of oceanography (SIO), university of California La Jolla, California, United States, 1999

The main greenhouse gases

Greenhouse gases	Chemical formula	Pre-industrial concentration	Concentration in 1994	Atmospheric lifetime (years)**	Anthropogenic sources	Global warming potential (GWP)*
Carbon-dioxide	CO ₂	278 000 ppbv	358 000 ppbv	Variable	Fossil fuel combustion Land use conversion Cement production	1
Methane	CH ₄	700 ppbv	1721 ppbv	12,2 +/- 3	Fossil fuels Rice paddies Waste dumps Livestock	21 **
Nitrous oxide	N ₂ O	275 ppbv	311 ppbv	120	Fertilizer industrial processes combustion	310
CFC-12	CCl ₂ F ₂	0	0,503 ppbv	102	Liquid coolants. Foams	6200-7100 ****
HCFC-22	CHClF ₂	0	0,105 ppbv	12,1	Liquid coolants	1300-1400 ****
Perfluoromethane	CF ₄	0	0,070 ppbv	50 000	Production of aluminium	6 500
Sulphur hexa-fluoride	SF ₆	0	0,032 ppbv	3 200	Dielectric fluid	23 900

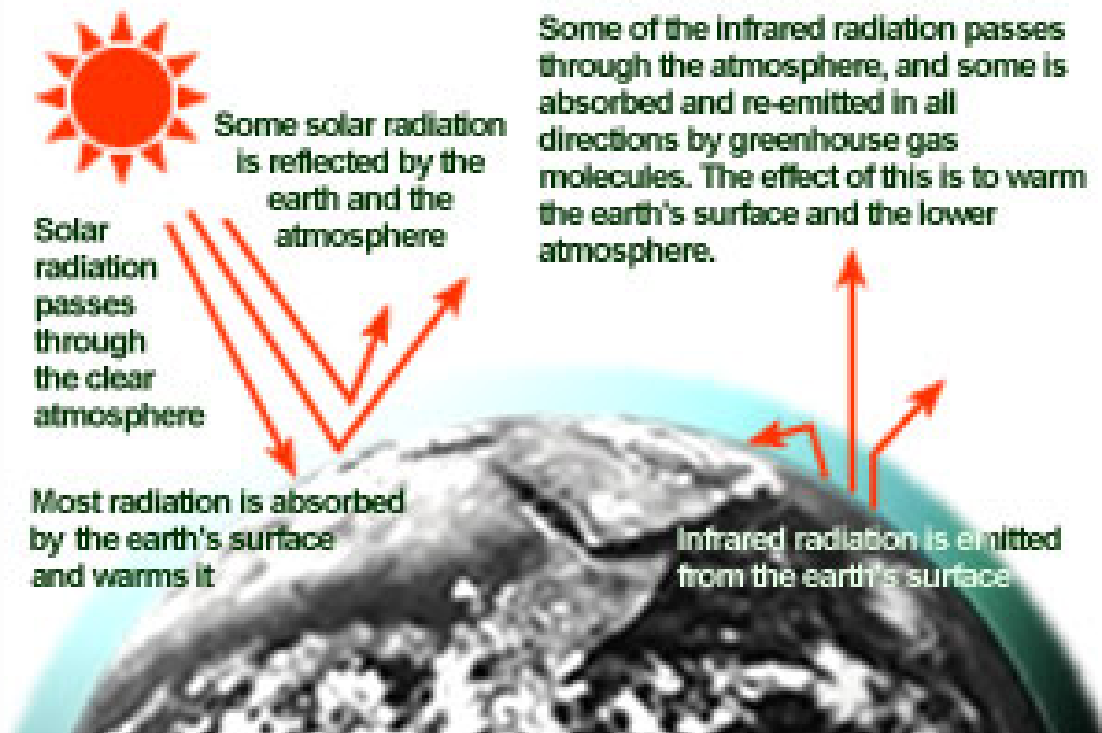
Note : pptv= 1 part per trillion by volume; ppbv= 1 part per billion by volume, ppm v= 1 part per million by volume

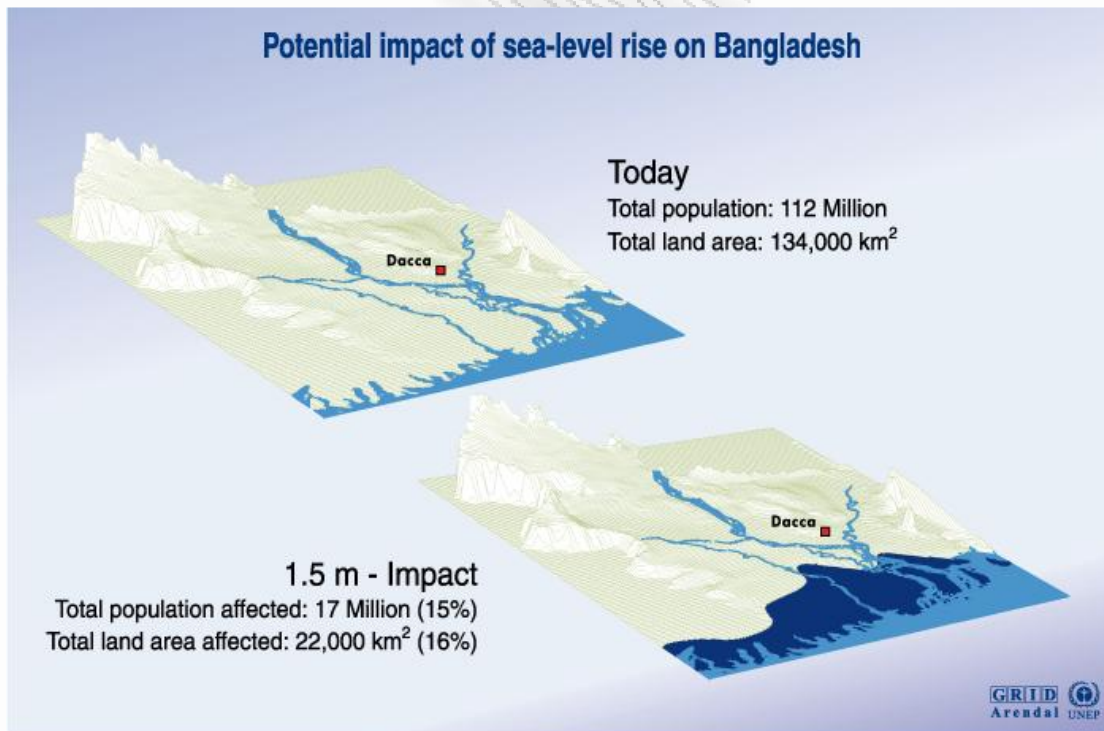
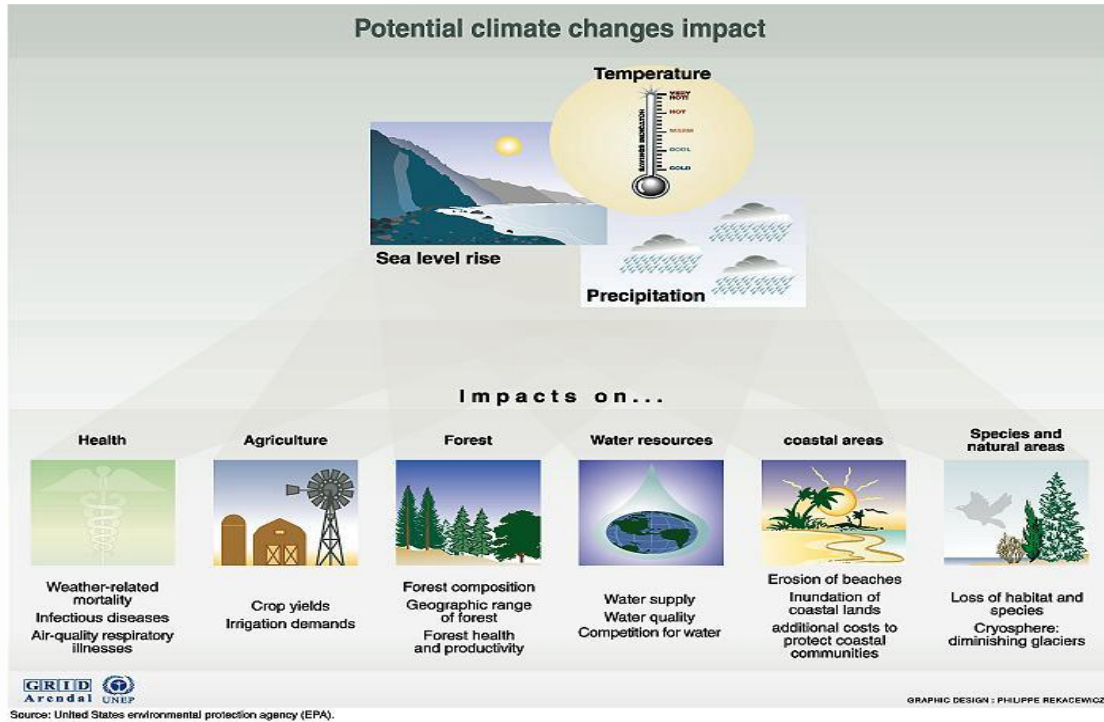
* GWP for 100 year time horizon. ** Includes indirect effects of tropospheric ozone production and stratospheric water vapour production. *** On page 15 of the IPCC SAR. No single lifetime for CO₂ can be defined because of the different rates of uptake by different sink processes.**** Net global warming potential (i.e., including the indirect effect due to ozone depletion).

GRID Arendal UNEP

Source: IPCC radiative forcing report : Climate change 1995. The science of climate change, contribution of working group 1 to the second assessment report of the intergovernmental panel on climate change, UNEP and WMO, Cambridge press university, 1995.

The Greenhouse Effect

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ABN AMRO. 2007. ABN AMRO Creates World's First Climate Change and Environment Index. Press Release. March 27.
2. ABN AMRO. 2007. ABN AMRO Creates World's First Climate Change and Environment Index. Press Release. March 27 Sydney.
3. ACF (Australian Conservation Foundation Inc). 2006. False Profits: How Australia's Finance Sector Undervalues the Environment. www.acfonline.org.au
4. ACT (Australian Conservation Foundation Inc). 2004. Submission to UNEP-FI GRI Working Group on Performance Indicators (Environment) for the International Finance Sector. Prepared by Charles Berger. January. www.acfonline.org
5. Asia Finance. 2007. A Convenient Truth: ABN Amro Develops Eco-Index. February 23 2007. www.financeasia.com
6. Banksia, 2005. Banksia Environmental Awards 2005.
7. BankTrack and WWF (World Wildlife Fund). 2006. Shaping the Future of Sustainable Finance: Moving From Paper Promises to Performance. United Kingdom.
8. Barclays. 2007a. Barclays Breathe More Easily. Press Release. UK. April 23.
9. Barclays. 2007b. Barclays PLC Corporate Responsibility Report 2006.
10. BBR (Banking Business Review). 2007. More UK Banks Offer Green Mortgages. March 22.
11. Bendigo Bank. 2007.
12. BoA (Bank of America). 2006. Bank of America and Its Customers Support Forest Conservation Programs with Pledge of up to \$500,000 to the Nature Conservancy. Press Release. March 29. <http://newsroom.bankofamerica.com/index>.
13. Calvert, 2007. World Values International Equity Fund Profile.
14. CBA (Canadian Bankers Association). www.cba.ca
15. CBC (Canadian Broadcasting Association). 2007. Poll Finds US Consumer Awakening on the Environment.
16. Christmas, B. 2003. A Lender's Perspective on "Brownfields" Financing in Ontario. CIBC Environmental Risk Management. Presented to 11th Annual Environmental Management Compliance & Engineering Conference. May 15. Toronto.
17. Citigroup Global Markets. 2007. Climatic Consequences: Investment Implications of a Changing Climate. January 19.
18. Climate Care and Barclays. Collaborative Air Travel Site. <http://www.climatecare.org/barclays>
19. Environmental Finance. 2003. Are Cat Bonds Changing Course?
20. Environmental Finance. 2007. ABN Amro Launches Climate Change Index. March 29.
21. Environmental Finance. 2007. Corporate Profile: New Resource Bank (NRB) - Making Their Green, Greener. February.
22. Environmental Finance. 2007. In Brief: FTSE4Good Sets Out Climate Criteria. March.
23. Forge (2000), Guidelines on Environmental Management and Reporting for the Financial Services Sector, London: Forge Group
24. Grundy T., Breakthrough Strategies For Growth, Pitman Publishing 1995 page 94
25. Harris, A. 2005. Supporting Climate Change Solutions. VanCity Presentation for Pollution Probe on Complementary Mechanisms. June, www.pollutionprobe.org/Happening/pdfs/complementarymeasJune28/harris.pdf
26. Hofer, C.W. and D. Schendel, Strategy Formulation: Analytical Concepts, West, 1978
27. IISD (International Institute for Sustainable Development). 2007. Business and Sustainable Development: A Global Guide.
28. Jeucken, M. 2001. Sustainable Finance and Banking – Slow starters are gaining pace. Based on Jeucken's book
29. Jeucken, M. 2004. Sustainability in Finance: Banking on the Planet.

30. Johnson G and Scholes, Exploring Corporate Strategy, Text and Cases, London Prentice Hall, Europe 1999, 5th Edition
31. Labatt, S. and R.W. White. 2007. Carbon Finance: The Financial Implications of Climate Change. John Wiley & Sons Inc.
32. Labatt, S. and White R., Environmental Finance, A Guide to Environmental Risk Assessment and Financial Products
33. Liu, Peter. Founder and CEO of New Resource Bank (NRB). Interview conducted in February 2007.
34. McConkey D., “Planning in a Changing Environment”, Business Horizons, (Sept. – Oct. 1998), pp 64
35. Mintzberg, H. “The Strategy Concept I: Five Ps for Strategy”, California Management Review, (Fall, 1987), 11 – 24
36. NAFTA REPORT 2007
37. Rabobank, 2006. Annual Sustainability Report (2005).
38. Rumelt, R., “The Evaluation of Business Strategy”, in W.F. Glueck, (ed) Business Policy and Strategy Management, New York, McGraw – Hill, 1980, 359 – 367
39. The Banker. 2007. The New Eco-Warriors. January.
40. The Guardian. 2007. Small is Beautiful. March. <http://environment.guardian.co.uk>
41. Tridel®. 2006. Naturally Better (Marketing Material). www.naturallybetter.ca
42. UBS Global Asset Management, 2006. Fund Spotlight: Eco Lux Equity Fund. (Swiss Edition). April. www.ubs.com/2/e/files/0638135se.pdf
43. UBS Wealth Management Research. 2007. Climate Change: Beyond Weather. www.ubs.com
44. US EPA (US Environment Protection Agency). 2007(a). Innovative Financing for Fuel Efficient Technologies. www.epa.gov/smartway/financing.htm
45. US EPA (US Environment Protection Agency). 2007(b). TV Truck Designers Partner with EPA to Help Truckers Save Money, Reduce Emissions – Keep on Truckin’ While Cutting Fuel Costs, Protecting the Environment. March 20.
46. US-CAP (United States Climate Action Partnership). 2007. General Press Release. January 22. www.us-cap.org
47. VanCity. 2006. Annual Report. www.vancity.com
48. VanCity. 2007. Climate Change Mortgage Website. <http://climatechangemortgage.com>
49. Washington DC. www.epa.gov/smartway/financing.htm
50. Wells Fargo & Co. 2005. Wells Fargo Finances Development of Green Buildings. June 3. http://www.greenbiz.com/sites/greenerbuildings/news_detail.cfm?NewsID=34525
51. Wells Fargo & Co. 2006. Wells Fargo Unveils Green Equity Equivalent Investments. Press Release. January 23. https://www.wellsfargo.com/about/csr/ea/news/2006/01-23-06_Green_EQ2
52. WestLB. 2006. WestLB Arranges the Largest Project Financing in the Ethanol Space for ASAlliances BioFuels. April 27.
53. Westpac. 2006. Stakeholder Impact Report. www.westpac.com.au
54. Wheelen T.L. and D.J. Hunger, Strategic Management and Business Policy: Entering 21st Century Global Society, London, Prentice Hall, 2000, 7th edition.
55. Williams, Dave. CEO of ShoreBank Pacific. Interview conducted in February 2007.
56. Willis, A. 2007. Carbon Credit Fund Coming to Canada in CIBC World Markets-Led IPO. June 7. Globe and Mail.
57. Winslow (Winslow Management Company). 2007. Winslow Green Growth Fund. <http://www.winslowgreen.com>
58. WWF (World Wildlife Fund). 2002. Conservation Finance: Debt-for-Nature Swaps. www.wwf.org
59. Yale Daily News. 2007. Climate is now a Major Concern. March 27. <http://www.yaledailynews.com/articles/view/20389>
60. Γκορ Αλ, Μια Ενοχλητική Αλήθεια, Rodale, 2006
61. Δούκας Πέτρος, Οικονομικές Θεωρίες Αρχές Διοίκησης και Αρχαία Ελληνική Σκέψη, Εκδόσεις KNOWSYS AS, 2004

62. Εφημερίδες ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, ΤΑ ΝΕΑ
63. Παπαδάκης Β., Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία, εκδόσεις Μπένου, 2002
64. Περιβαλλοντική Ευαισθησία, Ημερολόγιο 2008, εκδόσεις ΔΙΑΥΛΟΣ 2007
65. Στιβακτάκης Α., Σημειώσεις στο μάθημα Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων στο Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης στο ΤΕΙ – Κρήτης (Ιεράπετρα)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ